

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA
DÜZENLENEN İDARİ PARA CEZALARININ
KABAHAHLER KANUNU IŞIĞINDA İNCELENMESİ
(TÜRK CEZA KANUNU KARŞILAŞTIRMASI İLE)**

ASIM KAYA

ARALIK 2014

Tez Başlığı : 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Düzenlenen İdari Para Cezalarının Kabahatler Kanunu Işığında İncelenmesi (Türk Ceza Kanunu Karşılaştırması ile)

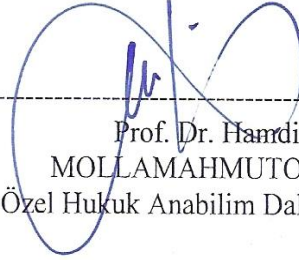
Tezi Hazırlayan : Asım KAYA

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:

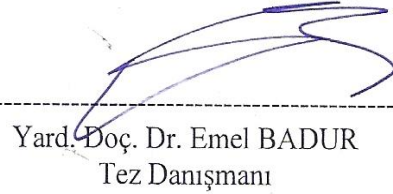
Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Hamdi
MOLLAMAHMUTOĞLU
Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

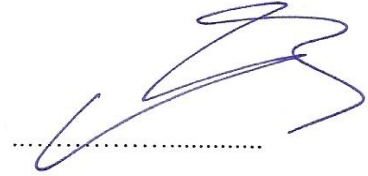

Yard. Doç. Dr. Emel BADUR
Tez Danışmanı

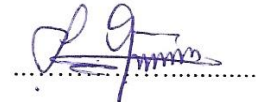
Tez sınav Tarihi : 28/01/2015

Tez Jüri Üyeleri :

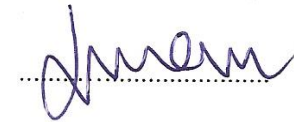
Yard. Doç. Dr. Emel BADUR (Çankaya Üniv.)

Yard. Doç. Dr. Şirin GÜVEN (Çankaya Üniv.)

Yard. Doç. Dr. Elvan KEÇELİOĞLU (Çankaya Üniv.)

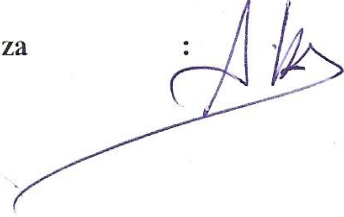
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallarını gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı Soyadı : ASIM KAYA

Tarih : 12/02/2015

İmza :

ÖZET
4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA
DÜZENLENEN İDARİ PARA CEZALARININ
KABAHAHLER KANUNU IŞIĞINDA İNCELENMESİ
Kaya, ASIM

Sosyal Bilimler Entitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Emel BADUR
Ocak 2015, 148 sayfa

Rekabet Kurulu teşebbüs, teşebbüs birliği, teşebbüs ve teşebbüs birliği yönetici veya çalışanlarına RKHK'nun 16. ve 17. maddelerinde yer alan idari para cezalarını vermeye yetkilidir. RKHK'da düzenlenen idari para cezaları esasa ilişkin, usule ilişkin ve nispi idari para cezaları olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Esas ilişkin idari para cezaları, rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve karalar, hakim durumun kötüye kullanılması ve rekabet ihlali doğuran birleşme ve devralmalar halinde verilebilmektedir. Usule ilişkin idari para cezaları ise, başvurularda yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi, izne tabi birleşme ve devralmaların kurul izni olmadan gerçekleştirilmesi, bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi, yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması hallerinde verilmektedir. Nispi idari para cezaları yükümlülükler ya da verilen taahhütlere uyulmaması, yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması ve istenen bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde verilmemesi hallerinde her gün için verilebilmektedir.

İdari para cezalarının uygulanmasında Ceza Yönetmeliği ve Pişmanlık Yönetmeliği adında iki yönetmelik uygulanmaktadır. RKHK'nun genel hükümler bakımından Kabahatler Kanununa tabidir. Zaman ve yer bakımından uygulanma kuralları bu bakımdan önemli olmaktadır. Ayrıca, kabahatler hukuku bakımından geçerli olan, kanunilik ilkesi, şahsilik ilkesi, non bis in idem ilkesi, gerekçeli olma ilkesi ve yargı yolunun açık olması ilkesi RKHK kapsamında verilen idari para cezaları için de geçerlidir. Kabahatler iki türlü işlenebilmektedir, bunlardan ilki icrai

diğeri ise ihmali şekilde kabahatin işlenmesidir. Sorumluluk nedenleri ise kast nedeniyle sorumluluk, taksir nedeniyle sorumluluk ve hata nedeniyle sorumluluk olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Kabahatler kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde kasten ve taksirle işlenebilir. TCK'nın hata hallerine ilişkin hükümleri ise ancak kasten işlenebilen kabahatler için uygulanmaktadır. Kabahatler bakımından sorumluluğu kaldıran iki neden bulunmaktadır. Bunlar, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığıdır. Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanmamaktadır. Akıl hastalığı nedeniyle işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılamayan veya veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında işlediği kabahat bakımından sorumluluk yoktur. Kurul, RKHK'nun üçüncü fıkraya göre idarî para cezasına karar verirken, Kabahatler Kanununun 17. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate almaktadır. Zamanaşımı hükümleri bakımından RKHK'nun Kabahatler Kanununa tabidir. Kabahatler Kanununda ise iki tür zamanaşımı vardır. Birincisi soruşturma zamanaşımı ikincisi ise yerine getirme zamanaşımıdır.

Kurul'un idari para cezasına karar verebilmesi için bazı süreçlerin işletilmesi gerekmektedir. Bunlar, ilk inceleme, gereği halinde ön araştırma aşaması, soruşturma aşamaları, sözlü savunma toplantısı ve son olarak nihai karardır. Nihai kararın uygulanması ise tebliğ, kesinleşme ve tahsil aşamalarından oluşmaktadır. Kendisine idari para cezası yaptırım uygulanan teşebbüs, teşebbüs birliği, yönetici veya çalışan bu kararın hukuka aykırı olduğunu düşünüyor ise idare mahkemesinde dava açarak bu kararın iptalini isteyebilir. İdare mahkemesinin almış olduğu karar ise olağan ve olağan üstü yasa yollarına tabidir. Olağan yasa yolları, itiraz, temyiz, karar düzeltme, olağan üstü yasa yolları ise kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet Hukuku, Kabahatler Kanunu, Türk Ceza Kanunu, İdari Para Cezaları, Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar, Hakim Durumunu Kötüye Kullanılması, Birleşme ve Devralmalar, Kanunilik İlkesi, Zamanaşımı,

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE ADMINISTRATIVE FINES SETTLED WITHIN 4054 NUMBERED LAW REGARDING THE PROTECTION OF THE COMPETITION IN THE LIGHT OF MISDEMEANOR LAW

Kaya, ASIM

**The Institute of Social Sciences, Department of Private Law
Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Emel Badur,
October 2015, 148 pages**

Competition Board is authorized to impose administrative fines indicated in the 16th and 17th articles of RKHK(Law Regarding the Protection of the Competition) to the enterprises, associations of undertakings, managers or employees of the enterprise or association of undertakings. The administrative fines settled within RKHK are defined under three main titles which are: substantial, procedural and relative administrative fines. Substantial administrative fines shall be imposed in case there is a contract restricting the competition, concerted actions and decisions, abuse of the dominant position and consolidation and acquisitions causing a breach of competition. As for the procedural administrative fines; they are imposed there is misinformation of deceptive information or document in the application, realization of consolidations and acquisitions without authorization while despite the necessity of an authorization for these operations, submittal of deficient, inaccurate or deceptive information in case of information demand or investigation on site, prevention or bedevilment of the investigation on site. Relative administrative fines are imposed per day in case the penal responsibilities or commitments are not fulfilled, prevention or bedevilment of the investigation on site or not providing the requested information or documents within prescribed time.

Two regulations are followed for the application of administrative fines: Penal Regulation and Penitence Regulation. RHKH is subject to Misdemeanor Law with respect to general provisions. In this regard the application rules in terms of time and

place are important. Furthermore; certain principles which are applicable for the misdemeanor law such as legality principle, personality principle, nonbis in idem principle, principle of being justifiable and providing judicial remedies are applicable for the administrative fines imposed within the scope of RKHK as well.

The misdemeanors are committed in two manners: first one is executory and the other one is culpable. There are three types of responsibility reasons: intent, negligence, delinquency. In case the lack of a clear provision in the law; the misdemeanors can be committed intentionally and negligently. Intent related provisions of Turkish Penal Code are applied merely for the misdemeanors committed delinquently. There are two reasons abrogating the liability with respect to the misdemeanors. These are the being under age and having a mental illness.

Any administrative fine is not applied for a child who was under fifteen years old when he/she committed the act. The person who is capable of perceiving the sense and outcomes of the related act or whose ability of controlling his/her behaviors concerning that act has significantly weakened shall not have any misdemeanor liability. While imposing administrative fines in accordance with the third clause of RKHK, the Board considers following aspects within the scope of the second clause of the 17th article of the Misdemeanors Law: recurrence and duration of the infringement, dominance of the enterprise or association of the undertakings in the market, its determining effect in the infringement, whether or not it has fulfilled its commitments or assisted the investigation, the extent of the actual or potential damages.

RKHK is subject to the Misdemeanor Law with regards to the lapse of time provisions. There are two types of lapses of time in the Misdemeanors Law. One is the laps of time of the investigation while the other one is the lapse of time of fulfillment.

Certain processes should be managed in order to enable the Board to reach a verdict of administrative fine. These are: first examination, preliminary survey if appropriate, investigation phases, verbal self-defense meeting and final decision. The enforcement phase of the final decision consists of notice, finalization and collection phases. In case the enterprise, association of undertakings, manager or employees to which an administrative fine sanction is imposed find that verdict illegitimate, they may sue a law suit at the administrative court and demand the nullity of the judgment.

The judgment of the administrative court is subject to ordinary and extraordinary legal procedures. Ordinary legal procedures are: objection, appeal, revision of decision. Extraordinary legal procedures are: appeal for the sake of law and new trial.

Key Words: Competition board, misdemeanor law, Turkish penal Code, administrative fines, contract restricting the competition, concerted actions and decisions, abuse of the dominant position, consolidation and acquisitions, legality principles, lapse of time, penal regulation, active cooperation, enterprise

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN DİLEKÇE.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA DÜZENLENEN İDARİ PARA CEZASI VE TÜRLERİ

I. GENEL OLARAK İDARİ PARA CEZASI KAVRAMI	4
II. 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN (RKHK) KAPSAMINDA İDARİ PARA CEZASI	5
A. RKHK’da Düzenlenen İdari Para Cezalarının Amacı	6
B. İdari Para Cezalarının Niteliği	6
III. İDARİ PARA CEZASI VERMEYE YETKİLİ MAKAM.....	7
IV. USULE İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI	8
A. Usule İlişkin İdari Para Cezalarını Gerektiren Haller	8
1. Başvurularda Yanlış ya da Yanıltıcı Bilgi veya Belge Verilmesi	8
2. İzne Tabi Birleşme ve Devralmaların Kurul İzni Olmadan Gerçekleştirme.....	10
3. Bilgi İsteme veya Yerinde İnceleme Hallerinde Eksik, Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verilmesi.....	12
4. Yerinde İncelemenin Engellenmesi veya Zorlaştırılması	14
B. Usule İlişkin İdari Para Cezalarının Muhatapları	16
C. Usule İlişkin İdari Para Cezalarının Belirlenmesi	17
V. ESASA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI.....	18
A. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarını Gerektiren Haller.....	19
1. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlarda	19

2. Hakim Durumun Kötüye Kullanılmasında	21
3. Birleşme ve Devralma Halinde	23
B. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarının Muhatapları	23
C. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarının Belirlenmesi	24
VI. NİSPİ İDARİ PARA CEZALARI	25
A. Nispi İdari Para Cezasını Gerektiren Haller	25
1. Yükümlülükler ya da Verilen Taahhütlere Uyulmaması	26
2. Yerinde İncelemenin Engellenmesi ya da Zorlaştırılması	26
3. İstenen Bilgi veya Belgenin Belirlenen Süre İçinde Verilmemesi.....	33
B. Nispi İdari Para Cezalarının Muhatapları	33
C. Nispi İdari Para Cezalarının Belirlenmesi	33
VII. AKTİF İŞBİRLİĞİ DURUMUNDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	34
A. Tanımı	35
B. İşbirliğinin Niteliği	35
C. İşbirliğinin Etkinliği.....	36
D. İşbirliğinin Zamanlaması.....	37
E. Teşebbüslere ve Yöneticilere Para Cezası Verilmemesi veya Verilecek Cezalarda İndirim Yapılmasına İlişkin Aktif İşbirliği Yönetmeliği ve Cezada İndirim ile İlgili Kabahatler Kanunu Hükümleri	38

İKİNCİ BÖLÜM

KABAHATLER HUKUKU BAKIMINDAN UYGULANACAK İLKELER VE HÜKÜMLER

I. İDARİ YAPTIRIMLARA HAKİM OLAN İLKELER.....	43
A. Kanunilik İlkesi	43
B. Şahsilik İlkesi.....	45
C. Non Bis İn İdem İlkesi.....	47
D. Orantılılık (Ölçülülük) İlkesi	50
E. Gerekçeli Olma İlkesi	51
F. Yargı Yolunun Açık Olması İlkesi	51
II. KABAHATLER KANUNU'NUN UYGULANMASI	52
A. Zaman Bakımından Uygulama.....	52
B. Yer Bakımından Uygulama.....	52

C. Kişi Bakımından Uygulama	55
D. Genel Kanun Niteliği	58
III. KABAHAİN İŞLENME ŞEKLİ	60
A. İcrai Hareketle Kabahatin İŞlenmesi.....	60
B. İhmali Hareketle Kabahatin İŞlenmesi.....	60
IV. ORGAN VEYA TEMSİLCİNİN DAVRANIŞLARINDAN DOLAYI	
SORUMLULUK	61
V. SORUMLULUK NEDENLERİ	63
A. Kast Nedeniyle Sorumluluk.....	63
B. Taksir Nedeniyle Sorumluluk	65
C. Hata Nedeniyle Sorumluluk.....	67
VI. SORUMLULUĞU KALDIRAN HALLER.....	68
A. YaŐ Kűçűklűđű.....	68
B. Akıl Hastalığı Durumunda Ceza Verilmemesi	69
VII. HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ İLE KUSURLULUĞU ORTADAN	
KALDIRAN VE AZALTAN NEDENLER	70
A. Kanunun Hűkmű ve Amirin Emrini İfa.....	71
B. Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali.....	74
C. Hakkın Kullanılması ve İlgilinin Rızası	76
D. Cebir ve Tehdit	78
E. Haksız Tahrik	79
F. Sağır ve Dilsizlik	80
G. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	81
VIII. TEŐEBBűS, ETKİN PİŐMANLIK, İŐTİRAK VE İÇTİMA.....	81
A. TeŐebbűs	81
B. Etkin PİŞmanlık.....	83
C. İŞtirak	87
D. Bileşik Suç.....	87
E. Zincirleme Suç	88
F. İçtima.....	89
a) Fikri İçtima	89
b) Gerçek İçtima	89
IX. EYLEMİN SUÇ VEYA KABAHAİN OLUŞTURMASI.....	90

X. CEZANIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN OLARAK KABAHAHLER

KANUNU 17. MADDE KAPSAMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR 92

A. Cezanın Belirlenmesiyle İlgili Olarak TCK., Kabahatler Kanunu ve RKHK'da Yer Alan Düzenlemelere Genel Bir Bakış	92
B. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Ceza Yönetmeliği)	95
1. Cezanın Belirlenmesine İlişkin Temel İlkeler.....	95
2. Temel Para Cezasının Belirlenmesi	96
3. Ağırlaştırıcı Unsurlar	98
4. Hafifletici Unsurlar	99
5. Yönetici ve Çalışanlara Ceza Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar	101
C. İhlalin Tekerrürü	103
D. Süresi	104
E. Teşebbüs veya Teşebbüs Birliklerinin Piyasadaki Gücü.....	105
F. İhlalin Gerçekleşmesindeki Belirleyici Etkisi	106
G. Verilen Taahhütlere Uyup Uymaması.....	106
H. İncelemeye Yardımcı Olup Olmaması.....	107
I. Gerçekleşen veya Gerçekleşmesi Muhtemel Zararın Ağırlığı	108
J. Diğer hususlar	109
XI. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI	109
A. Soruşturma Zamanaşımı	110
B. Yerine Getirme Zamanaşımı	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4054 SAYILI KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI KARARI

ALINMASI, UYGULANMASI VE KARARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI

I. İLK İNCELEME, ÖN ARAŞTIRMA VE SORUŞTURMA.....	113
A. İlk İnceleme	113
B. Ön Araştırma.....	113
C. Soruşturma	114
II. SÖZLÜ SAVUNMA TOPLANTISI.....	117

A. Sözlü Savunma Toplantısına İlişkin Genel İlkeler	117
B. Alenilik ve Gizli Oturum	118
C. İspat Vasıtaları ve Bildirim	118
D. Tanık ve Uzman Görüşü	119
III. NİHAİ KARAR VE İÇERİĞİ.....	119
IV. KARARIN UYGULANMASI.....	121
A. İdari Para Cezasının Tebliği.....	122
B. İdari Para Cezasının Kesinleşmesi.....	122
C. İdari Para Cezasının Tahsili	122
V. İDARİ PARA CEZALARINA KARŞI İDARİ BAŞVURU YOLU	124
A. İdari Başvuru Yolunun Kanuni Dayanağı.....	124
B. İdari Başvuru Yolunun Niteliği.....	125
C. İdari Başvuru Yolunda Başvurulacak Makam	125
D. İdari Başvuru Yoluna Gidebilecekler	126
E. Başvuru Süresi	126
VI. İDARİ PARA CEZALARINA KARŞI DAVA YOLU	126
A. Görevli-Yetkili Mahkeme	126
B. Dava Açmada Taraf ve Dava Ehliyeti.....	127
C. Dava Açmada Süre	128
D. İdari Para Cezalarında Yürütmenin Durdurulması ve Önemi	129
E. İdari Para Cezalarında Duruşma ve Önemi.....	129
F. İdari Para Cezalarında Bilirkişi İncelemesinin Önemi.....	130
VII. MAHKEME KARARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI	131
A. Olağan Kanun Yolları	131
1. İtiraz.....	131
2. Temyiz.....	131
3. Kararın Düzeltilmesi.....	131
B. Olağanüstü Kanun Yolları.....	132
1. Yargılamanın Yenilenmesi	132
2. Kanun Yararına Bozma	134
SONUÇ.....	136
BİBLİYOGRAFYA:.....	140

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.k	: Adı Geçen Konuşma
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
B.	: Baskı
D.	: Daire
E.	: Esas
İDDK	: İdari Dava Daireleri Kurulu
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Haz.	: Hazırlayan
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
KK	: 5326 Sayılı Kabahatler Kanun
m.	: Madde
s.	: Sayfa

S.	: Sayı
RG	: Resmi Gazete
RKHK	:4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
YD	: Yürütmeyi Durdurma

GİRİŞ

1870-1913 yılları arasında çoğu ülkede liberal bir ekonomik rejimin olduğu görülecektir. Hükümetlerin neredeyse ekonomiye hiç müdahale etmedikleri bu dönemde serbest piyasa önemli ölçüde gelişmiştir. 1913-1950 yılları arası ise hem Dünya siyaseti hem de ekonomik gelişmeler bakımından sıkıntılı bir dönemdir. Dünya ekonomik buğranla sarsılmış, iki büyük savaşı atlatmıştır. Savaş ve korumacı ekonominin egemen olduğu bu yıllarda serbest piyasa ekonomisi zayıflamıştır. Avrupa devletleri ise totaliter rejimlerle uğraşmak zorunda kalmış para hareketlerinin büyük bir kısmı savaş ekonomisine harcanmıştır. 1950-1973 yılları ise ekonomide iyileşmenin olduğu yıllardır. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dünyada serbest piyasa ekonomisini yaygınlaştırmak için önemli çaba harcamıştır. Avrupa'da ise Avrupa Ekonomik Topluluğu oluşturularak sermayenin serbest bir şekilde hareket etmesinin hızla önü açılmıştır. Artık ekonomide teşebbüslerin yanı sıra IMF, Dünya Bankası, OECD gibi kurumlar etkili olmaktadır. Avrupa'da 1992 yılında Maastricht Anlaşması ve 1997 yılında Amsterdam Anlaşması ile bugünkü Avrupa Birliği'nin temel yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

1990 yılları sonrası gelişen siyasi ve ekonomik atmosferde serbest piyasa ekonomisi önemli bir yer tutmuş, teşebbüsler arası ticaret hızla gelişmiştir. Türkiye'de ise 1960, 1971 ve 1980 askeri müdahalelerine rağmen 1982 yılından sonra siyasi hayatın da gelişmesiyle birlikte özellikle 1990'lı yılların başlarında serbest piyasa ekonomisi gelişmeye başlamıştır. Buna 1995'li yıllarda Avrupa Topluluğu ile bütünleşme çabası da eklenince mevzuat bazında bir takım yenilikler meydana gelmiştir. Bu yeniliklerin bir tanesi de Türk rekabet hukukunu tek bir çatı altında toplayan ve 13/12/1994 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'dur.

Serbest piyasa ekonomisin hakim olduğu Ülkemizde, firmaların ve tüketicilerin menfaatlerinin korunması, serbest piyasanın sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK) önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, 1982 Anayasa'sının 167. maddesine bakıldığında, piyasalarda fiili ve anlaşma sonucu

doğacak tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi görevinin Devlette olduğu görülecektir. RKHK'nun çıkarılırken aynı zamanda bir rekabet hukuku sistemi de benimsenerek bu yönüyle AB rekabet hukukuna benzer bir mevzuat geliştirilmiştir. Türk rekabet hukuku sisteminde idari para cezaları bir yaptırım türü olarak uygulanmaktadır. Amerikan rekabet hukuku sistemi ise idari para cezalarının yanı sıra hapis cezalarını da uygulamaktadır. Bu nedenle, Türk rekabet hukuku yaptırımını suç ve kabahat ayırımındaki yerini kabahatler arasında almaktadır.

RKHK'da yer alan idari para cezalarına bakılacak olursa; RKHK'nun 16. maddesinde esasa ilişkin idari para cezaları, usule ilişkin idari para cezaları ve Kanun'un 17. maddesinde nispi para cezalarını benimseyerek rekabet ihlallerinin engellenmesi ve Rekabet Kurumunun (Kurum) çalışma sisteminin işlevlik kazanması sağlanmaya çalışılmıştır. Esasa ilişkin idari para cezaları aynı zamanda Kanun'un genel amacı ile de örtüşmektedir.

İdari para cezaları RKHK'nun uygulanması, rekabet ihlallerinin gerçekleşmesi için önemli bir yaptırım türüdür. Kurul uyguladığı yüksek meblağlı cezalarla rekabet ihlallerini engellemeye çalışmaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi karteller rekabet oyununun bozulmasında önemli bir yere sahiptir. Kurum çıkarmış olduğu Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik (*Pişmanlık Yönetmeliği*) ile kartellerle mücadelede önemli bir yol almıştır. Ayrıca, idari para cezalarının uygulanması için Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (*Ceza Yönetmeliği*) ile Kanun'un verdiği sınırlar içerisinde para cezalarının tespitine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Çıkarılan bu Yönetmeliklerle Kurul bazı konularda takdir yetkisini kullanarak, rekabet ihlallerini engelleme ve sağlıklı bir rekabet oyunu oluşturmaya çalışmaktadır.

RKHK'nun kapsamında verilen idari para cezaları bir kabahat türü olması nedeniyle, yargı yolu bakımından belirlenen hükümler dışında Kabahatler Kanununun (KK) genel hükümlerine tabi olmaktadır. Kabahatler Kanunu ise bazı genel hükümleri bakımından Türk Ceza Kanunu'na tabidir. Bu üç Kanunun uygulamada birbiriyle ilişkili olması nedeniyle, rekabet hukuku hem ceza hukuku hem de kabahatler hukuku ile ilişki içinde bulunmaktadır. Ayrıca, RKHK'da yer alan idari para cezalarının Kurul tarafından verilmesi, bunların aynı zamanda birer idari niteliğinin bulunması nedeniyle

yargı yolu bakımından idari yargının denetimine tabidir. Bu yönüyle irdelendiğinde, rekabet hukuku yukarıda sayılan kabahatler hukuku ve ceza hukukunun yanı sıra idari yargı hukukuyla da ilişki içerisindedir.

Aşağıda, Kurul tarafından verilen idari para cezaları bakımından, kabahatler hukuku, ceza hukuku ve idare hukuku ilişkisi incelenecek olup bu kapsamda idari para cezalarının nedenleri, idari para cezasının muhatapları, idari para cezalarının belirlenmesi, idari para cezaları verilmeden önce yerine getirilen ilk inceleme, ön araştırma ve soruşturma safhaları, nihai karar ve yargı yolu incelenecektir. Bu incelemede idari para cezalarının uygulanmasında önemli bir yer tutan Ceza Yönetmeliği ve Pişmanlık Yönetmeliğine de yer verilecektir. Söz konusu değerlendirmelerde Kurul kararları ve Danıştay kararları önemli bir yere sahiptir.

BİRİNCİ BÖLÜM

REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA

DÜZENLENEN İDARİ PARA CEZASI VE TÜRLERİ

I. GENEL OLARAK İDARİ PARA CEZASI KAVRAMI

Suç oluşturan eylemler karşısında suçlunun iki tür hak ve yararına yönelik yaptırım sistemlerinin düzenlendiği görülmektedir. Bunlardan birisi kişi hürriyetine yönelik cezalar diğeri ise malvarlığına yönelik cezalardır. Kişinin malvarlığına yönelik olarak uygulanan para cezaları ilk olarak kısa süreli hürriyeti kısıtlayıcı cezalara yönelik olarak düzenlense de zamanla yaygınlaşmıştır.¹ İdari yaptırım, idarenin yasaların açıkça verdiği yetki ile idare hukuku ilkelerine bağlı kalarak tesis ettiği cezalardır. İdari yaptırım ile idare görevlerini yerine getirmeye çalışır. Bunlardan da en önemlisi idari para cezalarıdır.²

İdari para cezası, idari ihlaller neticesine kural olarak idari mercilerce kişilerin malvarlıklarıyla ilgili olarak uyguladıkları yaptırım çeşididir. DÖNMEZER-ERMAN'a göre "*Belirli nizamlara aykırılık dolayısıyla, doğrudan doğruya idârî mercilerce hükmedilen para cezalarına idârî para cezaları adı verilmektedir.*"³

İdari yaptırımlar öngören kanunların çeşitliliği, temel konularda dağınık hükümlerin bulunmasına neden oluyordu. Korunması gerekli haklar ve uygulama birliği açısından sakıncalar oluşturan bu durum Kabahatler Kanunu ile düzenlenmeye

---

¹ÇOLAK, Harun, ALTUN, Uğurtan "*Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi*", TBB Dergisi, Ankara, 2007, S. 69, s. 241,

²KARABULUT, Mustafa, "*İdari Yaptırımların Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesi'nin Kabahatler Kanunu Hakkındaki Kararı*", Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Ankara, 2006, S. 3, s. 64

³DÖNMEZER, Sulhi, SAHİR, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, B. 12, C. 2, s. 682, İstanbul, 1999.

çalışıldı. Kabahatler Kanunda düzenlenen en önemli yaptırımlardan bir tanesi de idari para cezalarıdır.⁴

1. 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN (RKHK) KAPSAMINDA İDARİ PARA CEZASI

Türk Rekabet Hukuku sisteminde idari para cezası benimsenmiştir. Avrupa’da da benzer şekilde idari para cezası uygulaması bulunmaktadır. Amerikan rekabet hukuku sisteminde ise para cezaları ön planda olsa da hapis cezaları da uygulanmaktadır.⁵ ABD Adalet Bakanlığı Kartel Birimi Yöneticisi Hammond pişmanlık programlarıyla ilgili şu sözleri söylerken, ABD rekabet hukuku sistemi ile ilgili şu önemli hususlara değinmiştir;

“Antitröst Birimi savcuları olarak, her hukuk düzeninde bulunmayan şu araçlara sahip olduğumuz için çok şanslıyız: İncelemelerimizde, görüşme ve sorgulama konusunda hayli eğitilmiş Federal Soruşturma Bürosu-Federal Bureau of Investigation (FBI) ajanlarından yardım almaktayız. ABD antitröst yasalarını ihlal eden bireylerin, hapis cezası tehdidinden dolayı, ceza indirimi karşılığında itiraf etme ve işbirliği yapma saiki fazla. İşbirliği yapanlar sayesinde, kartel toplantılarını gizlice kaydetmek imkanına sahibiz. Diğer yetkililerimize örnek olarak, bireyleri yeminli ifade vermeye zorlayabilmemizi, Interpol ve ulusal göçmen otoriteleri sayesinde kartel üyelerini bulabilmemizi, işyerlerinde ve evlerde arama yapabilmemizi söyleyebiliriz. Bu yetkilerimizin tamamı çok faydalıdır ve sık kullanılmaktadır.”⁶ ABD uygulamasında karteller çok ciddi suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda, 2007 yılında, 34 kişiye ortalama 31 aylık hapis cezası verilmiştir. İngiltere’de son dönemde ilk ceza davası görülmüş ve üç kişi üç yıla kadar hapis cezası almıştır. Avustralya’da kartel uygulamaları suç kapsamına alınmak üzeredir.⁷

⁴ ÇAĞLAYAN, Ramazan, “Kabahatler Kanunu ve Uygulaması”, (Perşembe Konferansları), Ankara, 2010, s. 147.

⁵ ASLAN, Yılmaz, Amerikan Rekabet Hukuku Sistemi, “Perşembe Konferansları” Ekim, 2009, Ankara, s.8,G.T.16/09/2014,http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%25c5%259f embe%2bKonferans%25c4%25b1%2bYay%25c4%25b1n%2fperskonfyyn91.pdf.

⁶ KEKEVİ, Gökşin H., “Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak”, Rekabet Dergisi, S. 34, Ankara, 2008, s. 7.

⁷ WHISH, Richard “Rekabet Otoritelerinin Faaliyetleri Kapsamında Kartel Uygulamalarında Verilecek Göreli Ağırlık/Göreceli Ağırlık”, s. 110, Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VII, Kayseri,2009, erişim

RKHK'nun 16. maddesinde⁸ Rekabet Kurulu'nun (*Kurul*), teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerine üyelerine hangi şartlarda idari para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca bu maddeye istinaden belirli şartlarda yönetici veya çalışanlara da idari para cezası verilebilmektedir. İlgili bölümlerde, idari para cezası uygulanabilen teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyeleri ile yönetici veya çalışanlardan bazı yerlerde kısaca "*Muhatap*" olarak bahsedilecektir.

A. RKHK'da Düzenlenen İdari Para Cezalarının Amacı

RKHK ile idari para cezası öngörülmesinin amacı, işletmelerin rekabeti ihlal etmelerini engellemek ve caydırıcılığı artırmaktadır.⁹ Kanun'un usuli ve nispi para cezaları da öngörmektedir. Bu tür idari para cezalarının amacı ise Rekabet Kurulu'nun para cezasını vermeden önce yaptığı işlemlerde yaşanabilecek sorunların önlenmek istenmesidir.

B. İdari Para Cezalarının Niteliği

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesinin 3. fıkrasında "*Bu Kanununun 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir.*" hükmü yer almaktadır. Bu cezaların, Kurul tarafından verilebildiği dikkate alındığında idari para cezasının niteliğini "*idari*" olarak tespit etmek mümkündür.¹⁰ İdari para cezaları bir idari işlemdir.¹¹ Kurulca uygulanan idari yaptırım olan idari para cezasının, idari nitelikte olması nedeniyle idari işlemin taşınması gereken unsurları taşınması

---

adresi:<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/Etkinlik+Kitab%C4%B1/etkinlikkita p25.pdf#page=114> G.T.22/09/2014.

⁸ 8 Şubat 2008 Tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 5728 sayılı Kanun'un 472. maddesi uyarınca,

⁹ BADUR, Emel, Türk Rekabet Hukukunda Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar (Uyumlu Eylem ve Kararlar), Ankara, 1998, s. 164, [www.rekabet.gov.tr /File/?path= ROOT/Documents /... /tez90](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/.../tez90), G.T. 22/03/2013

¹⁰ İKİZLER, Metin, Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler, B. 1, s. 351, Ankara, 2005,

¹¹ KARABULUT, Mustafa, a.g.m., 65

gerekmektedir.¹² Kanun'un 18. maddesi¹³ yürürlükten kaldırılmadan önce, “*Bu Kanunda düzenlenen her türlü para cezası idarî nitelikte para cezasıdır*” denilerek, idari para cezalarının niteliği Kanun düzeyinde tespit edilmekteydi. Ancak, şu an böyle bir hüküm Kanun'da bulunmamaktadır. Ceza hukuku alanında bazı eylemlerin suç sayılmasının nedeni kamu düzenini sağlamaktır. Verilen cezalarla, düzeni bozan kişilere bu yükümlülükleri hatırlatılmaktadır. Günümüzde idari makamlara yargı benzeri bir işlev yükletilerek, bu düzenin sağlanması çalışılmaktadır. Bu işlevi nedeniyle idari makam her ne kadar bir yargı makamı olmasa da yargı makamının yargılama yaparken dikkat etmesi gereken hususlara dikkat etmesi gerekmektedir.¹⁴

III. İDARİ PARA CEZASI VERMEYE YETKİLİ MAKAM

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun¹⁵ (KK) 23. maddesine göre, Kamu Kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla, idari kurul, makam veya kamu görevlileri idari yaptırım kararı vermeye yetkilidir. Ayrıca, KK'nun 23. maddesine göre, Cumhuriyet savcıları ise kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat nedeniyle idari yaptırım kararı verebilir. Bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturmada kabahatin de işlendiği öğrenilirse ilgili Cumhuriyet savcısı bu kabahat nedeniyle idari yaptırım kararı verebilir.¹⁶ Cumhuriyet savcısı yürütmekte olduğu soruşturma sonucunda söz konusu fiilin kabahat olduğu kanaatine varırsa idari yaptırım kararı verir. Bunun için ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından idari yaptırım kararı verilmemiş olması gerekir. KK. 24. maddeye göre, kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilir.

Rekabet hukukunda ise, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 27. maddesinde Rekabet Kurulu'nun görev ve yetkileri sayılmıştır. Bu maddenin (a) bendi

---

¹² KOÇ, Emine, “4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Düzenlenen İdari Para Cezaları İçin Öngörülen İdari Usul”, TBB Dergisi, s. 237, Ankara, 2012, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-98-1127>, G.T. 21/09/2014

¹³ 8 Şubat 2008 Tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 5728 sayılı Kanun'un 578. maddesi,

¹⁴ CENGİZ, Dilek, Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ve Bu Eylemin Hukuki Sonuçları, B. 1, s. 335, İstanbul, 2006,

¹⁵ 31 Mart 2005 Tarih ve 25772 (M.) sayılı Resmi Gazete,

¹⁶ UĞUR, Hüsamettin, “Kabahatler Kanunu ve 5252 sayılı Kanun'a Göre İdari Para Cezası ve Yargıtay Uygulaması”, TBB Dergisi, Ankara, 2009, s. 35, s. 213

uyarınca, Kanunda düzenlenen hükümlerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi üzerine, bu ihlallere son verilmesi için gerekli tedbirleri alıp bundan sorumlu olanlara idarî para cezaları uygulamak, Kurul'un görev ve yetkisindedir. Bu madde uyarınca, idari para cezalarının uygulanmasında yetkili makam Rekabet Kuruludur.

IV. USULE İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI

Rekabet Hukuku alanında idari para cezaları usule ilişkin idari para cezaları, esasa ilişkin idari para cezaları ve nispi idari para cezaları şeklinde üçe ayrılmaktadır. Usule ilişkin idari para cezaları, aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği gibi para cezasını gerektiren haller ve para cezasının belirlenmesi bakımından bazı farklılıklar taşımaktadır.

A. Usule İlişkin İdari Para Cezalarını Gerektiren Haller

Usule ilişkin idari para cezaları, başvurularda yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi, izne tabi birleşme ve devralmaların Kurul izni olmadan gerçekleşmesi, bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde eksik ve yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi, yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması hallerinde verilebilmektedir.

1. Başvurularda Yanlış ya da Yanıltıcı Bilgi veya Belge Verilmesi

Kanun'un 16/1-a maddesi gereğince, Kurul, teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerine; muafiyet ve menfi tespit başvuruları ile birleşme ve devralmalar için izin başvurularında yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi, halinde idari para cezası uygulayabilmektedir. Bu fıkra göre ceza verilebilmesi için, öncelikle teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin Rekabet Kurumuna yapacakları bir bilgi verme işlemi bulunmalıdır. Bu bilgi verme işlemi ise muafiyet ve menfi tespit başvurusu veya birleşme ve devralmalar için izin başvurusu hakkında olmalıdır. Yapılan bilgi verme işlemi ise Kurulca değerlendirildiğinde yanlış ya da yanıltıcı bulunmalıdır. Yani her bilgi verme işlemi değil ancak Kanunda sınırlı sayıda sayılmış olan söz konusu bilgi verme işlemlerine istinaden bu ceza

verilebilmektedir. Bu niteliği itibariyle usule ilişkin idari para cezalarını gerektirir haller sınırlı sayıda sayılmıştır.

Kurul bir kararında,¹⁷ OMV Petrol Ofisi A.Ş. ile Lubratek Endüstriyel yağlar ve Kimyasal Mad. Paz. ve Tic. Ltd. Şti. arasında akdedilen ısıl işlem yağlarına ilişkin üretim ve dağıtım protokolüne muafiyet tanınması talebine ilişkin başvurularda işlem taraflarından OMV Petrol Ofisi A.Ş.’ye bildirim formunda yanlış veya yanıltıcı bilgi sunulması sebebiyle, 4054 sayılı Kanun’un 16. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca ilgili ürün pazarındaki faaliyetleri neticesinde 2012 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirlerinin %1’i oranında olmak üzere 352.664,04 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı’nın¹⁸ 9. maddesi ile RKHK’nun 16. maddesinin 1. Fıkrasının (a) bendinde yer alan ve yukarıda açıklanan “*ve menfi tespit*” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, aynı bentte yer alan “*birleşme ve devralmalar*” ibaresi “*yoğunlaşma işlemleri*” olarak değiştirilmiştir. Tasarı ile yoğunlaşmanın getiriliş amacı Ünal Tekinalp tarafından şöyle açıklanmıştır; “*...Bu kanuna bağlı olarak çıkarılan birleşmelerin kontrolü dediğimiz tebliğlerde hâkimiyet testi öngörülmüştür. Hâkimiyet testi Avrupa Topluluğu rekabet hukukunda da 2004 yılına kadar uygulanmış, aynı yıl önemli bir değişiklik olmuştur; bu değişiklik reform niteliğindedir. Tasarı, iyi diyebileceğim bir düzenlemeyle bunu bizim hukukumuzda getirmiştir; hem genel gerekçede bunu açıkça belirlemekte, hem de değişiklik tasarısının 3’üncü maddesinde, 7’nci madde değişikliği dolayısıyla demektedir ki, “maddede yapılan en önemli değişiklik, hâkim durum testi yerine, Avrupa Birliği’nin 139/2004 sayılı Konsey tüzüğünde kabul ettiği testin getirilmesidir; bu sayede, yoğunlaşma işlemleri sonucunda ortaya çıkacak olan tek taraflı etkilerin ve iş birliği etkilerinin, ekonomik analizler kullanması yoluyla daha sağlıklı değerlendirmeleri yapılacaktır.”*¹⁹

¹⁷ 26/12/2013 tarih ve 13-72/997-428 sayılı Kararı,

¹⁸ Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü’nün 23/01/2014 tarih ve 31853594-101-886-571 sayılı Kanun Tasarısı, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0882.pdf>

¹⁹ ÜNAL, Tekinalp, “*Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Güncel Gelişmeler*”, s. 35, Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FPer%25c5%259fembe%2BKonferans%25c4%25b1%2BYay%25c4%25b1n%2Fperskonfyy108.pdf>

2. İzne Tabi Birleşme ve Devralmaların Kurul İzni Olmadan Gerçekleştirme

İzne tabi birleşme ve devralmaların Kurul izni olmadan gerçekleştirilmesi ise bir diğer idari para cezası nedenidir. Kanun'un 16. maddesinin ilk fıkrasına göre, idarî para cezası birleşme işlemlerinde taraflara ayrı ayrı, devralma işlemlerinde ise sadece devralana verilmektedir. Kanun'un 7. maddesi son fıkra gereğince, Kurul, hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesi için Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini tebliğlerle ilan etmektedir. Birleşme ve devralmaların Kurul'a bildirilmesi konusu ise Kanun'un 10. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu madde önemli olan husus, Kurulun süresi içinde birleşme veya devralmaya ilişkin müracaata herhangi bir cevap vermediği ya da herhangi bir işlem yapmadığı hallerde, birleşme veya devralma anlaşmaları bildirim tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girerek hukukî geçerlilik kazanacağı hususudur. İdari başvurularda idarenin sessiz kalması kural olarak zımni red işlemine sonuç verir. Burada ise bir istisna getirilmiş ve zımni kabul işlemi olacağı hususu düzenlenmiştir. Zımni kabul kararına istisnai olarak, kanunla izin verilebilmesinin nedeni, idareyi belli bir işlemi yapmaya zorlamaktır.²⁰ Konu rekabet hukuku açısından değerlendirildiğinde izne tabi birleşme ve devralmalara yönelik böyle bir düzenleme birleşen veya devralan işletme için ekonomik açıdan olumlu sonuçlar doğuracak niteliktedir. Çünkü her işletme kendi geleceğinin veya durumunun en kısa zamanda öngörülebilir olmasını ister.

Birleşme ve devralmalarla ilgili olarak bir diğer önemli husus RKHK'nun 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, birleşme ve devralmaların Kurul'a bildirilmemesi ve Kurul'un birleşme ve devralmayı herhangi bir şekilde öğrenmesi halinde kendiliğinden işleme alır. Kurul, birleşme ve devralmanın RKHK'nun 7. madde kapsamına girmediğini tespit etse bile idari para cezası uygulanır. Eğer Kanun'un 7. maddesi kapsamına giriyor ise idari para cezasıyla birlikte Kanunda belirtilen diğer yaptırımları da uygular. Burada bildirim tabi olmadığının tespit edilmesine rağmen idari para cezası uygulanmasının amacı teşebbüsleri bildirimle zorlamaktır. Çünkü, birleşme ve devralmanın izne tabi olup olmadığını Kurul yaptığı inceleme sonucunda tespit edebilmektedir.

---

²⁰ GÖZLER, Kemal, İdare Hukuku Dersleri, B. 6, s. 280, Bursa, 2007

Rekabet Kurulu bir Kararında²¹ izne tabi olan birleşme ve devralmanın Kurul izni olmadan gerçekleştirilmesi nedeniyle, le Cegedim Bilişim ve Danışmanlık Tic. A.Ş.'ye Dendrite Turkey Inc. devralması ile ilgili olarak 2007 yılında yürürlükte RKHK'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 2007/1 sayılı "4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16. ve 17. maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının 31.12.2007 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırıldığına Duyurulmasına İlişkin Tebliğ" uyarınca 1.716 TL, Ultima Bilgisayar ve İletişim Teknolojisi A.Ş. devralması ile ilgili olarak RKHK'nun 23.1.2008 tarih 5728 sayılı Kanun'un 472. maddesi ile değişik 16. maddesinin birinci fıkrası ve bu fıkranın (b) bendi ile 2010/1 sayılı "4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16. maddesinin Birinci Fıkrasında Öngörülen İdari Para Cezası Alt Sınırının 31/12/2010 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırılmasına İlişkin Tebliğ" uyarınca 11.446,4 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

Kanun Tasarısı'nın²² 9. maddesi ile RKHK'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde yer alan ve yukarıda açıklanan "birleşme ve devralmaların" ibaresi "yoğunlaşma işlemlerinin" olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, Kanun Tasarısı'nın 3. maddesi ile Kanun'un 7. maddesinde yer alan "Birleşme veya Devralmaları" düzenleyen madde başlığı, "Yoğunlaşma İşlemleri, Bildirim ve İncelemesi" şeklinde değiştirilerek yoğunlaşma konusunda düzenleme yapılmıştır. Bu değişikliğe göre, kontrolde kalıcı değişiklik meydana getirecek şekilde, iki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi ya da bir ya da daha fazla teşebbüs veya halihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından, ortaklık payı ya da malvarlığının satın alınması, sözleşme veya diğer bir yolla bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünün devralınması, yoğunlaşma işlemi sayılır. Yoğunlaşma işlemi RKHK sistemini değiştiren isabetli yaklaşım ve yeni bir sistemi içeren çağdaş bir adım olarak değerlendirilmiştir.²³

²¹26/08/2010 tarih ve 10-56/1089-411 sayılı Kararı,

²²Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 23/01/2014 tarih ve 31853594-101-886-571 sayılı Kanun Tasarısı

²³ ÜNAL, Tekinalp, "Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Güncel Gelişmeler", Perşembe Konferansları, Ankara, s. 30-39, G.T. 16/09/2014

<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2FDocuments%2FPer%25c5%259fembe%2BKonferans%25c4%25b1%2BYay%25c4%25b1n%2Fperskonfyyn108.pdf>

3. Bilgi İsteme veya Yerinde İnceleme Hallerinde Eksik, Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verilmesi

Bilgi İsteme veya Yerinde İnceleme Hallerinde Eksik, Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verilmesi durumunda usule ilişkin idari para cezası verilebilmektedir. Kurul, bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi verdiğinden bahisle bir çok kez idari para cezası kararı vermiştir. Örneğin, Rekabet Kurulu 01.05.2003 tarih, 03-28/352-151 sayılı Kararında özetle, bir Firmadan, ayrıntılı (*vadeli fiyat, bant çıkışı-yerinde teslim fiyatı gibi*) şekilde beton fiyatları istenmiş, Firmadan alınan cevabı yazıda bu gönderilmemiştir. Ayrıca kararda daha önceki soruşturmalardan tecrübeli olan teşebbüsün bu davranışıyla iyi niyetli olmadığı değerlendirilmiştir. Burada firmanın “*iyi niyetli olmadığı*”nın değerlendirilmesi önemlidir. Çünkü, idari para cezası kararı verilebilecek bir ihlalde, bir özel hukuk kavramı olan “*iyi niyet*” kriteri yerine “*kusur*” kriterinin değerlendirilmesi gerekirdi. Suçun manevi unsuru kusur olarak ifade edilmektedir. Kusur içerisinde kasıt ve taksiri içermektedir.²⁴ Kast ve taksirle ilgili ayrıntılı açıklamalar ileride yapılmaktadır.²⁵

Bilgi isteme ve verilen bilginin eksik, yanlış veya yanıltıcı olması durumunda idari para cezası verilebilmesi konusunda Anayasa'ya aykırılık hususu tartışılmıştır. Anayasa 38. madde son fıkraya göre “*hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.*” Ancak, gerek Danıştay ve gerekse Anayasa Mahkemesi bu konudaki iddiaları ciddi bulmayarak red etmiştir.²⁶ Kendini suçlama yasağı birçok ülkede gerçek kişiler bakımından kabul görse de tüzel kişiler bakımından aynı oranda kabul görmemektedir. ABD ve Avustralya gibi ülkelerde tüzel kişiler bakımından bu yasak uygulanmazken, Yeni Zelanda, İspanya ve Almanya’da tüzel kişiler bakımından da uygulanmaktadır. AB Rekabet Hukukunda bu yasağın sınırlı da olsa uygulandığını görmekteyiz. Örneğin Orkem kararında²⁷, kimi savunma haklarının soruşturma raporunun gönderilmesiyle başlayan aşamada kullanılabilmesine karşın, kimilerinin

²⁴TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, B. 12, s. 176-177, Ankara, 2008

²⁵Bkz. V. Sorumluluk Nedenleri,

²⁶KEKEVİ, Gökşin H., “*Bilgi İsteme Yetkisine ve Eksik, Yanlış, Yanıltıcı Ya Da Geç Bilgi Verilmesine İlişkin Rekabet Kurulu ve Danıştay Kararlarının Değerlendirilmesi*”, Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu, s. 82, Ankara, 2011,

²⁷Case, 374/87, Orkem v Commission, 18/10/1989

hazırlayıcı nitelikteki delil toplama sürecinde dahi gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁸ Eksik, yanlış ve yanıltıcı bilgi hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler tarafından verilebilecektir. Hangisine verilirse verilsin hukuk devleti ilkesiyle ve Anayasa'nın amir hükmüyle çelişmeyecektir. Çünkü idare gerekli denetimleri yaparken muhataplarının elindeki verilerle hareket etmektedir. Bunların kasıtlı veya taksirli bir davranışla yanıltıcı şekilde verilmesi idareyi yanlış yönlendirecektir. Bu nedenle muhataplardan istediği bilgilerin yanlış ve yanıltıcı olmaması gerekir. Ayrıca, bu kuralın suçlar bakımından uygulanması kabahatler bakımından uygulanmaması gerekir.

Eksik, yanlış ve yanıltıcı bilgi verildiği için idari para cezası uygulanan bir başka kararın ise Turgutlu Sarraflar ve Kuyumcular Derneği'ne ait karar olduğunu görmekteyiz.²⁹ Bu kararın içeriğine bakılacak olursa, yerinde inceleme sırasında ana sözleşmenin bulunamaması üzerine ilgili teşebbüsten ana sözleşme istenmiş, teşebbüs ise ana sözleşme yerine gerçek olmayan bir metin göndermiştir. Bunun üzerine, Kurul idari para cezası yaptırımını uygulamıştır.³⁰ Bir başka kararda, Kurul 18/03/2010 tarih ve 10-24/339-123 sayılı Akzo Nobel'in Rohm and Haas'ı devralmasına ilişkin izin başvurusu sırasında yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge sunması nedeniyle idari para cezası vermiştir. Bu kararda ise özellikle birleşme ve devralmaların dosya üzerinden incelendiği, bu durumda Kurul'un verilen bilgilere göre karar tesis ettiği, bunda kamu yararının olduğu hususuna değinilmiştir. Yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belgenin kasıtlı olarak veya ihmal sonucu verilip verilmediği, bildirim sahibi olan teşebbüse bir menfaat sağlayıp sağlamadığı, bildirim sonucuna menfi ya da müspet etki edip etmediği gibi hususlar değerlendirilmeden, "*sebepler her ne olursa olsun yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge verilmesi halinde teşebbüse idari para cezası verilmesi*

---

²⁸GÜNDÜZ, Harun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Rekabet Hukuku Uygulamasına Etkileri, Uzmanlık Tezi Serisi No: 99, Ankara, s. 55, Vergi ile ilgili Anayasa Mahkemesi Kararı, 31/01/2007 tarih ve E. 2004/31, K. 2007/11

²⁹Rekabet Kurulu'nun 26.3.2002 tarihli, 02-16/176-70 sayılı Kararı

³⁰ KEKEVİ, Gökşin H., a.g.m. s. 76, Ankara, 2011, Danıştay 13. D. 10.10.2005, E. 2005/1049, K. 2005/4932 sayılı Turgutlu Sarraflar ve Kuyumcular Derneği Kararı, (Danıştay'ın İptali üzerine Kurul tekrar aynı konu ile ilgili olarak toplanmış ve gönderilen metnin istenen Ana Sözleşme olmaması nedeniyle, bu durum eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya hiç bilgi verilmemesi olarak değerlendirilmesi neticesinde teşebbüse idari para cezası uygulanmıştır. Rekabet Kurulu, 26.5.2006 tarih ve 06-36/463-125 sayılı Kararı.)

gerektiği” güçlü bir şekilde savunulmuştur.³¹ Çünkü, verilecek olan bu idari para cezasında diğer teşebbüsler bakımından örnek teşkil ederek caydırıcılığının amaçlandığı vurgulanmıştır.

Esasen her idari işlemin temelinde kamu yararı olması ve her idari yaptırımın ortak amacının caydırıcılık olduğu göz önüne alındığında, yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge sunulması halinde verilen idari para cezaları bu yönüyle bir farklılık taşımamaktadır. Kararda yer alan ve asıl önemli değerlendirme, “*sebep her ne olursa olsun bu cezanın uygulanması gerektiği*” konusunda ki katı görüştür. Burada şöyle bir değerlendirme yapılabilir; ilgili teşebbüs söz konusu yanlış bilgi yerine doğrusunu yazsa idi teşebbüsün daha lehine bir durum ortaya çıkacak idiyse, idari para cezası uygulanmasında kamu yararı bulunmamış olacaktır. Teşebbüs veya teşebbüs birliği verdiği bilgiyi kendisi de hataya düşerek vermiş ve bu hata hesap hatası, yazım hatası veya başkaca sebeplerden kaynaklanmış ise ve bu durum bildirim sonucuna hiçbir şekilde etki etmiyor ise böyle bir bildirimde bulunan teşebbüse idari para cezası uygulanmasında kamu yararı bulunmayacaktır. Kurul’un muhatap olduğu teşebbüslerin finans ve idari işlemlerinin çok kapsamlı olduğu, bu kapsamlı işlemlerde bazı hataların olabileceği göz önüne alındığında bu kuralı teşebbüsler lehine yumuşatmanın kamu yararı açısından da olumlu sonuçları olacaktır. Burada ortaya çıkan yarar idari usul işlemlerinde ve idari para cezasının yargılama konusu yapılması halinde harcanacak olan emek ve harcamalardır.

4. Yerinde İncelemenin Engellenmesi veya Zorlaştırılması

Kurul gerekli gördüğü hallerde raportörleri aracılığıyla yerinde inceleme yapma yetkisine sahiptir. Bu incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması halinde ise, 16. maddenin ilk fıkrasında belirtilen hususa göre saptanacak olan gayri safi gelirlerinin binde beşi oranında idarî para cezası verir. Ancak bu esasa göre belirlenecek ceza onbin Türk Lirasından az olamaz.

Kurul bir kararında³², TTNET A.Ş. yetkililerince Raportör tarafından üzerinde çalışılan belgelerin tamamen aynılarının kısa sürede sunulduğu şeklinde bir açıklama yapılırsa da, incelenen bilgisayar kullanıcısı tarafından üzerinde en son 09.09.2012

---

³¹İlgili karar için bakınız.

<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar3380.pdf>

³² 18/07/2013 tarih ve 13-46/601-M sayılı Kararı.

tarihinde kaydedilecek şekilde değişiklik yapılan ve bir önceki yıla ait olan toplam 32 adet belgenin okunabilmesinin ardından kopyalanmak yerine, niçin topluca silindiği hususunda bir açıklama yapılmadığı, ayrıca sunulan belgeler silindikten sonra tekrar Raportörlere ulaşıncaya kadar üzerlerinde herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespiti de mümkün olmadığı gerekçesiyle, bu eylemi 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması olarak değerlendirerek, ön araştırma sırasında yapılan bu engelleme nedeniyle muhataba 2012 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirinin binde beşi oranında olmak üzere 15.512.258,87 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir. Kurul'un 2013 yılında verdiği bir başka kararında³³, yerinde inceleme sırasında elde edilen Protokol'ün teşebbüs yetkilisi tarafından saklanması/ortadan kaldırılması eylemi, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması olarak değerlendirilmiş ve ön araştırma sırasında gerçekleştirilen bu eylem nedeniyle teşebbüsün 2012 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirinin binde beşi oranında olmak üzere (.....) idari para cezası verilmesi gerekmele birlikte, aynı Kanun maddesinin bu esasa göre belirlenen cezanın asgari para cezasından az olamayacağı hükmü ve 2013/1

sayılı Tebliğ uyarınca 14.651 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

Yerinde incelemenin zorlaştırılmasıyla ilgili olarak verilen kararların her zaman çok net olmadığı bazen tartışmalı kararlarında verilebildiği görülmektedir. Örneğin "*Yolbulan Demir Kararı*" bunlardan bir tanesidir. Bu kararda Rekabet Kurulu uzmanları bir firmaya denetime gidiyor ve firmanın girişinde güvenlik tarafından Rekabet Kurumuna göre 25 dakika firmaya göre 15 dakika bekletiliyor. Bu nedenle teşebbüse idari para cezası veriliyor. Danıştay 13. Dairesi, yürütmeyi durdurma kararı veriyor. Daire bu kadar kısa süre beklemenin gecikme olmayacağını ifade ediyor. İdari Dava Daireleri Kurulu ise bu kararı kaldırıyor. Çünkü "*burada gerçek anlamda bir gecikme olup olmadığı somut olaya göre belirlenmelidir*" deniliyor. Burada önemli olan denetim elemanlarının engellendikleri hissine kapılmalarıdır. Bilgisayardaki bir kaydın silinmesi çok kısa sürebilecektir.³⁴

³³ 11/07/2013 tarih ve 13-44/543-M sayılı Kararı,

³⁴ ULUSOY, Ali, "*Üst Kurul Kararlarının Yargısal Denetiminde Yeni Dönem*", s. 7, Ankara, 2012,

Yerinde inceleme yapılmasıyla ilgili olarak özel hayatın gizliliği ve Anayasa-CMK-RKHK ile ilgili ileri sürülen savunmalara ilişkin Kurul kararları daha sonra değerlendirilmektedir.³⁵

B. Usule İlişkin İdari Para Cezalarının Muhatapları

RKHK'nun 16. maddesinin 1. fıkrasına göre, Kurul, teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerine idari para cezası uygulayabilecektir. RKHK'nun 3. maddesinde tanımlar kısmında, teşebbüs olarak, "*Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimleri*", Teşebbüs Birliği olarak ise "*Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikleri*" ifade etmiştir. Teşebbüs birliği teşebbüs olarak kabul edilebilen sujelerden oluşmalıdır. Bunun için en az iki teşebbüsün varlığı gerekli ve yeterlidir.³⁶ Usule ilişkin idari para cezası uygulanan ve tüzel kişiliği olan teşebbüs ve teşebbüs birliklerine bu tüzel kişiliğin yönetim organlarında görev alan gerçek kişilere de şahsen verilen cezanın yüzde onuna kadar ayrıca para cezası uygulanmaktaydı. 23/01/2008 tarih ve 5228 sayılı Kanun ile bu durum yürürlükten kaldırılmıştır. Rekabet Kurulu bir kararında³⁷, izne tabi olduğu anlaşılan devralma işlemini, Rekabet Kurulu izni olmaksızın gerçekleştiren Total S.A. ve Banco Santander Central Hispano S.A. şirketlerinin her birine ayrı ayrı olmak üzere Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 2006/1 sayılı Tebliğ uyarınca 1.592 YTL idari para cezası verilmesine karar vererek, RKHK'nun 16. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca devralmaya taraf teşebbüslerin yönetim kurullarında bulunan gerçek şahısların her birine ayrı ayrı ve teşebbüslere verilen cezanın taktiren %10'u oranında olmak üzere 159,20 YTL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

[http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f6Pr%C5%9F.Konf.+\(Prof.+Ali+Ulusoy\)04.10.2012.pdf](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f6Pr%C5%9F.Konf.+(Prof.+Ali+Ulusoy)04.10.2012.pdf)

³⁵Bkz. Nispi İdari Para Cezalarında Yerinde İncelemenin Engellenmesi Ya da Zorlaştırılması,

³⁶Topçuoğlu, Metin, "*Rekabet Hukuku Uygulamasında Teşebbüs Birlikleri*", AÜHFD, C. 50, S. 4, Ankara, 2001, s. 135, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/288/2625.pdf> G.T. 03/02/2015

³⁷20/12/2006 tarih ve 06-92/1186-355 sayılı Kararı,

C. Usule İlişkin İdari Para Cezalarının Belirlenmesi

Koruduğu menfaat dikkate alınarak, usule ilişkin idari para cezalarının miktar olarak sabit ve düşük miktarda belirlendiği görülmektedir. Bu özelliği itibariyle, usule ilişkin idari para cezası miktarının tespitinde Rekabet Kurulu'na herhangi bir takdir yetkisi verilmemiştir.³⁸

Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 16/1 maddesi uyarınca, muafiyet ve menfi tespit başvuruları ile birleşme ve devralmalar için izin başvurularında yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi, izne tabi birleşme ve devralmaların Kurul izni olmaksızın gerçekleştirilmesi ve Kanununun 14 ve 15 inci maddelerinin uygulanmasında eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi ya da bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde yada hiç verilmemesi, halinde ilgili teşebbüsler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin binde biri oranında, yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması halinde ise aynı şekilde saptanacak olan gayri safi gelirlerinin binde beşi oranında idarî para cezası verilmektedir. Ancak bu esasa göre belirlenecek ceza onbin Türk Lirasından az olamaz. Kanun Tasarısı'nın³⁹ 9. maddesi ile RKHK'nun 16. maddesinin 1. Fıkrasında yer alan “binde biri oranında” ibaresi “binde birine kadar” ve “binde beşi oranında” ibaresi ise “binde beşine kadar” şeklinde değiştirilmiştir.

İdarî para cezası birleşme işlemlerinde tarafların herbirine, devralma işlemlerinde ise sadece devralana verilmektedir. Ceza miktarı hesaplanırken öncelikle bir önceki mali yıl sonunda oluşan yıllık gayri safi gelirin kriter olarak alındığı, bunun hesaplanamaması durumunda ise en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirin kriter olarak alındığı görülmektedir. Birçok rekabet hukuku sistemi teşebbüslerin toplam cirolarını verilecek cezada üst sınır olarak

³⁸SANLI, Kerem Cem, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, B. 1, s. 385, Ankara, 2000,

³⁹Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 23/01/2014 tarih ve 31853594-101-886-571 sayılı Kanun Tasarısı

belirlerken, ceza miktarı hesaplanırken ilgili pazarda elde edilen ciro dikkate alınmaktadır.⁴⁰

Rekabet Kurumu tarafından yayımlanan 2014/1 sayılı 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16. maddesinin Birinci Fıkrasında Öngörülen İdari Para Cezası Alt Sınırının 31/12/2014 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırılmasına İlişkin Tebliğ'e göre, RKHK'nun 16/1 maddesi uyarınca uygulanacak idari para cezasına ait alt sınır 1/1/2014-31/12/2014 tarihleri arasında 15.226 TL olarak tespit edilmiştir. Alt sınırın belirlenmesine ilişkin tebliğ şu bakımdan önemli olmaktadır. Eğer ilgili teşebbüsün gayri safi geliri bulunmuyorsa bu tebliğde belirtilen alt sınırdan idari para cezası uygulaması yapılacaktır. Örneğin Rekabet Kurulu bir Kararında⁴¹ 23.7.2010 tarihinde kurulmuş bir şirket olan TOBB-ETÜ A.Ş.'nin karar tarihinden bir önceki yıl olan 2009'da ve daha öncesinde bir gayri safi geliri bulunmaması nedeniyle, söz konusu teşebbüse, asgari ceza uygulaması yapılmıştır. "4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16'ncı maddesinin Birinci Fıkrasında Öngörülen İdari Para Cezası Alt Sınırının 31/12/2010 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırılmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2010/1)" ile söz konusu ceza 1/1/2010'dan 31/12/2010'a kadar olan zaman dilimi için 11.446,4 TL olarak belirlenmiştir.

Usule ilişkin idari para cezalarında da Kurul her bir teşebbüse ayrı ayrı ceza uygulayabilir.⁴² İdari para cezasının, bu şekilde ayrı ayrı uygulanabilmesi rekabet ihlallerindeki caydırıcı etkisini artırabilir niteliktedir.

V. ESASA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI

RKHK'da 16/3 maddesine göre, usule ilişkin idari para cezalarının yanı sıra esasa ilişkin idari para cezalarının da düzenlendiğini görmekteyiz. Bu tür para cezaları hem nedenleri bakımından hem de uygulanacak cezanın belirlenmesi bakımından bazı farklılıklar içermektedir. Ayrıca, esasa ilişkin idari para cezalarının aslında rekabet hukukunun amaçlarını yerine getirdiği görülmektedir.⁴³

⁴⁰AYGÜN, Esin, Rekabet Hukukunda Para Cezaları: Teori ve Uygulama, Ankara, 2008, s. 67

⁴¹ 26/08/2010 tarih ve 10-56/1088-408 sayılı Kararı.

⁴²SANLI, Kerem Cem, , s. 386

⁴³BADUR, Emel, Türk Rekabet Hukukunda Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar (Uyumlu Eylem ve Kararlar), Ankara, 2008, s. 21

A. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarını Gerektiren Haller

RKHK'nun 16/3. maddesine göre, rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlarda, hakim durumun kötüye kullanılmasında ve bazı birleşme ve devralma hallerinde uygulanan idari para cezalarını esasa ilişkin idari para cezası olarak gruplandırılmaktadır. İdari para cezasına karar verilebilmesi için anlaşma, uyumlu eylem ve kararın varlığı yeterli olup ayrıca uygulanması şartı aranmaz. Uyumlu eylemlerde de beklenebilirlik ilkesine göre fiili etkisi görülmeden müdahale edilebiliyorsa teşebbüslere idari para cezası uygulanabilir.⁴⁴

1. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlarda

RKHK'nun 4. maddesine göre rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar yasak olup bu yasağın ihlali halinde idari para cezası yaptırımını uygulanabilmektedir. Kanun'a göre, belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasak kabul edilmiştir.

Bu hallere örnek olarak şu tür durumlar verilmiştir;

- a) Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,
- b) Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,
- c) Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi,
- d) Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,
- e) Münhasır bayilik hariç olmak üzere, eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartların uygulanması,

---

⁴⁴ İKİZLER, Metin, Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler, Ankara, 2005, s. 351

f) Anlaşmanın niteliği veya ticarî teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi,

Eğer bir anlaşmanın varlığı ispatlanamıyorsa, piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil edecektir. Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilecektir.

Rekabet Kurulu bir kararında⁴⁵, önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, raporlar, yargı kararı ve dosya içeriğinde yer alan tüm bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; 12.04.2012 tarih ve 12-20/557-141 sayılı Kurul kararı ile Türkiye Peugeot Bayi Konseyi yapılanması altında bir araya gelen diğer Peugeot bayileri ile birlikte perakende ve filo araç satışlarında fiyat birlikteliği ve bölge paylaşımı yapmak, satış sonrası hizmetler bakımından sigorta şirketlerine yönelik yedek parça indirim oranlarında ve işçilik ücretlerinde anlaşmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği belirlenen Aktif-İriyıl Otomotiv İnşaat Turizm Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'ye idari para cezası uygulamıştır. Bir başka Kararında⁴⁶ ise ilgili teşebbüslerin kuru incir azami alım fiyatlarının belirlenmesine yönelik anlaşma yapmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine karar vererek idari para cezası uygulamıştır.

Rekabet Kurulu uyumlu eylemle ilgili olarak bir kararında⁴⁷, Göltaş-Göller Bölgesi Çimento San. ve Tic. A.Ş., Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş., Batıçim Batı Anadolu Çimento San. A.Ş. ve Denizli Çimento San. A.Ş.'nin bulunduğu coğrafi alanda, uyumlu eylem halinde mal vermeyi reddetmek suretiyle, çimento ve hazır beton pazarında rakip konumunda olan Özgür Çimento ve Beton Endüstrisi A.Ş.'nin piyasa dışına çıkartılmaya çalışıldığına karar vererek ilgili teşebbüslere idari para cezası uygulamıştır.

---

⁴⁵16/04/2014 tarih ve 14-15/277-119 sayılı kararı.

⁴⁶16/03/2012 tarih ve 12-12/383-112 sayılı Kararı.

⁴⁷13/01/2005 tarih ve 05-05/42-17 sayılı Kararı.

2. Hakim Durumun Kötüye Kullanılmasında

RKHK'nun 6. Maddesine göre hakim durumun kötüye kullanılması yasaktır. Görüldüğü gibi ülkemizde hakim durumda olmak yasak olmayıp bu durumun kötüye kullanılması yasaklanmıştır. Kanun'a göre; Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır.

Kötüye kullanma halleri olarak şu durumlar örnek gösterilebilir;

- a) Ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,
- b) Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması,
- c) Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi,
- d) Belirli bir piyasadaki hâkimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticarî avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler,
- e) Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması.

Hakim durum ile ilgili olarak Rekabet Kurulu birçok karar vermiştir. Bunlar arasında önemli bir yere sahip Türk Telekom kararında, bu firmanın pazarın neredeyse tamamında tekel veya hakim durumunun olduğuna vurgu yaparak, alt yapıların rekabete açılmasının zorunlu olduğu tespit edilmiş, firmanın yaptığı rekabet ihlalleri belirlenmiştir.⁴⁸ Telekomünikasyon sektöründe meydana gelen ihlaller nedeniyle Rekabet Kurulu'nun yetkisi de aynı kararda değerlendirilmiş ve bu tür

⁴⁸ İÇÖZ, Özge, "Düzenlemeye Tabi Sektörlerdeki Rekabet Kurulu ve Danıştay Kararları", (Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu), s. 27, Ankara, 2010, Rekabet Kurulu, 02/10/2002 tarih ve 02-60/755-305 sayılı Türk Telekom Kararında

aykırılıklarda Rekabet Kurulu'nun idari para cezası uygulayabileceği kanaatine varılmıştır. Kararda firmanın gerçekleştirdiği, hakim durumunu kötüye kullanılmasına yönelik;

- Bu pazardaki hakim durumunu kurumsal kullanıcılara TTNNet adı altında sunduğu geniş bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri düşük belirlerken bu hizmetin sunulması için gereken altyapıları toptan ve perakende ayırımına gitmeden, rakiplerinin ilgili pazarda rekabet edebilmelerini zorlaştıracak şekilde yüksek belirlemesi,
- TTNNet adı altında yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri maliyetin altında belirlemesi,
- Rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini güçlendirmek ve Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalty'leri içeren pazardaki hakim durumunu, uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalty tarifelerinde 2,4 ila 64 kat arasında değişen oranlarda zam yaparak artık tekel hakkının kalmadığı bir piyasada, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmak ve kendisi kullanmakta olduğu halde, diğer yeniden satıcı veya kurumsal kullanıcılara belirli kapasitenin üzerinde hat kiralamayarak ve kiraladığı düşük kapasitelerden yüksek fiyat talep ederek, uydu yer istasyonu hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını kendi lehine, uydu yer istasyonu işletmecileri aleyhine bozmak ve bu yolla ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlaması şeklindeki eylemleri ayrı ayrı değerlendirilerek ayrı idari para cezası uygulanmıştır.

Rekabet Kurulu daha yeni bir kararında⁴⁹, Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin fiyatlandırma ve sözleşmelere ilişkin uygulamaları yoluyla hakim durumunu kötüye kullandığına, bu şekilde RKHK'nun 6. maddesini ihlal ettiğini tespit ederek, ilgili A.Ş.'ye 412.015.081,24 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

Ankara İdare Mahkemesi bir kararında⁵⁰, RKHK'un 6. maddesi kapsamında bir ihlalden bahsedebilmek için teşebbüsün hakim durumda bulunması ve hakim durumdaki bu teşebbüsün, hakim durumun kötüye kullanılması olarak kabul edilebilecek eylemlerinin bulunmasının gerektiği, dava konusu Kurul kararında ise Türk Hava Yolları A.O'nun hakim durumda olup, olmadığını tespiti yapılmaksızın,

⁴⁹ 17/01/2014 tarih ve 14-03/60-24 sayılı Kararı.

⁵⁰ Ankara 11. İdare Mahkemesi, T. 11/07/2013, 11. D. E. 2012/1727, K. 2013/1083,

doğrudan hakim durumun kötüye kullanılması sayılabilecek eylemlerinin bulunup, bulunmadığının incelendiği ve bu yönde eylemlerin bulunmadığı gerekçesi ile Kanun hükmünün ihlal edilmediğine karar verildiği, ancak teşebbüsün hakim durumda olup, olmadığının tespiti yapılmadan eylemlerinin değerlendirilmesinin doğru sonuçlara varılmasını engelleyeceği nedeniyle ilgili Kurul kararını⁵¹ iptal etmiştir.

3. Birleşme ve Devralma Halinde

RKHK'nun 7. maddesine göre, bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasak kabul edilmiştir. Hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesi için Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurul, çıkaracağı tebliğlerle ilan etmektedir. Birleşme ve devralmanın bildirilmemesi ile ilgili olarak usule ilişkin idari para cezaları bulunmasına rağmen gerek Kurumun internet sitesinde gerekse Danıştay kararlarında birleşme ve devralma ile ilgili olarak esasa ilişkin idari para cezası uygulanmadığı görülmektedir.⁵²

B. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarının Muhatapları

Esasa ilişkin idari para cezasının muhatapları, Kanun'un 16. maddesinin, 3. fıkrasında teşebbüs, teşebbüs birliği veya birlik üyeleri olarak sayılmıştır. Ayrıca, aynı maddenin 4. fıkrasına göre, usule ilişkin idari para cezalarından farklı olarak, ihlalde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ya da çalışanlarına da idari para cezası uygulanabildiğinden, bu sayılan kişilerde esasa ilişkin idari para cezasının muhatabı olabilecektir. Adı geçen gerçek kişilere böyle bir para cezası verilebilmesi başkaca yükümlülüklerin ve cezaların da verilir verilemeyeceğini gündeme getirebilecek niteliktedir. Örneğin TCK. 53. maddenin 5 ve 6. fıkralarında *“Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla*

⁵¹ 30.12.2011 tarih ve 11-65/1692-599 sayılı Kurul kararı.

⁵² Ayrıca, Kurumun internet sitesinde yer alan karar istatistikleri incelendiğinde bu yönde bir kararın olmadığı görülecektir. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=HC4YIzN3I5EDzIFEux8Wdg==H7deC+LxBI8=&nm=128> G.T. 23/09/2013

sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükümün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar. (6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmünün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar." hükmü yer almaktadır. Rekabet hukukunda da benzer şekilde idari para cezası uygulanan gerçek kişinin ilgili faaliyetlerden belirli bir süre yasaklanması gibi bir düzenleme yasa koyucu tarafından yapılarak, sistemin işleyişinde farklı uygulamalar getirilebilir.

C. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarının Belirlenmesi

RKHK'nun 16/3. maddesine göre, esasa ilişkin idari para cezasının uygulanmasını gerektiren yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilecektir. Rekabet Kurumu çıkarmış olduğu tebliğler ile bu düzenlemede yer alan ceza miktarlarına ait alt sınırı artırabilmektedir. Kabahatler Kanunu'nda yer alan 3. madde gereğince, yine aynı Kanun'un 17/7. maddesinde yer alan para cezaları için belirlenen miktarların her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu mükerrer m. 298 hükmüne göre tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranına kadar arttırılarak uygulanacaktır.⁵³

Esasa ilişkin idari para cezaları için belirli bir miktar tespit edilmemiş olup usuli cezalara göre bir alt sınır ve gayri safi geliri esas alan üst sınır öngörülmüştür. Bu özelliği itibarıyla Kurul belirtilen sınırları aşmamak koşuluyla, teşebbüs veya teşebbüslerin ihlalde yer alan kusurları, pazar içerisindeki ekonomik güçleri ve ihlal ettikleri rekabetin neden olduğu zarar gibi hususlar dikkate alınarak, serbestçe takdir

---

⁵³CENGİZ, Dilek, a.g.e, s. 351

edilebilecektir. Esasa ilişkin idari para cezalarının üst sınırının tespitinde karın değil, bir önceki mali yıla ait cironun ölçü olarak alınması verilen cezaların çok yüksek miktarda olabilmesine neden olmaktadır. Ancak idari para cezası uygulanırken cironun bir ölçü olarak alınması ciro ve cirodaki değişmelerin firmaların kazancını belirlemekten uzak olması ve teşebbüsün bir rekabet ihlalden doğan kazancını tespit etmek veya tahmin etmek açısından hiç uygun olmayan bir büyüklük olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Bunun yerine, optimal ceza yani adil ve caydırıcı bir ceza verilebilmesi için en sağlam hareket noktası olarak ihlalden doğan kazancın tespit edilmesi gerektiği savunulmuştur.⁵⁴ Usule ilişkin idari para cezalarında olduğu gibi esasa ilişkin idari para cezalarında da Kurul her bir teşebbüse ayrı ayrı ceza takdiri yetkisine sahiptir.⁵⁵

VI. NİSPİ İDARİ PARA CEZALARI

RKHK'nun 17. maddesine göre, Kurul usule ilişkin idari para cezalarının yanı sıra nispi idari para cezaları da verebilmektedir. Usule ilişkin idari para cezasının verilmesi nispi idari para cezası verilmesini engellemez. Nispi idari para cezası ile usule ilişkin idari para cezalarında nedenleri bakımından benzerlikler görülse de uygulanan para cezası miktarının belirlenmesi bakımından farklılıklar bulunmaktadır.

A. Nispi İdari Para Cezasını Gerektiren Haller

RKHK'nun 17. maddesine göre, nispi idari para cezalarını gerektiren haller, nihai veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülüklerle ya da verilen taahhütlere uyulmaması, yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması ve RKHK'nun 14. ve 15. maddelerine istinaden istenen bilgi veya belgenin süresi içinde verilmemesi olarak düzenlenmiştir. Bunlardan son ikisinin usule ilişkin idari para cezalarıyla aynı olduğu görülmektedir. Ayrıca, 17. maddenin benzer hali "*Sürelili Para Cezaları*" başlığı altında aynı maddede düzenlenmekteydi. Sürelili para cezalarını düzenleyen bu madde, 5728 sayılı Kanun'un 473. Maddesi ile Nispi İdari Para Cezası başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.⁵⁶

---

⁵⁴ Türkkan, Erdal, "*Rekabet İhlallerinde Ciroya Dayalı İdari Para Cezalarının Sakıncaları ve Katma Değer Kriteri: Basitleştirilmiş bir analiz*", Rekabet Forumu, S. 82, Rekabet Derneği, s. 18
http://www.rekabetderneği.org/rk_bulten/sayi82.pdf G.T. 03/02/2015

⁵⁵ SANLI, Kerem Cem, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, S. 386

⁵⁶ RG. 8 Şubat 2008 tarih ve 26781 sayılı,

1. Yükümlülüklere ya da Verilen Taahhütlere Uyulmaması,

Kanun'un 17/1-a maddesi gereğince Kurul, nihai karar veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülüklere ya da verilen taahhütlere uyulmaması, halinde nispi idari para cezasına hükmedebilmektedir.

Rekabet Kurulu bir kararında,⁵⁷ 21.9.1999 tarihli Kurul toplantısında Aks A.Ş.'nin Teleon tarafından haber amaçlı görüntülerin teminat mektubu şartı öne sürülmeden verilmesi konusundaki tedbir talebi değerlendirilmiş ve konuyla ilgili olarak 99/43/450-283(a) sayılı tedbir kararı alınmıştır. Söz konusu tedbir kararının yürütülmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Teleon tarafından 99/4514 sayılı dosya ile Danıştay'da dava açılmış, Danıştay 10. Dairesi 24.2.2000 tarih ve E. 1999/4514 sayılı Kararı ile yürütmenin durdurulması talebini reddetmiştir. Bu karara Teleon tarafından Danıştay İdari Davalar Genel Kurulu nezdinde itiraz edilmiş, Genel Kurul 26.5.2000 tarih ve 2000/258 sayı ile itirazı reddetmiştir. Teleon tarafından gönderilen ve Kurum kayıtlarına 9.8.2000 tarih ve 3437 sayı ile intikal eden yazıda tedbir kararına uyulacağı ve bu nedenle süreli para cezasının durdurulması talep edilmiştir. Bunun üzerine ulusal yayın yapan kanallara gönderilen bilgi isteme yazıları sonucunda Teleon'un 21.9.1999 tarih ve 99/43/450-283(a) sayılı geçici tedbir kararına uymadığı belirlenmiş, *Teleon'un Rekabet Kurulu'nun almış olduğu 21.9.1999 tarih ve 99-99-43/450-283 sayılı Tedbir Kararı'na kararın tebliğ tarihi olan 24.9.1999 ile yayın hakkı devir sözleşmesinin TFF tarafından fesih tarihi olan 4.1.2001 arasında uymamasından dolayı*, 4054 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (a) bendi uyarınca, 1999 yılındaki 98 gün için günlük 400.000.000 TL üzerinden 39.200.000.000 TL, 2000 yılındaki 366 gün için günlük 608.400.000 TL üzerinden 222.674.400.000 TL ve 2001 yılındaki 3 gün için günlük 949.104.000 TL üzerinden 2.847.312.000 TL olmak üzere toplam 264.721.712.000 TL süreli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

2. Yerinde İncelemenin Engellenmesi ya da Zorlaştırılması,

Rekabet Kurulu'nun yetkileri arasında gerekli gördüğü hususlarda ve gerekli gördüğü zamanda, teşebbüs ve teşebbüs birliklerinde yerinde inceleme yapma yetkisi vardır. Bu yetkiye göre, teşebbüslerin her türlü mal varlığına ilişkin mahallinde inceleme yapabilir. Uzmanlar söz konusu incelemeye giderlerken, yanlarında yetki belgesi götürürler. Bu yetki belgesinde, incelemenin konusu, amacı ve yanlış bilgi

⁵⁷ 06/02/2001 tarih ve 01-07 / 62-19 sayılı Kararı

verilmesi halinde idari para cezası uygulanacağı yazar. Eğer uzmanlar bu yerinde incelemeyi yaparken herhangi bir engelleme ile karşılaşarlarsa, sulh ceza hakiminin kararı ile yerinde inceleme yapılır. İşte bu engelleme ya da zorlaştırma nedeniyle (*Kanun'un 16. maddesinin 1-d f. gereğince*), Kurul idari para cezasına hükmedebilmektedir. Görevli raportörler, yerinde incelemenin engellendiğini tutanakla tespit etmeleri, Kurul'un da bu tutanağa göre bir idari para cezası kararı vermesi gerekmektedir.⁵⁸ Yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması durumunda, mahkeme kararıyla yerinde inceleme yapılabilmektedir. Mahkeme kararıyla söz konusu yerinde incelemenin yapılması, verilecek idari para cezasının verilmesini engellemeyecektir. (*Kanun'un 16. maddesinin, 2. f.*)

Kurul'un bir kararında⁵⁹, 17.03.2004 tarihinde Çolakoğlu'nda Rekabet Uzmanlarının yerinde inceleme yapmasına Genel Müdür Ergin Erel tarafından izin verilmediği, bunun üzerine 4054 sayılı Kanun'un 15/3. maddesi gereği İstanbul 3. Sulh Mahkemesi'nden aynı gün karar alınarak, ertesi gün yerinde inceleme yapmak üzere tekrar Çolakoğlu'na gidildiği, ancak Mahkeme kararına rağmen yerinde inceleme yapılmasına yine izin verilmediği, *Rekabet Kurulu'nun süreli para cezası kararı üzerine*, Çolakoğlu tarafından 19.3.2004 tarihinde gönderilen yazıyla yerinde inceleme yapılmasına izin vereceği belirtilmesi üzerine yerinde incelemenin ancak 25.3.2004 tarihinde yapılabildiğine yer vermiştir. Yine bir başka kararında⁶⁰ yerinde inceleme yapılmasının engellenmesi nedeniyle, RKHK'nun 17. maddesinin (d) bendi gereğince (*2006/1 sayılı Tebliğ'e göre*) Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 636 YTL para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

Rekabet Kurulu'nun Denizli Çimento ve Modern Beton'a⁶¹ hakim kararı talep ederek yerinde incelemeyi geciktirdikleri için verdiği para cezasının iptali için açılan davada, şu hususlar değerlendirilerek Kurul kararı hukuka uygun bulunmuştur. İlgili Danıştay Kararında özetle, önaraştırma ve soruşturma kararları çerçevesinde yerinde inceleme yapmak üzere görevlendirilen raportörler tarafından, 26.5.2005 tarihinde, saat 10:30'da aynı adreste bulunan Denizli Çimento Sanayi T.A.Ş. (*Denizli Çimento*)

⁵⁸GÜVEN, Pelin, Rekabet Hukuku, s. 621, Ankara, 2008,

⁵⁹ 14/10/2005 tarih ve 05-68/958-259 sayılı Kararı, Karara ait dipnot 21, s. 102

<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarakar1455.pdf> G.T. 27/01/2015

⁶⁰26/01/2006 tarih ve 06-04/53-M sayılı Kararı.

⁶¹02.06.2005 tarih ve 05-38/511-121 sayılı Kararı,

ve Modern Beton A.Ş. (*Modern Beton*)'ye gidilmiş, Denizli Çimento ve Modern Beton Yönetim Kurulu Üyesi M.Y., yerinde incelemenin ancak mahkeme kararıyla yapılabileceği, hukukçularla yapılan görüşmeler sonucunda mahkeme kararı olmadan yerinde inceleme yaptırılmamasını kararlaştırdıklarını ifade ederek, yerinde inceleme yapılmasını engellemiştir. Raportörlerce, Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca süreli para cezası verilebileceği, bu davranışın verilecek muhtemel bir esasa ilişkin cezada ağırlaştırıcı unsur olarak değerlendirilebileceği belirtilerek, bu konudaki Rekabet Kurulu karar ve uygulamaları ile Danıştay kararları hatırlatılmasına rağmen yerinde inceleme yapılmasına izin verilmemiş ve bu durum tutanak ile tespit edilmiştir. Daha sonra, Denizli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nden 2005/678 sayılı karar alınmış ve söz konusu kararla birlikte aynı gün tekrar Denizli Çimento ve Modern Beton'a tekrar gidilmiş, yerinde inceleme ancak bu kararla saat 16:30'da başlamak suretiyle yapılabildiği hususlarına değinilerek, idari para cezasının iptali talebi red edilmiştir.⁶²

Konya Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursları Birliği Derneği'ne⁶³ yerinde incelemenin engellenmesi ile verdiği para cezasına ait kararda özel hayatın gizliliği ile ilgili bazı hususlara yer verilmiştir.⁶⁴ Adı geçen Dernekte yerinde inceleme sırasında Dernek Başkanının “*yalnızca ismiyle talep edilen belgelerin verilebileceği, dolaplara ve çekmecelere raportörlerin bakamayacağı ve buradaki belgeleri gösteremeyeceği*” iddiası ileri sürülmüştür. Ayrıca, Koçak Petrol'de⁶⁵ yapılan yerinde inceleme sırasında şirket genel müdürünün bilgisayarının özel olduğu ve özel bilgileri ihtiva ettiği hususu ifade edilmiştir.⁶⁶ Öncelikle burada özel hayata müdahalenin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Yerinde inceleme yapılırken evrak, eşya ve elektronik cihazlara bakıldığı dikkate alındığında özel hayata açık bir müdahalenin olduğu görülmektedir. Özel hayata böyle bir müdahalenin ise gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili kişinin vereceği bir karar (daha sonra hakim onayına sunulan) ve hakim kararı olmadan yapılıp yapılamayacağı tartışılmalıdır. Rekabet hukuku mevzuatımızda yer alan yerinde inceleme yapılması sırasında her türlü yere bakılabilmesine ilişkin

⁶²Danıştay 13. D. T. 13.12.2006 E. 2005/8957,K : 2006/4722

⁶³15/11/2006 tarih ve 06-84/1081-313 sayılı Kararı,

⁶⁴KEKEVİ, H. Gökşin, BOZĞUL, FIRAT, E. Sevi Bozoğlu, “4054 sayılı Kanun'un 15. Maddesinde Düzenlenen Yerinde İnceleme Yetkisine İlişkin Kararların Değerlendirilmesi, (Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu”, Ankara, 2010, s. 341-342-343,

⁶⁵05/08/2009 tarih ve 09-34/837-M sayılı Kararı,

⁶⁶KEKEVİ, Gökşin ve FIRAT, Sevi Bozoğlu, s. 342-343

düzenlemenin özel hayata müdahale niteliğinde olup olmadığını anlamak için ilgili mevzuatta yer alan düzenlemelerin incelenmesi gerekecektir.⁶⁷

Anayasamızda konuyla ilgili olarak “Özel hayatın gizliliği” başlıklı 20. maddede şu hükümlere yer verilmiştir;

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

Konut dokunulmazlığını düzenleyen 21 madde ise şu hükme yer verilmiştir; “*Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına*

---

⁶⁷ Ayrıca, adli ve önleme aramaları, hukuka aykırı delille ilgili olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, 25/11/2014 tarih ve E. 2013/610, K. 2014/512, sayılı kararı incelenebilir.

sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.”

Türk hukukunda arama adli arama ve önleme araması olarak ikiye ayrılmaktadır.⁶⁸ Adli arama Ceza Muhakemesi Kanunda şu şekilde düzenlenmiştir; Suçluların yakalanabilmesi ve delillerin elde edilebilmesi için Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 116. maddesi uyarınca, yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda somut makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir. Suç delillerinin elde edilmesi ve suçluların yakalanabileceğine dair düşünce ile yapılan aramada, somut delillere dayalı kuvvetli şüphe şartı aranmaktadır. Ayrıca böyle bir arama 119. maddeye göre, hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri tarafından yapılabilir. Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir. Arama sonucu elde edilen eşyalar için CMK'nun 127. maddesine göre, hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir. Hakim kararı dışında verilen elkoyma kararı en geç yirmidört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. CMK'nun 119/2 maddesine göre arama karar veya emrinde;

a) Aramanın nedenini oluşturan fiil,

b) Aranılacak kişi, aramanın yapılacağı konut veya diğer yerin adresi ya da eşya,

c) Karar veya emrin geçerli olacağı zaman süresi, açıkça gösterilir.

Önleme araması ise 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 9 ve Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin 18-26. maddelerinde düzenlenmiş olup “*Milli güvenliğin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ve yasak silahların tespiti*

---

⁶⁸KIZILKAYA, Ezgi, “*Türk Hukuku ve Karşılaştırmalı Hukukta Arama, Elkoyma ve Gözaltı*”, TBB Dergisi, S. 89 Ankara, 2010, s. 510

*amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin yazılı emri ile yapılan aramadır”.*⁶⁹

CMK 134. maddede Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, ancak bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri var ise ve başka suretle delil elde edilemiyorsa ancak hakim kararıyla bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde kopyalama ve elkoyma yapılabilir. Bu işlem yapılırken kopya alınıyor ise bu kopya kağıda yazdırılarak bu husus hakkında tutanak tutulur ve ilgililer tarafından imza altına alınır.

Suç delillerinin elde edilmesi için yapılan aramalar ve bu delillere elkoymak için yapılan işlemlerde aranan şartlar ile RKHK kapsamında yerinde inceleme yapılması ve belgelerin alınması ile ilgili hükümler karşılaştırıldığında kabahat niteliğinde olan bir eylem ve sonucunda idari para cezası uygulanacak işlemler için daha az şartların belirlendiği görülecektir. Bu durum ise özel hayatın gizliliğini ihlal ve konut dokunulmazlığını ihlale neden olabilecektir. Yukarıda yer alan Koçak Petrole ilişkin kararda görüldüğü gibi aramalar sırasında bir takım sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu sorunların aşılabilmesi için yerinde incelemeye ilişkin hükümlerin yeniden düzenlenmesi gerekmekte olup özellikle yerinde incelemede bulunmak isteyen kişilerin ne kadar süre ile bekleneceği, beklenmesinin gerekip gerekmediğine açıklık getirilmelidir. Ayrıca, CMK’da bilgisayarlarda yapılan aramalar için çok sıkı şartlar getirilmesine rağmen RKHK’da bu şartların getirilmemesi elde edilen delillerin “*aidiyetine*” ilişkin yapılabilecek itirazlarda sorunlara neden olabilecektir. Örneğin, bilgisayarda yapılan arama sonucunda bir anlaşmaya rastlandığı kabul edilirse ve ilgili teşebbüs bu anlaşma metninin başkaları tarafından hatta incelemeyi yapanlarca yerleştirildiği iddia edilirse bunun ispatı hem ilgili teşebbüs hem de aramayı yapanlar için zor olacaktır. COŞAR bir konuşmasında CMK’da yapılan arama ile ilgili olarak şu hususlara dikkat çekmiştir; “*...Bu bağlamda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 134. maddesi hükmüne göre yargıç veya savcı kararıyla bilgisayarlara, bilgisayar programlarına, bilgisayar kütüklerine ve elektronik ortamdaki bütün kayıtlara el konulması mümkün. Kuşkusuz bu düzenleme, suçun ve suçlunun ortaya*

---

⁶⁹ Kunter Nurullah, Yenisey Ferudun, Nuhoğlu Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi, İstanbul, 2006, s. 915,

çıkarılması için gerekli ve yararlı bir düzenleme. Buraya kadar herhangi bir sorun yok. Sorun, el konulan bu kayıtlar ve araçlar üzerinde sonradan “oynama” yapılmasının suç niteliğindeki kimi bilgilerin ve verilerin daha sonra bu kayıtlara yerleştirilmesinin teknik olarak mümkün olup olmadığı hususu, birinci husus bu. İkinci husus; teknik olarak bu mümkünse bu oynamaların tespitinin mümkün olup olmadığı. Üçüncü husus; oynama yapıldığının teknik olarak tespitinin mümkün olması durumunda Ceza Muhakemesi Kanununun 134. maddesi gereğince el konulan ve fakat yedeklenmesi yapılmayan şüphelinin kendisine veya avukatına mühürlü bir yedeği verilmeyen bilgisayarların, bilgisayar programlarının, kütüklerinin ve elektronik ortamdaki kayıtların delil niteliği taşıyıp, taşımayacağı hususu...”⁷⁰ Yerinde inceleme sırasında yapılan aramalarda bu tür sorunlarla karşılaşılması için yerinde inceleme konusunda yapılacak değişikliklerde Anayasa’nın özel hayatın gizliliğine ilişkin maddelerinin ve CMK’nın ilgili hükümlerinin dikkate alınması gerekir.

Ayrıca, yukarıda belirtilen idari para cezası verilmesi hali hukukilik yönünden tartışılır durumdadır. Bunun nedeni ise, kişi işyerine girilmesini istemeyerek mahkeme kararı isteyebilecektir. Burada kişi bir hakkını kullanmaktadır. İdare de mahkeme kararı alarak bu işyerine girebilecektir. İşte burada kişi sırf bir hakkını kullandığı için idari para cezası verilmesi eleştirilebilir. Bunu yorumlayabilmek için usule ilişkin ve nispi idari para cezalarının getiriliş amacını anlamak gerekir. Burada amaç idarenin işleyişini kolaylaştırmak, çalışması sırasında karşılaşılabileceği engelleri kaldırabilmesidir. Bu amaç ile kişilerin mahkeme veya hakim kararı dışında işyerlerine ve konutlarına girilememesi hakkı karşılaştırıldığında, konut ve işyeri dokunulmazlığı hakkı ağır basacaktır. Bu tür engellemeler bu yüzden başlıca idari para cezasının nedeni olmamalı sadece mahkeme veya hakim kararına gerek duyulmadan girilmesi halinde hafifletici indirim nedenleri arasında düzenlenmelidir. Çünkü, ikinci bir şık her zaman mümkündür. Bu şık da hakimin Kurumun talebini reddi durumudur. Yani hakim eğer eldeki bilgi ve belgelerden işyeri ve konut dokunulmazlığını ihlal edilmesini sağlayacak verileri görmezse bu talebi red edebilecektir. Aksini düşünmek hakimi belli bir karara zorlamak olur.

⁷⁰ COŞAR, Vedat Ahsen, “Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve El Koyma” Panel Konuşması, Ankara, 2008, s. 2, <http://www.ankarabarasu.org.tr/PANELLER/2008/09.07.2008%20B%C4%B0LG%C4%B0SAYAR%20PROGRAMLARINDA%20VE%20K%C3%9CCT%C3%9CCKLER%C4%B0NDE%20ARAMA%20KOPLAMAMA%20EL%20KOYMA> G.T. 21/09/2014

3. İstenen Bilgi veya Belgenin Belirlenen Süre İçinde Verilmemesi,

Rekabet Kurulu'nun yetkileri arasında gerekli gördüğü hususlarda ve gerekli gördüğü zamanda bilgi isteme yetkisine sahiptir. Her türlü kamu kurum ve kuruluşu, teşebbüsler ve teşebbüs birlikleri, istenen bu bilgiyi vermek zorundadır. Kurul söz konusu bilginin verilmesi için bir süre tayin etmektedir. İstenen sürede ve istenen bilgi veya belgelerin verilmemesi durumunda Rekabet Kurulu idari para cezası vermeye yetkilidir. Kanun 16/1-c maddesinde, eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi ya da bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde ya da hiç verilmemesi, halini düzenlemişken bu maddede istenen bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde hiç verilmemesini düzenlemiştir. Bu haliyle, eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgi verilmesi, halinde nispi idari para cezasına hükmedilemeyecektir. Rekabet Kurumu internet sitesinde yer alan kararların ve Danıştay Kararlarının, ayrıca karar istatistiklerinin incelenmesinde Kurul'un bu yönde bir kararı bulunmadığı görülmektedir.⁷¹

B. Nispi İdari Para Cezalarının Muhatapları

Belirtilen cezaların muhatabı ihlali gerçekleştiren ilgili teşebbüsler ile teşebbüs birlikleri ve/veya bu birliklerin üyeleridir.

C. Nispi İdari Para Cezalarının Belirlenmesi

Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 17. maddesine göre, yukarıda yer alan ihlallerin gerçekleştirilmesi durumunda, her gün için ilgili muhatapların karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan, bunun hesaplanması mümkün olmazsa karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin onbinde beşi oranında idarî para cezası verilir. Nihai karar veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülüklerle ya da verilen taahhütlere uyulmaması ve Kanununun 14. ve 15. maddelerinin uygulanmasında, istenen bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde verilmemesi hallerinde, belirtilen kararlardaki yükümlülüklerle uyulması için belirlenen sürenin dolmasından itibaren verilebilir. Nihai karar veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülüklerle ya da verilen taahhütlere uyulmamasına ilişkin idarî para cezası, yükümlülük getirilen kararda herhangi bir süre belirlenmemiş ise, bu kararın tebliğini takip eden günden itibaren verilebilir. Yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması halinde ise, fiilin gerçekleştiği günü

⁷¹ Karar istatistikleri için Bkz.

<http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=HC4YIzN3I5EDzIFEux8Wdg==H7deC+LxBI8=&nm=128> G.T 23/09/2014

takip eden günden itibaren verilebilir. Nispi idari para cezaları için, esasa ilişkin idari para cezalarında belirtilen, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu mükerrer m. 298 hükmüne göre tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranına göre yapılan artırımlar uygulanmaz.⁷²

Nispi idari para cezasında sürenin hesaplanmasında dikkat edilecek husus her gün için idari para cezasının tespit edilmesidir. Danıştay'ın bir kararında⁷³, kimyasal gübre sektörüyle ilgili olarak rekabetin kısıtlandığı iddialarını araştırmak üzere raportörlerin ilgili teşebbüste yerinde inceleme yapabilmek için 06/10/2000 tarihinde teşebbüse ait adrese gittikleri fakat yetkili kişilerin görevde olmamaları nedeniyle yerinde incelemenin 09/10/2000 tarihinde yapılabildiği belirtilerek, idari para cezasının tayininde 06/10/2000 ve 09/10/2000 tarihi dikkate alınarak Kurul tarafından verilen 3 günlük idari para cezasını hukuka uygun bulmuştur.

VII. AKTİF İŞBİRLİĞİ DURUMUNDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

RKHK'nun 16. maddesinin altıncı fıkrasında, Kanuna aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Rekabet Kurumu ile aktif işbirliği yapanlara, işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması dikkate alınarak ve gerekçesi açık bir şekilde gösterilmek suretiyle 16. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen cezaların verilmeyebileceği (*bağışıklık*) veya bu fıkralara göre verilecek cezalarda indirim yapılabileceği düzenlenmiştir. Kanunun 16. maddesinin son fıkrasında, işbirliği halinde para cezasından bağışıklık veya indirim şartlarının, işbirliğine ilişkin usul ve esasların Rekabet Kurulu'nun çıkaracağı yönetmeliklerle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Kanunun 27. maddesi ise; Kurula, Kanunun uygulanması ile ilgili olarak tebliğler çıkarmak ve gerekli düzenlemeleri yapmak görev ve yetkisini vermiştir. Bu düzenlemeler doğrultusunda Kurul tarafından kabul edilen Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik (*Pişmanlık Yönetmeliği*) 15.02.2009 tarih ve 27142 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, Pişmanlık Yönetmeliği ile ilgili olarak Kartellerin Ortaya

---

⁷²CENGİZ, Dilek, a.g.e, s. 351

⁷³Danıştay 10. Daire, T. 16/06/2003, E. 2001/27, K. 2003/2431, Kublay Atasayar, Danıştay ve Rekabet Kurulu Kararlarıyla 4971. 5234 ve 5388 sayılı Kanunlarla Değiştirilmiş 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, s. 617, Ankara, 2010

Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmeliğin Açıklanmasına İlişkin Kılavuz yayınlanmıştır.⁷⁴

Pişmanlık Yönetmeliği 3 (c) maddesine göre; Kartel, “*Fiyat tespiti, müşterilerin sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemleri*” ifade eder.

İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü-Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)’nin 1998 tarihli “*Açık Kartellerle Etkili Şekilde Mücadele Edilmesine İlişkin Tavsiyesi*”nde, “*fiyat tespiti, ihlallerde danışıklı hareket, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, müşterileri, sağlayıcıları, bölgeleri ya da ticaret kanallarını paylaşmak konusunda rakipler arasında varılan rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem veya düzenlemeler*” şeklinde tanımlanan karteller, gizli oluşumlardır.⁷⁵ Mevcut ekonomik-hukuki yaşamda kartel sözcüğü şirketlerin pazarda birlikte hareket etme yönünde eylemleri anlamında kullanılabilmektedir.⁷⁶ Fransızca “*düelloya davet eden yazılı meydan okuma*” anlamını taşıyan kartel kelimesi, 1880’lerde Almanda şirketler arasındaki işbirliği anlamında kullanılmıştır ve buradan da 1930’larda İngilizce konuşan ülkelerin diline girmiştir.⁷⁷

A. Tanımı

Aktif işbirliğinin tanımı yönetmelikte ve klavuzda yapılmamaktadır. Pişmanlığın tanımı için ise çeşitli düzenlemelerde “*leniency*”, “*immunity*”, “*amnesty*” sözcükleri kullanılmış olup verilen tanıma göre; “*pişmanlık (leniency)*”, tam ve gönüllü işbirliği olmadığı durumda verilecek olan cezada herhangi bir indirimdir.⁷⁸

B. İşbirliğinin Niteliği

Kanuna aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Kurumla aktif işbirliği yapan teşebbüs ya da teşebbüs birlikleri veya bunların yöneticileri ve çalışanlarına,

⁷⁴<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2FDocuments%2FKilavuz%2Fpismanlikkilavuz.pdf> G.T. 23/09/2014

⁷⁵KEKEVİ, H. Gökşin, “*Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak*”, s. 5

⁷⁶Harun ULU, “*Kartel Terimi/Kavramı -I*”, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=MnQE5sm2MSLvtqj9AZETFQ==H7deC+LxBI8=> GT. 24/09/2014

⁷⁷ULU, Harun, “*Kartel Terimi/Kavramı-II*”, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=opl6zpoqfiBFsV26wIO+Dg==H7deC+LxBI8=> GT. 24/09/2014

⁷⁸UYANIK, Pelin, “*Pişmanlık Programları (Leniency Programmes)*”, Rekabet Dergisi, Ankara, 2010, s. 34

uygulanan idari para cezalarında işbirliğinin niteliğine göre, gerekçesi açık bir şekilde gösterilmek suretiyle esasa ilişkin verilen idari para cezalarının verilmeyebileceği veya verilecek cezalarda indirim yapılabileceği öngörülmüştür (*Kanun'un 16/6 md*). Verilecek cezada indirim yapılması veya hiç ceza verilmemesi hususları işbirliğinin niteliği ve gerekçesinin gösterilmesi gibi ölçülere tabi tutularak, idarenin vereceği para cezasında eşitlik ilkesi sağlanmaya ve hukuki güvenliği zedeleyecek işlemlerin yapılması engellenmeye çalışılmıştır.

C. İşbirliğinin Etkinliği

TDK'ya göre “*etkin*” olmanın hareketli, işleyen, çalışan, faal, aktif, dinamik gibi anlamları vardır.⁷⁹ İktisadi bir tanım olarak etkililik, verimlilik ve etkinlik ise şöyle tanımlanmıştır;

Etkililik daha çok planlara ulaşmanın, verimlilik belli bir çıktının en az maliyetle üretilmesinin, etkinlik ise bir girdi-çıkıtı mekanizması aracılığı ile işleri doğru yapabilme kabiliyetinin; dolayısıyla bir ekonominin rekabet edebilme gücünün bir ölçüsüdür.⁸⁰ RKHK'nun 16/6. maddesine göre, işbirliğinin etkinliği de verilecek olan para cezasında indirim yapılması veya hiç ceza verilmemesini etkileyen unsurlardan birisi olarak sayılmıştır. Teşebbüslerle etkin bir işbirliği sağlanabilmesi için teşebbüslerin işbirliğine yönlendirilmesi ve teşebbüslerin bunu istemesi gerekmektedir. Bunun için de bazı şartların bulunması gerekir. Öncelikle teşebbüslerin işbirliğinde ciddi bir rol oynamaları onların buna özendirilmesiyle mümkündür. Hürriyeti bağlayıcı cezaların bulunduğu hukuk düzenlerinde etkin bir işbirliğinin sağlandığı görülmektedir. Ülkemizde hürriyeti bağlayıcı cezalar bulunmadığı için para cezaları önemli olacaktır. İşbirliğine özendirecek nitelikte yüksek miktarda para cezaları bu bakımdan faydalı olabilir. Richard Whish bir konuşmasında⁸¹ kartellerle mücadelede yüksek meblağlı cezaları vurgulamak için şu döngüyü ifade etmiştir;

“Pişmanlık uygulamasının çalışması için, yüksek cezaların verildiği kararlar alınması gerekmektedir çünkü bu tüm sürecin başlangıç noktasıdır. Bu nedenle, ben bunu her zaman üretken bir döngü olarak tanımlıyorum. Yüksek cezalar verdiğinizde,

⁷⁹<http://www.tdk.gov.tr>

⁸⁰GÖKMEN, Murat, “*Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik*”, <http://www.haberturizm.com/Yazar/Murat-Gokmen/ETKINLIKETKILILIK-VE-VERIMLILIK.php> G.T., 05/09/2014

⁸¹WISH, Richard, “*Rekabet Otoritelerinin Faaliyetleri Kapsamında Kartel Uygulamalarında Verilecek Göreli Ağırılık/Göreceli Ağırılık*”, s. 111,

kişiler size gelerek kartel hakkında bilgi verecektir. Bu kişiler size geldiğinde, size anti kartel uygulamasını yürütmenizi sağlayacak bilgileri verecektir. Bir karar verdiğinizde, çok yüksek cezalar verebilirsiniz. Çok yüksek cezalar verdiğinizde, kişiler size gelecektir. Sonuçta tüm süreç üretken bir döngüye dönüşmektedir. Yüksek cezalar vermediğinizde ise, dikkate alınmazsınız ve bir karar veremezsiniz. Dolayısıyla ceza veremezsiniz. Ben bunun bir kısır döngü olduğunu düşünüyorum. Politika anlamında, üretkenliği mi kısırlığı mı tercih ederiz? Bunun cevabının üretkenlik olmasını umuyorum.”

Bir diğer şart ise kartel üyelerinin işbirliği yapmaları halinde neyle karşılaşılacağına karşılaşmayacaklarını önceden bilmesidir. Burada tam anlamıyla şeffaflığın sağlanması gerekir.⁸² İşbirliğinde etkinliğin sağlanması halinde ise Kurul takdiri olarak cezada daha fazla indirim yapabilecektir. Bu da işbirliğinin en önemli sonucu olarak karşımıza çıkacaktır.

D. İşbirliğinin Zamanlaması

Bilindiği üzere idari para cezası verilmesi belirli bir süreçten geçmektedir, bu gerek ihlalin ihbar konusu olması gerekse ihlalin re'sen öğrenilmesinden önceki ve sonraki süreci kapsamaktadır. Rekabet ihlalinin olması ve bu ihlal neticesinde bir işbirliğine gidilmesinin zamanı, verilecek cezada indirim nedeni veya hiç ceza vermeme nedeni olarak gündeme gelecektir.

Pişmanlık Yönetmeliği kapsamında konu incelenecek olursa, işbirliğinin zamanlaması iki ayrı şekilde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki önaraştırma yapmaya karar vermeden önce yapılan başvurular ve RKHK'nun 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak deliller yokken, önaraştırma yapmaya karar verme ile soruşturma raporunun tebliğine kadar olan sürede yapılan başvurulardır.

Önaraştırma Yapmaya Karar Vermeden Önce Yapılan Başvuru;

- Yönetmeliğin 4/1. maddesine göre; Kurulun önaraştırma yapmaya karar vermesinden önce, rakiplerinden bağımsız bir şekilde bu Yönetmeliğin 6. maddesinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunan ve koşulları yerine getiren ilk teşebbüse para cezası verilmez. Bu fıkranın uygulanabilmesi, bu

⁸² KEKEVİ, H. Gökşin, “Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak”, s. 20-21

Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde bir başvurunun bulunmamasına bağlıdır.

Bazı Belgeler Bulunmazken Öneraştırma ve Soruşturma Raporunun Tebliğine Kadar Olan Aşamada Yapılan Başvuru;

- Yönetmeliğin 4/2. maddesine göre; RKHK'nun 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak deliller bulunmazken, Kurulun öneraştırma yapmaya karar vermesinden soruşturma raporunun tebliğine kadar, rakiplerinden bağımsız bir şekilde Yönetmeliğin 6. maddesinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunan ve koşulları yerine getiren ilk teşebbüse para cezası verilmeyecektir. Bunun uygulanabilmesi, Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrası ile 7. maddesi çerçevesinde bir başvurunun bulunmamasına bağlıdır. Bu madde kapsamındaki teşebbüsün yöneticileri ve çalışanlarına da para cezası verilmeyecektir.

- Kurulun öneraştırma yapmaya karar vermesinden soruşturma raporunun tebliğine kadar olan zamanda;

Bu zaman içerisinde rakiplerinden bağımsız bir şekilde belirlenen bilgi ve belgelerin sunulması ve koşulların yerine getirilmesi halinde ilgili teşebbüslere verilen para cezasında indirim gidilir. Bu durumda ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan teşebbüsün yöneticileri ve çalışanlarına verilen para cezasında da indirim yapılır.

Yukarıdaki zamanların Yönetmeliğin 7. maddesine göre, Yöneticilere ve Çalışanlara Para Cezası Verilmemesi veya Verilecek Cezalarda İndirim Yapılması Koşullarında da uygulanmaktadır.

E. Teşebbüslere ve Yöneticilere Para Cezası Verilmemesi veya Verilecek Cezalarda İndirim Yapılmasına İlişkin Aktif İşbirliği Yönetmeliği ve Cezada İndirim ile İlgili Kabahatler Kanunu Hükümleri

Yukarıda belirtilen zamanlara bağlı olarak, Aktif İşbirliği Yönetmeliği'nin 4., 5., 6., 8. ve 9. Maddelerine istinaden teşebbüslere ve yöneticilere bazı hallerde para hiç verilmemekte veya verilecek para cezasında indirim yapılabilmektedir.

Yönetmeliğin 5/a, b, c, maddelerine göre, indirim işlemi şu şekilde uygulanacaktır;

a) İlk teşebbüse verilecek ceza üçte bir ile yarısı arasında indirilecek, bu durumda teşebbüsün ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri ve çalışanlarına verilecek cezalar da üçte birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilecektir.

b) İkinci teşebbüse verilecek ceza dörtte bir ile üçte bir arasında indirilir. Bu durumda teşebbüsün ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri ve çalışanlarına verilecek cezalar da dörtte birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilir.

c) Diğer teşebbüslere verilecek cezalar altıda bir ile dörtte bir arasında indirilir. Bu durumda teşebbüsün ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri ve çalışanlarına verilecek cezalar da altıda birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilir. Sunulan deliller neticesinde, ihlalin süresinin uzaması ve benzeri nedenlerle para cezasının arttırılması gerekirse, bu artıştan, ilgili delilleri ilk olarak sunan teşebbüs ve bu teşebbüsün ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri ve çalışanları etkilenmez.

Bağışıklık veya indirimden yararlanmak için başvurusu sırasına önem verildiği görülmektedir. Başvuru sırasına önem vermenin işbirliği yarışı ve programın maliyetinin sınırlandırılması bakımından zorunlu olduğu vurgulanmıştır.⁸³

Kurul bir kararında,⁸⁴ Sodaş Sodyum Sanayi A.Ş.'nin Aktif İşbirliği Yönetmeliğinden yararlanmak üzere yaptığı başvurusu, 11-45/1073-MP sayılı Kurul kararıyla Aktif İşbirliği Yönetmeliği'nin 6. maddesinde belirlenen koşulları yerine getirmiş olması şartıyla, Yönetmeliğin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kabul edildiğinden; adı geçen teşebbüse verilen cezanın işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması dikkate alınarak mezkûr Yönetmelik hükmü uyarınca üçte biri oranında indirilerek, adı geçen teşebbüse 2011 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren %3'ü oranında olmak üzere 545.735,98 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

⁸³ KOCAER, Şenol, Kartellerle Mücadelede Pişmanlık Programlarının Uygulanması, s. 71, Ankara, 2005, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/Uzmanl%C4%B1k+Tezi/tez71.pdf> G.T. 22/09/2014

⁸⁴ 03/05/2012 tarih ve 12-24/711-199 sayılı Kararı,

Pişmanlık Yönetmeliği 6. Maddesine göre, yukarıda belirtilen ceza verilmeme ve indirim yapılması hallerinden yararlanılabilmesi için;

- a) Başvuru konusu kartelin etkilediği ürünler, kartelin süresi, kartele taraf olan teşebbüslerin isimleri, kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları ve kartelle ilgili sahip olunan bilgi ve belgeler sunulmalı,
- b) Başvuru konusu kartelle ilgili bilgi ve belgeler gizlenemez veya ortadan kaldırılmamalı,
- c) Görevli birim tarafından kartelin ortaya çıkarılmasını zorlaştıracığı gerekçesiyle aksi belirtilmedikçe, başvuru konusu kartele taraf olunmaya son verilmeli,
- ç) Görevli birim tarafından aksi belirtilmedikçe, başvuru soruşturma raporunun tebliğine kadar gizli tutulmalı,
- d) Kurulun soruşturmanın tamamlanmasından sonra vereceği nihai karara kadar aktif işbirliği sürdürülmelidir,

Aktif İşbirliği Yönetmeliği'nin 8. maddesine göre, yöneticilere verilecek para cezalarında indirim yapılabilmesi için, ilk yönetici veya çalışana, ikinci yönetici veya çalışan ve son olarak diğer yöneticiler veya çalışanlara verilecek para cezası indiriminde farklılık bulunmaktadır. Bu farklılıklar aşağıda şu şekilde belirtilmiştir;

- a) İlk yönetici veya çalışana verilecek ceza üçte birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilir.
- b) İkinci yönetici veya çalışana verilecek ceza dörtte birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilir.
- c) Diğer yöneticilere veya çalışanlara verilecek cezalar altıda birden az olmamak kaydıyla indirilir veya ceza verilmeyebilir.

Sunulan deliller neticesinde, ihlalin süresinin uzaması ve benzeri nedenlerle para cezasının arttırılması gerekirse, bu artıştan, ilgili delilleri ilk olarak sunan yönetici veya çalışan etkilenmeyecektir. Yöneticilere ve Çalışanlara Para Cezası Verilmemesi veya Verilecek Cezalarda İndirim Yapılması halinden yararlanabilmek için teşebbüslere ait yukarıda belirtilen koşullar yönetici ve çalışanlara da uygulanmaktadır. Kurul Sodaş Sodyum Sanayi A.Ş.'ye ait kararında,⁸⁵ Sodaş Sodyum Sanayi A.Ş. Genel Müdürü Serdar SALANCI'ya, ihlalde belirleyici etkisinin tespit

---

⁸⁵ 03/05/2012 tarih ve 12-24/711-199 sayılı Kararı,

edilmiş olması nedeniyle, Ceza Yönetmeliği'nin 8. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Sodaş'a verilen idari para cezasının %3 oranında olmak üzere idari para cezası verilmesine, ihlali kabul etmiş ve aktif işbirliğinde bulunmuş olması nedeniyle, adı geçene Ceza Yönetmeliği'nin 8. maddesinin ikinci fıkrası ve Aktif İşbirliği Yönetmeliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca yarısı oranında indirim yapılmak suretiyle Sodaş'a verilen idari para cezasının %1,5 oranında olmak üzere 8.186,04 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

Kabahatler Kanununda cezada indirim yapılmasıyla ilgili bir hüküm bulunmaktadır. Ancak bu indirimin zamanlaması farklıdır. KK'nun 17. maddesinin (6) numaralı fıkrasında *“Kabahat dolayısıyla idari para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. İdari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez.”* hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre, idari para cezasını veren kamu görevlisine, para cezasının verildiği anda ödeyen kişilerin yaptığı ödemelerde indirim uygulanmakta ve idari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiler indirim hakkından yararlanmaktadır. İdari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeme ifadesi; 5326 sayılı Kanun uyarınca idari yaptırım kararının tebliğ tarihinden itibaren geçecek 15 günlük başvuru süresini, mahkemeler tarafından verilen idari yaptırım kararlarında ise kararın tebliğ tarihinden itibaren geçecek 7 günlük itiraz süresini ifade etmektedir. Bununla birlikte, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda 7 gün, 15 gün, 30 gün gibi ödeme süreleri bulunmakta, ödeme süresi ilgili kanununda yer almayan idari para cezaları da 6183 sayılı Kanunun 37 nci maddesine göre yapılan tebligatı müteakip bir ay içinde ödenmektedir. Peşin ödeme indirimi, amme alacağının kanuni ödeme süresi geçtikten sonra uygulanamayacağından, dava açma süresinden daha az ödeme süresi olan para cezaları için indirim, ödeme süreleri içerisinde yapılan ödemelerle sınırlı olacaktır. Buna karşın, kanuni ödeme süresi dava açma süresini aşan para cezalarında ise peşin ödeme indirimi dava açma süresi içerisinde yapılan ödemelere uygulanacak, bu süreden sonra yapılan ödemelerde ise peşin ödeme indirimi uygulanmayacaktır. Peşin ödeme indiriminin uygulanabilmesi için idari para cezası cezanın tamamı için ve nakden ödenmelidir. Yani kısmi yapılan

ödemelerde indirim yoluna gidilemeyecektir. İlgili kanunda ödemenin çekle yapılabileceği belirtilmiş ise çekle yapılacak ödemelerde de indirim uygulanabilir.⁸⁶

RKHK'nun kapsamında verilen idari para cezalarında ise konu şu şekilde değerlendirilebilir; Kanun'un 55. maddesine göre Kurul kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilirdiğinden, altmış günlük dava açma süresi burada esas alınacaktır. Kanunda, ödeme süresi ile ilgili olarak bir süre belirtilmediğinden, RKHK'nun 54. maddesine göre, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 1 (bir) aylık bir ödeme süresi uygulanacaktır. Sonuç olarak, eğer ilgili teşebbüs veya yönetici bir aylık ödeme süresini geçirdikten sonra ve fakat dava açma süresi içerisinde ödemede bulunursa bu indirimden yararlanamayacaktır.⁸⁷

---

⁸⁶ 12 Mayıs 2007 tarih ve 26520 R.G.'de yayımlanan Maliye Bakanlığına ait 442 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği, III., D., 4. maddesi,

⁸⁷ Bkz. Dava Açmada Süre,

İKİNCİ BÖLÜM

KABAHAHLER HUKUKU BAKIMINDAN

UYGULANACAK İLKELER VE HÜKÜMLER

I. İDARİ YAPTIRIMLARA HAKİM OLAN İLKELER

İdari yaptırımlara hakim olan ilkeler sırasıyla, kanunilik ilkesi, şahsılık ilkesi, Non Bis İn İdem İlkesi, orantılılık ilkesi, gerekçeli olma ilkesi, yargı yolunun açık olması ilkesi olarak sıralanabilir.⁸⁸

A. Kanunilik İlkesi

Türk Anayasasında ve Türk Ceza Kanununda birçok ülkede olduğu gibi suç ve cezaların kanunla düzenlenmesi benimsenmiştir. Bu ilke nedeniyle suçlar ve cezalar ancak kanunla düzenlenebilecektir.⁸⁹ Ağırlıklı görüşe göre, kanunilik ilkesinin idari yaptırımlarda, ceza yaptırımlarında olduğu gibi uygulanmasının, idarenin takdir yetkisine aykırı olacağı, bu ilkenin idari yaptırımlar için daha yumuşak uygulanması gerektiği, ancak düzenleme yapılırken idarenin eylemi belirleyebileceği, yaptırımın kendisini ise belirlemeyeceği savunulmaktadır. Ayrıca, idare eylemi belirlese bile, yaptırımın türü, süresi ve miktarını belirleme yetkisinin kanun koyucuda olması gerektiği düşünülmektedir.⁹⁰

Kabahatler Kanununun 4. maddesi bu konuyu şu şekilde düzenlemiştir; *“Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi, kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve*

⁸⁸ KURT, Hayrettin, “İDARİ YAPTIRIMLARA KARŞI GÜVENCELER” GÜHFD, C. XVIII, Y. S. 1, Ankara, 2014, s. 142-269 http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/18_1_7.pdf G.T. 27/01/2015

⁸⁹ Nuhoğlu, Ayşe, “Kanunilik İlkesi Işığında 554 Sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”, s. 278
<http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BCltedergisi/prof.dr.ergun%20%C3%B6ner/33yrd.do.dr>
.ay_e_nuho_lu.pdf G.T. 03/02/2015

⁹⁰ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim, Türk Kabahatler Hukuku, s. 27, B. 2, Ankara, 2010

düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir. Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.” İdare genel ve düzenleyici işlemleriyle böyle bir belirleme yaparken, Kanun’un amacını belirleyen 1. maddeyi göz önünde bulunduracaktır. Bu maddeye göre, Kanun’un amacı; toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumaktır. İdare, genel ve düzenleyici işlemleriyle kabahat ortaya koyarken ancak toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla hareket edebilir.⁹¹ Aslında kabahatler bakımından amaçlara bakıldığında toplumda kimsenin karşı çıkmayacağı soyut kurallar olarak değerlendirilebilir. Ancak, uygulamada idareye bu şekilde geniş bir takdir yetkisinin bırakılması birtakım sorunlara neden olabilir. Özellikle bazı idari yaptırımlarda kanunilik ilkesine riayet edilmesi gerekmektedir. EVREN bu durumu şöyle açıklamıştır;

İdari yaptırımların uygulanması sırasında idare hem savcı ve hem de yargıç gibi hareket eder. Bunun yanında idarenin, hakimin sahip olduğu yorum yetkisinde çok daha fazla bir takdir yetkisine sahip olduğu gibi gerek siyasal baskılara maruz kalması ve gerekse takdir yetkisini kötüye kullanması her zaman olasılık dahilindedir...Son olarak eklemek gereken bir diğer husus ise idare her ne kadar hürriyeti bağlayıcı ceza veremeyecek olsa da uygulanacak bir meslekten çıkarma cezası, yüksek meblağlı bir idari para cezası veya uzun süreli bir işyeri kapatma cezasının doğuracağı sonuçlar hiç de küçümsenemez.⁹² Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu yüksek meblağlı cezaların özellikle bu değerlendirme kapsamında önemle incelenmesi gerektiği görülmektedir.

Yılmaz ASLAN ve Orhan ÜNAL, Yönetmelik Taslağına ilişkin 5/1. maddesinde yer alan ihlalle doğrudan ya da dolaylı biçimde ilgili bulunan mal ve hizmetlere ilişkin ilgili **pazar cirosuna** yer verilmesine ilişkin düzenlemeyle ilgili olarak tespitlerinde;

“ ‘4054 sayılı Kanun’da yer alan “Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirin yüzde onuna kadar’ ifadesi, yıllık gayri safi gelirin belirlenmesinde; faaliyet gösterilen tüm pazarlardaki cironun mu, yoksa yalnızca ilgili pazar cirosunun

⁹¹ UĞUR, Hüsamettin, “Kabahatler Kanunu ve 5252 sayılı Kanun’a göre İdari Para Cezası ve Yargıtay Uygulaması”, TBB Dergisi, S. 85, Ankara, 2009 s. 191,

⁹² EVREN, Çınar Can, “Kabahatlerde Kanunilik İlkesi”, Prof. Dr. İlhan ÖZAY'a Armağan, s. 983, C.LXIX, S. 1, İstanbul, 2011

mu esas alınacağı hususunda Kurul'a yetki tanındığı şeklinde yorumlanamaz. Dolayısıyla, 4054 sayılı Kanun ile bu hususta Kurul'a tanınmış bir yetki söz konusu olmadığından, Taslak Yönetmelik'te yıllık gayri safi gelirin belirlenmesinde yalnızca ilgili pazar cirosunun esas alınacağını belirtmesi 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil eder.” İfadesine yer vererek kabahatlerde kanunilik ilkesine uyulması gerektiğine işaret etmiştir. Sonuç olarak, TCK'da geçerli olan kanunilik ilkesi RKHK'da yer alan idari para cezaları bakımından da geçerlidir.⁹³

B. Şahsilik İlkesi

Anayasa 38. ve TCK. 20. maddeye göre şahsilik ilkesi benimsenmiştir. Şahsilik ilkesine göre, kişi ancak kendi işlediği fiil nedeniyle sorumlu tutulabilir. Başkalarının işlediği suçun icrasına iştirak etmediği sürece bir kişi sorumlu tutulamaz. Bu ilke idari yaptırımlar bakımından da kural olarak uygulanmaktadır.⁹⁴

Ayrıca, Yargıtay kararlarına göre şahsilik ilkesine uyulmaması da bir bozma nedeni olup, suçun oluşumunda failin rolü ilgili kararda tartışılmalıdır. Örneğin Yargıtay bir kararında;⁹⁵ “Özel sürücü kursu sahibi, yöneticisi ve eğitmeni olan sanıkların sürücü kursu için zorunlu olan pist, özel araç gereç gibi donanımları sağlamadan sadece kursiyerleri kaydedip sürücü eğitimi vermeden yönetmelikte öngörülen belgeleri usulsüz olarak tamamlayıp sürücü belgesi düzenledikleri iddiasıyla açılan kamu davasında; Anayasanın 141, 5271 sayılı CMK'nun 34, 230 ve 289/9. maddeleri uyarınca mahkeme kararlarının Yargıtay denetimine olanak verecek biçimde açık olması ve Yargıtay'ın bu işlevini yerine getirmesi için kararın dayandığı tüm kanıtların, bu kanıtlara göre mahkemenin ulaştığı sonuçların, iddia, savunma ve dosyadaki diğer belgelere ilişkin değerlendirmelerin, sanıkların sürücü kurslarındaki statü ve görevlerinin tespiti ile atılı eylemlerin ve yüklenen suçun yasal unsurlarının ne olduğunun açık olarak gerekçeye yansıtılması ve ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi uyarınca her bir sanığın suçun oluşumundaki rolü karar yerinde açıklanıp tartışılarak

⁹³ ASLAN, Yılmaz, ÜNAL, Orhan, “Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun İhlali Halinde Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik Taslağı Hakkında Tespit ve Değerlendirmeleri İçeren Hukuki Görüş”, Rekabet Forumu, S. 81, 2014, s. 25
www.rekabetderneği.org/rk_bulten/sayi81.doc+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=tr G.T. 03/02/2015

⁹⁴ GEDİK, Doğan, YÜCE, Ersoy, Bir İdari Yaptırım Türü Olarak Kabahatler Hukukunda Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, s. 32

⁹⁵ Yargıtay 11. CD., T. 30/10/2013, E. 2012/11750, K: 2013/15642

sonucuna göre her bir sanık hakkında ayrı ayrı hüküm kurulması gerekirken bu ilkelere uyulmadan yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi” bozma nedeni olarak gösterilmiştir. Görüldüğü gibi şahsilik ilkesi bu kararda, failin suça katkısı olarak ele alınmıştır. Rekabet hukuku bakımından özellikle her bir sanığın suçun oluşumundaki rolü kısmı önemlidir. Örneğin rekabet ihlali yapan birden fazla firma bulunması halinde özellikle bu firmaların sayısı çok olduğunda her bir firmanın durumu ayrı ayrı değerlendirilmeli ve karara yansıtılmalıdır. Ayrıca, esasa ilişkin idari para cezası ihlalde belirleyici etkisi olan yönetici veya çalışana da verilmektedir. Bu yönetici veya çalışanın tespiti için etkisi olan her bir yönetici veya çalışanın ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Şahsilik ilkesinin bir sonucu olarak da ölüm halinde kamu davası düşürülmekte olup sadece niteliği itibarıyla müsadereye tabi olan eşya ve yararlar hakkında yargılamaya devam edilebilecektir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında bu durum şöyle değerlendirilmiştir⁹⁶; Eğer kamu davası açılmadan önce şüpheli ölürse, kovuşturma imkanının bulunmaması nedeniyle kovuşturmayaya yer olmadığı kararı, kamu davası açıldıktan sonra sanığın ölmesi halinde ise mahkemece düşme kararı verilecektir. Ölümün ceza ilişkisini sadece ölen kişi bakımından sona erdirecek olup iştirak halinde işlenen suçlarda diğer sanıklar hakkında davaya devam edilecektir. Ayrıca, sanığın ölümü niteliği itibarıyla müsadereye tâbi eşya ve maddi menfaatler hakkında davaya devam olunarak müsadere kararı verilmesine engel olmayacaktır. Hükümlü için ise, sanığın ölümü ceza ve infaz ilişkisini düşürürken, hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olan hükümlünün ölümü sadece hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarının infaz ilişkisini ortadan kaldıracaktır. Bu durumda, ölümden önce tahsil edilmiş bulunan para cezaları mirasçılara iade edilmeyecek, buna karşın tahsil edilmemiş bulunan para cezaları da mirasçılardan istenmeyecek, bunun yanında müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin hükümler ölümden önce kesinleşmiş olmak kaydıyla infaz olunacaktır. Bu kararda da görüldüğü gibi şahsilik ilkesi gereğince ölen bir kişinin işlemiş olduğu suçtan başkaları sorumlu tutulamayacaktır. RKHK’na göre idari para cezalarının teşebbüslere veya yönetici ve çalışanlara verildiğini görmekteyiz. Yönetici ve çalışanlara verilen idari para cezalarında, yine cezaların şahsiliği ilkesi uygulanarak, bu cezalar mirasçılardan

---

⁹⁶ Yargıtay CGK 30.04.2013,E. 2013/8-162 K.2013/173

tahsil edilemeyecektir. Teşebbüslere verilen idari para cezaları ise ilgili teşebbüsü miras yoluyla devralan mirasçılardan tahsil edilebilecektir.

C. Non Bis İn İdem İlkesi

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 15/3. maddesine göre, bir fiil nedeniyle hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilmektedir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayacak ise kabahat nedeniyle yaptırım uygulanabilir.⁹⁷ Bu madde de non bis in idem ilkesinin bir sonucu olmakla beraber, bunun Kabahatler Kanununda tek bir istisnası vardır. Kabahatler Kanunu 43/A maddesinde yer alan bu istisnai düzenleme eylemin hem suç hem kabahat olmasıyla ilgili başlıkta ayrıca incelenmektedir.⁹⁸

Türk Ceza Kanunda bazı suç çeşitlerinde bu konunun özel olarak düzenlendiği görülmektedir. Örneğin, TCK. 188/2 de yer alan uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiili ile ilgili olarak, uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla yabancı ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilmektedir. Bir Yargıtay kararında bu hükmün non bis in idem ilkesi ile bağlantılı olduğu ve görünüşte içtima olarak adlandırıldığı ifade edilmiştir. Kararda bu durum şöyle ifade edilmiştir; *"Failin, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ihraç etmesi durumunda, biri "Türkiye'de işlenen ihraç" diğeri ise "yabancı ülkede işlenen ithal" olmak üzere iki suç oluşur. Ancak TCK'nun 188. maddesinin 2. fıkrasında "uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir" hükmü öngörülmüş; böylece aynı fiilden dolayı iki kez cezalandırmayı önlemek için "non bis in idem" kuralı benimsenmiş ve bu iki suç arasında "görünüşte içtima" olduğu kabul edilmiştir."*⁹⁹ Kararda değerlendirilen husus yargılamanın yapılamayacağı değil yargılama yapılsa bile sonuç cezanın infazında mahsup yapılmasıdır. TCK'nun 63.

⁹⁷ GEDİK, Doğan, YÜCE, Ersoy, s. 34

⁹⁸ Bkz. Eylemin Suç veya Kabahat Oluşturması,

⁹⁹ Yargıtay 10. CD, T. 15.11.2013, E. 2011/2194 K. 2013/10235

maddesine göre hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir. Mahsubu düzenleyen bu maddeye göre de daha önce yakalama, gözaltı veya tutuklama hali gibi hürriyetin kısıtlanması hallerinde geçirilen süreler indirilmektedir.

Bir başka Yargıtay kararında ise¹⁰⁰ özetle şu hususlara değinilmiştir; Bir fiille birden fazla farklı suçun işlenmesi halinde fiilin tekliği nedeniyle en ağır ceza ile cezalandırılması gerekmiştir. Non bis in idem kuralının sonucu olarak bir kez cezalandırma yeterli görülmüştür. Bu durumun yorum yoluyla daraltılması da mümkün görülmemiştir. Kararda tek fiil veya birden fazla fiilin ne olduğunun, non bis in idem kuralının uygulanmasında önemli olduğu görülmektedir. Doğal anlamda gerçekleştirilen her bedeni hareket ayrı bir hareketi oluşturmakta ise de, hukuki anlamda hareketin tekliği ile ifade edilmek istenen husus, doğal anlamda birden fazla hareket bulursa dahi, bu hareketlerin, hukuki nedenlerden dolayı değerlendirmede birlik oluşturması suretiyle tek hareket kabulüdür. Fikri içtimada da, fiil ya da hareketin tekliği, doğal anlamda değil hukuksal anlamda tekliği ifade etmektedir. Bir kısım suçların işlenmesi sırasında doğal olarak birden fazla hareket yapılmakta ise de, ortaya konulan bu davranışlar suçun yasal tanımında yer alan hukuksal anlamdaki "*tek bir fiil*" oluşturmaktadır.¹⁰¹ 5237 sayılı TCK'nun genel hükümleri arasında yer alan fikri içtima kuralları bazı istisnai hallerde uygulanamamaktadır. Örneğin, TCK. 212. maddede, sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı belirtilerek, açıkça fikri içtima hükümlerinin uygulanması engellenmiştir. Burada ise aynı suç ve farklı suçun ayrımı ile sorun çözülecektir. Unsurları aynı olan suçlar aynı suç olarak kabul edilecektir. Bir suçun teşebbüs halinde kalması ile tamamlanması veya olası kastla işlenmesi ile doğrudan kastla işlenmesi hallerinde de aynı suç söz konusudur, yine bir suçun basit hali ile nitelikli halinin de aynı suç olduğunun kabulü gerekir. Kısaca tekrar belirtecek olursak, non bis in idem ilkesinin bir sonucu olarak, işlenen bir fiille birden fazla farklı suçun işlenmesi halinde, fiilin tekliği nedeniyle en ağır ceza ile cezalandırılması gerekir, bazı

---

¹⁰⁰ Yargıtay 1. CD., 12/04/2012, E. 2011/437 ve K. 2012/113

¹⁰¹ KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 2, Ankara, 2009, s.448 vd.

durumlarda kanun tarafından istisna getirilerek birden fazla yasa maddesinden sorumlu tutulabildiği, görülmektedir.

Kabahatler Kanununda da istisnai düzenleme olarak Kabahatler Kanunu 43/A maddesi uyarınca, yer alan düzenlemedir.

RKHK'a göre verilen idari para cezalarında da eylemin birden fazla olup olmadığının tespiti ile eylem birden fazla ise sonucunun ne olacağı önemlidir. Bir Danıştay kararında¹⁰² özetle bu durum şöyle ifade edilmiştir; Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan davranışlardan birinin gerçekleştirilmesi durumunda, bu davranış para cezasına konu olacaktır. Kurulca 4.maddeye aykırı piyasa, nitelik ve kronolojik süreç dikkate alınarak birden fazla davranışın saptanması halinde, her davranışın ayrı bir ihlal teşkil etmesi nedeniyle bunların ayrı ayrı cezalandırılması gerekir. Bu eylemler tek bir soruşturma içerisinde de tespit edilmiş olsalar bile ayrı ayrı ceza uygulanabilir. Aksi bir uygulama Kurul'un tek veya birden fazla soruşturma yapmasına yönelik çalışma tarzına bağlı olarak farklı uygulamaları gündeme getirir. RKHK'nun 16. maddenin 5. fıkrasında Kurul'un para cezasına karar verirken kastın varlığı, kusurun ağırlığı, ceza uygulanan teşebbüs veya teşebbüslerin pazar içindeki gücü ve muhtemel zararın ağırlığı gibi unsurların dikkate alınacağı belirtilmiştir. Bu sayılanlar arasında birden fazla davranışın varlığına yer verilmemiştir. Görüldüğü gibi Yüksek Mahkeme eylemin tekliğini belirlerken piyasa, nitelik ve kronolojik süreci kıstas olarak almaktadır.

RKHK'da düzenlenen idari para cezaları bakımından “*Non Bis In Idem İlkesi*”nin incelenmesi halinde, Kanun'un 16/1-c maddesi ve 17/1-c maddesiyle ilgili olarak bu ilkenin gündeme geldiği göze çarpmaktadır. Kanun'un 16/1-c maddesine göre, “*eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belgenin verilmesi ya da hiç verilmemesi*” halinde teşebbüsün cirosunun binde biri oranında nispi idari para cezası uygulanmaktadır. Kanun'un 17/1-c maddesine göre ise, “*istenen bilgi veya belgelerin belirlenen süre içinde verilmemesi*” halinde ilgili teşebbüse her gün için cirosunun on binde beşi oranında süreli para cezası uygulanabilmektedir. Bu durumda, Kanun'un 14. ve 15. maddelerinin uygulanmasında, istenen bilgi ve belgelerin belirlenen süre içerisinde verilmemesi halinde hem usule idari para cezası hem de nispi idari para cezasının aynı anda uygulanması sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu durum yerinde

---

¹⁰² Danıştay 13. D., E. 2005/5132, T. 09.02.2005,

incelemenin engellenmesi halinde de söz konusudur. Benzer düzenleme incelemeye yardımcı olmama için de geçerlidir. Bir diğer durum ise, Kanun'un 17/1-a maddesine göre, nihai karar veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülükler ya da verilen taahhütlere uyulmaması eylemi için, teşebbüsün cirosunun on binde beşi oranında nispi idari para cezası öngörülmüştür. Kanun'un 16/5 maddesine göre ise teşebbüsün verilen taahhütlere uymaması cezaların tespitinde dikkat edilecek bir husus olarak düzenlenmiştir. Kanun'un 16. ve 17. maddelerinde yer alan ortak durumların "*Non Bis In Idem İlkesi*" uyarınca birlikte uygulanamayacağı savunulmaktadır.¹⁰³ Ağırlaştırıcı nedenler bakımından yapılan değerlendirme de ise Danıştay'ın bir kararına göre bu durum bir iptal nedeni olarak kabul edilmiştir.¹⁰⁴

Yönetmelik Taslağı bakımından non bis in idem ilkesi incelendiğinde, Yönetmelik Taslağı'nın 9/2. maddesinde yer alan "*teşebbüslerin ilgili pazar cirolarının ihlaldeki ağırlıklarını gereği gibi yansıtmaması*" hususu, bir ceza artırımı sebebi olarak değerlendirilmiş olup, teşebbüsün ihlaldeki "*ağırlığı*" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği belirsizlik arz etmektedir. Bu ifade, teşebbüsün ihlalde aktif rol oynamak suretiyle belirleyici etkiye sahip olması olarak anlaşılması halinde bu husus zaten ağırlaştırıcı unsurlar arasında yer almış olduğundan, söz konusu durum non bis in idem ilkesine aykırılık teşkil edecektir.¹⁰⁵

D. Orantılılık (Ölçülülük) İlkesi

Bu ilke aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Kabahatler Kanunu 17/2. maddede, "*İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.*" hükmüne yer verilmiştir. Bu kuralın fil ve ceza arasındaki orantının kurulması amacı taşıdığı düşünülmektedir. Böylelikle idari para cezasına

¹⁰³ ULUSOY, Ali, a.g.k., s. 9

¹⁰⁴ KOCABAŞ, Bekir, "4054 Sayılı Kanunda Düzenlenen İdari Para Cezalarının Tabi Olduğu Hukuki Rejim ve Bu Alanda Hakim Olan İlkeler: TCK, Kabahatler Kanunu ve İlgili Kararları Çerçevesinde Bir Değerlendirme", s. 461-462, Ankara, 2010, Danıştay, 13. D., 14/05/2008, E. 2006/1113 K. 2008/4207

¹⁰⁵ ASLAN, Yılmaz, ÜNAL, Orhan, a.g.m., s. 35

karar verecek kurum, takdir yetkisini kullanırken keyfi uygulamalara gidemeyecektir.¹⁰⁶

E. Gerekçeli Olma İlkesi

İdare hukukunda, idari işlemlerin gerekçeli olması ilkesi hem doktrinde hem de yargı kararlarında açıkça benimsenmiştir. Bu ilke ile idare, yaptığı işlemlerde maddi ve hukuksal neden açıklamaya zorlanmaktadır. Ayrıca, işlemin muhatabının idari işlemi inceleme, yasaya uygun olup olmadığını değerlendirme ve bu işlemi yargı yoluna götürme konusunda karar verebilmesine yardımcı olmaktadır.¹⁰⁷ Bu kapsamda Kurul kararlarında sadece ilgili maddeye atıfta bulunmakla yetinmeyip aynı zamanda maddede yer alan hangi unsurun ifade edildiği ayrıca belirtilmelidir.

F. Yargı Yolunun Açık Olması İlkesi

İdarenin her türlü işlem ve eyleminin hukuka uygunluğunun yargı organlarınca denetlenebilmesi gerekmektedir. Bu tutum, demokratik ve hukuk devleti ilkesini benimseyen toplumlarda vazgeçilmez bir husustur. Bu kural idari yaptırımlar açısından da geçerlidir.¹⁰⁸ Anayasa'nın 125. maddesinde konu şu şekilde düzenlenmiştir; *“İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.”* Aslında bu madde kapsamında değerlendirilebilecek Anayasa'da birkaç hüküm daha vardır. Bunlardan bir tanesi, hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddedir. Bu maddeye göre, herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Bir diğer önemli madde ise 40. maddede yer alan *“temel hak ve hürriyetlerin korunması”* başlıklı düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre *“Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.”* 40. madde yer alan

¹⁰⁶ YALÇIN, İsmail, Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku, s. 88, Seçkin, 2007

¹⁰⁷ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim, s. 36

¹⁰⁸ YALÇIN, İsmail, s. 39,

devletin yaptığı işlemlerde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme zorunluluğu özellikle idari yaptırımlarda önemli olmaktadır. Bunun nedeni, Kabahatler Kanununu hükümlerine göre verilen idari yaptırımların dava yolunda Sulh Ceza Hakimliklerince incelenmesine rağmen, RKHK'da yer alan idari yaptırımların itiraz merci idare mahkemelerince incelenmektedir. Ayrıca, dava açma sürelerinde de farklılıklar bulunmaktadır.

II. KABAHAHLER KANUNU'NUN UYGULANMASI

Kabahatler Kanunu'nun zaman bakımından, yer bakımından ve kişi bakımından uygulandığı görülmektedir. Ayrıca, KK'nun genel kanun niteliği ve ilgili madde hakkında Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu karar konu açısından önemli olmaktadır.

A. Zaman Bakımından Uygulama

Kabahatler Kanunu'nun zaman bakımından uygulanmasına ilişkin kuralları rekabet hukuku bakımından da geçerlidir.¹⁰⁹ Kabahatler Kanunu 5. maddeye göre, TCK'nın zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir. Kabahat, failin icraî veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin oluştuğu zaman bu bakımdan dikkate alınmaz. Kabahatler Kanununun 5. maddesinde yer alan, idari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralını şu şekilde açıklayabiliriz; idari yaptırım kararı kesinleşmemiş ise kabahat teşkil eden eylem için lehe düzenlemeden yararlanılabilecek, kesinleşmiş ise derhal uygulama kuralı nedeniyle yararlanamayacaktır. İdari yaptırım kararı kesinleşinceye kadar ise lehe olan her türlü düzenleme, kanun yolu aşamasında olsa bile resen dikkate alınacaktır.¹¹⁰

¹⁰⁹ KOCABAŞ, Bekir, "İzne Tabi Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Kurul İzni Olmadan Gerçekleştirilmesi Nedeniyle Verilecek İdari Para Cezalarının Zaman Bakımından Uygulanması", s. 1, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, Ankara, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=pAxbJYZ6yZICzoOFnVGBNw==H7deC+LxBI8>= GT. 24/09/2014

¹¹⁰ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim, s. 36

Zaman bakımından uygulama konusu incelenirken “suçun işlendiği zamanın” dikkate alınması gerekir. Suçun işlendiği zaman suç olmayan bir fiil nedeniyle kimse cezalandırılmaz. Ayrıca, işlendiği zaman suç iken daha sonra fiilin suç olmaktan çıkarılması halinde kimseye bu fiil nedeniyle ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Daha sonra yürürlüğe giren yasa farklı sonuçlar doğuruyorsa bu durumda, iki yasa arasından daha lehe olan yasa uygulanır.¹¹¹ Lehe kanunun tespitinde ise şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır;

1-) Adli ve idari suç kabul eden yasalardan idari suç kabul eden yasa daha lehedir.

2-) Eylem eğer önceki ve sonraki yasa da adli suç olarak kabul edilmiş ise miktarına bakılmaksızın adli para cezasını kabul eden yasa daha lehedir. Hapis cezasını öngören yasa aleyhedir. Hapis cezası verilip ertelenirse bu durum daha lehe kabul edilecektir.

3-) Süreli hapis cezası en lehe, müebbet hapis cezası aleyhe, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ise en aleyhe düzenleme olarak kabul edilir.

4-) Aynı nev'iden olup sabit olan cezalardan en az olanı sanık lehinedir.

5-) Aynı nev'iden cezaların yukarı sınırı aynı, aşağı sınırı farklı ise aşağı sınırı az olan yasa lehedir.

6-) Aşağı sınır aynı yukarı sınırlar farklı ise yukarı sınırı en az olan yasa lehedir.

7-) Hapis cezasının aşağı ve yukarı sınırı farklı ise ceza alt sınırdan tayin edilecekse alt sınırı az olan lehedir. Bu durumda ceza alt sınırdan tayin edilmeyecekse üst sınırı az olan lehedir.

8-) Şikayete tabi suç sonradan re'sen takibi gerektirir suç olursa ilk yasa lehedir.

---

¹¹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 164, Ankara, 2011,

9-) Aynı yasaya ilave olarak güvenlik tedbirleri konulması halinde bu durumda güvenlik tedbirleri konulan yasa aleyhedir.¹¹²

Suçun işlendiği zamanın tespitinde ise üç ayrı ölçüt bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, davranış ölçütüdür. Bu ölçüte göre, hareketin veya ihmalin yapıldığı anda suç işlenmiş sayılır. İkincisi sonuç ölçütüdür. Sonuç ölçütüne göre sonucun gerçekleştiği anda suç işlenmiş olur. Üçüncüsü, karma ölçüt olup bu ölçüte göre suçlunun lehine hangi ölçüt ise o ölçütün suçun işlendiği an olarak belirlenmesi gerekir.¹¹³ Yukarıda da belirtildiği gibi kabahatler bakımından neticenin bir önemi olmadığından harekete üstünlük tanıyan görüş kabahatin işlendiği zaman bakımından geçerli olacaktır.

Suçun işlendiği zaman suçun işleniş şekline göre de farklılık gösterebilmektedir. Ani suçlar, hareketten meydana gelen neticenin zaman içinde devam etmeyip hemen sona erdiği suçlardır. Ani suçlarda netice bazen hareketten sonra meydana gelebilir. Eğer netice harekete bitişik ise hareketin yapıldığı anda suç oluşur. Netice ayrılabilir ise yukarıda belirtilen üç ölçütten, davranış, netice veya karma ölçüte göre suçun gerçekleşme zamanı belirlenir. İhmali suçlarda ise yapılması gereken davranışın yapılmadığı anda suç işlenmiş sayılır. Mütemedi (*kesintisiz*) suçlarda ise kesintinin sona erdiği zaman suç işlenmiş sayılır. Zincirleme (*müteselsil*) suçlarda teselsülün kesildiği zaman suçun işlendiği zamandır.¹¹⁴ Zincirleme suç iki şekilde meydana gelebilir.¹¹⁵ Bunlardan ilki, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumundadır. Diğeri ise, Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumundadır. Belli bazı suçlarda ise zincirleme suç hükümleri uygulanamamaktadır. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu temadi eden bir suçtur. Fail Ankara'da kaçırdığı mağduru İstanbul'da serbest bırakması ile suç işleme zamanı olarak İstanbul'da serbest bırakıldığı an kabul edilir. Bir hırsız bir kişinin evine birden fazla girerek hırsızlık fiilini gerçekleştirirse, zincirleme şekilde hırsızlık suçunu işlemiş sayılır. Hırsızın son hırsızlık anı suçun gerçekleştiği an olarak kabul edilir.

¹¹² ALBAYRAK, Mustafa, Türk Ceza Kanunu Notlu-Atıflı-Uygulamalı Öz Kitap, s. 42, Ankara, 2013

¹¹³ TOROSLU, Nevzat, s. 68,

¹¹⁴ ÖZBEK, Veli Özer, KANBUR, Nihat, DOĞAN, Koray vd., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 130-131, Ankara, 2011

¹¹⁵ Zincirleme suç ile ilgili bölüm ileride incelenmektedir. Bkz. Zincirleme Suç,

Rekabet hukukunda, Ceza Yönetmeliğinde Geçici 1. maddede, “*Bu Yönetmelik hükümleri, yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da uygulanır*” hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm geriye yürümezlik bakımından tartışılmış ve Danıştay İDDK’da yönetmeliğin bu geçici maddesinin veya genel olarak bu ceza yönetmeliğinin bir maddi ceza düzenlemesi olmadığı bunun daha çok usuli bir düzenleme olduğu, kanunun öngördüğü cezanın bireylerin lehine olacak şekilde daha da somutlaştırılması olduğu nedeniyle hukuka aykırı bulunmamıştır.¹¹⁶

B. Yer Bakımından Uygulama

Kabahatler Kanunu 8. maddeye göre, 5237 sayılı TCK’nın yer bakımından uygulamaya ilişkin 8. madde hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kanunlarda aksine hüküm bulunan haller saklıdır.

5237 sayılı TCK’nın yer bakımından uygulamaya ilişkin olarak, mülkîlik, şahsîlik ve evrensellik ilkelerini kabul etmiştir. Mülkîlik ilkesi, devlet fail veya mağdurun uyruğuna bakılmaksızın egemenlik alanı içerisinde işlenen tüm suçları soruşturup cezalandırma yetkisine sahiptir. Bayrak ilkesine göre de her devlet bayrağını taşıyan hava ve ulaşım araçlarında işlenen suçları soruşturma ve cezalandırma yetkisine sahiptir. Hareket ve neticenin farklı zamanlarda gerçekleşmesi halinde suçun işlendiği yerin belirlenmesi benimsenen görüşe göre farklılık gösterebilmektedir. Harekete üstünlük veren görüşe göre, hareket nerede yapılmış ise suçun işlendiği yer ona göre belirlenir. Neticeye üstünlük veren görüşe göre, neticenin meydana geldiği yer, genişletilmiş hareket teorisine göre, suç oluşturan hareketler devamlı ve değişik yerlerde meydana gelmesi halinde hareketin en önemli kısmı, suçun yakın neticesine üstünlük veren görüşe göre, suçun yakın ve doğrudan neticesinin meydana geldiği yer, son olarak karma görüşe göre ise hareketin işlendiği, devam ettiği ve neticenin meydana geldi yerlerde suç işlenmiş sayılır.¹¹⁷

Mülkîlik ilkesi TCK 8. maddede şu şekilde düzenlenmiştir; Türkiye’de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye’de

¹¹⁶ ULUSOY, Ali, “*Üst Kurul Kararlarının Yargısal Denetiminde Yeni Dönem*”, s. 7,

¹¹⁷ BAKICI, Sedat, 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 207-208, Ankara, 2007

işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır. Suçun, Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında, açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı, işlendiğinde Türkiye'de işlenmiş sayılır. TCK 9. maddeye göre Türkiye'de işlediği suçtan dolayı yabancı ülkede hakkında hüküm verilen kişi Türkiye'de yeniden yargılanmaktadır.

Faile göre şahsılık ilkesi 10 ve 11. maddelerde şu şekilde düzenlenmiştir; Yabancı ülkede Türkiye namına memuriyet veya görev üstlenmiş olup da bundan dolayı bir suç işleyen kimse, bu fiile ilişkin olarak yabancı ülkede hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş bulunsa bile, Türkiye'de yeniden yargılanır. Bir Türk vatandaşı, 13 üncü maddede yazılı suçlar dışında, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçu yabancı ülkede işlediği ve kendisi Türkiye'de bulunduğu takdirde, bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması ve Türkiye'de kovuşturulabilirliğin bulunması koşulu ile Türk kanunlarına göre cezalandırılmaktadır. Suç, aşağı sınırı bir yıldan az hapis cezasını gerektirdiğinde yargılama yapılması zarar görenin veya yabancı hükümetin şikayetine bağlıdır. Bu durumda şikayet, vatandaşın Türkiye'ye girdiği tarihten itibaren “*altı ay*” içinde yapılmalıdır.

Evrensellik ilkesi TCK 12/3. maddede şu şekilde düzenlenmiştir; mağdur yabancı ise, suçun, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı üç yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirmesi, suçluların geri verilmesi anlaşmasının bulunmaması veya geri verilme isteminin suçun işlendiği ülkenin veya failin uyruğunda bulunduğu devletin hükümeti tarafından kabul edilmemiş olması halinde suçun faili Adalet Bakanının istemi ile yargılanır. Koruma ilkesine göre ise 13. maddede yazılı bazı suçların vatandaş veya yabancı tarafından, yabancı ülkede işlenmesi halinde, Türk kanunları uygulanır.

Mülklik ilkesinin istisnalarına örnek olarak mevzuatımızdan şu hükümler verilebilir; Çevre Kanunu 20. maddeye göre yabancı devlet egemenliği altındaki sularda bu devletlerin mevzuatının Türk bayraklı gemiler tarafından ihlali durumunda,

ilgili devletin ceza uygulamaması ve Türkiye'nin cezalandırmasını talep etmesi halinde Çevre Kanunu uygulanır. Nüfus Hizmetleri Kanununda yer alan 68/1 (b) maddesine göre nüfus olaylarını bildirme yükümlülüğü olup bu yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere, nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenlere ve nüfus cüzdanının geçerlilik süresinin son bulmasından itibaren altmış gün içinde bu cüzdanlarını değiştirmeyen kişilere veya bu durumdaki çocukların veli veya vasilerine, yurt dışında, dış temsilcilik veya temsilciliklerde görevli memurlarca 50 TL idari para cezası verileceği, bunun da verildiği ülkede konsolosluk hasılatının tahsil edildiği para birimi üzerinden tahsil edileceği belirtilmiştir. Ülke sınırları içerisinde bir fiil kabahat oluşturmasına rağmen yaptırımın uygulanmadığı hallerde kanunda istisnai olarak belirlenebilmektedir. Örnek olarak ise 5179 sayılı Kanun'un 19. maddesi verilmektedir. Bu hükme göre *“ihraç edilmek üzere üretildiğinin önceden ilgili mercilere bildirilmiş olması ve/veya ihraç edilecek ülke tarafından talepte bulunulduğunun ihracatçı tarafından beyan edilmesi halinde gıda kodeksine uygunluk aranmaz”* denilmiştir.¹¹⁸

Tekrar konu rekabet hukuku bakımından değerlendirilecek olursa, RKHK'nun yer bakımından uygulanmasıyla ilgili olarak Kabahatler Kanunu hükümleri geçerlidir. Kabahatler Kanunu ise yer bakımından uygulama ile ilgili olarak aksine hüküm yoksa TCK'yı esas almaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de işlenen bir rekabet ihlali hakkında RKHK'nun uygulanacak, rekabeti ihlal eden fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde, rekabet ihlali Türkiye'de işlenmiş sayılacaktır. Rekabet ihlalinin Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında işlenmekle birlikte Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda işlenmesi halinde rekabet ihlali Türkiye'de işlenmiş sayılacaktır.¹¹⁹ Tabii ki burada önemli olan bir diğer husus RKHK'nun *“Kapsam”* başlıklı 2. maddesidir. Bu maddede *“Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen her türlü teşebbüsün aralarında yaptığı rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye*

¹¹⁸ YALÇIN, İsmail, Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku, s. 20, Ankara, 2007

¹¹⁹ BEKAR, Elif, *“Kabahatler Kanunu'nun Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi”*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXIX, S.1-2 İstanbul, 2011, s. 1039-1041

kullanmaları ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralma niteliğindeki her türlü hukukî işlem ve davranışlar, rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler bu Kanun kapsamına girer” hükmü yer almaktadır. Yukarıda belirtilen yer bakımından yetki kurallarını belirleyen hususlar, Kanun’un kapsamını belirleyen “*Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen*” kuralı ile birlikte değerlendirilerek yer bakımından yetki hususu belirlenecektir.

C. Kişi Bakımından Uygulama

Kural olarak, kabahat uygulanırken cezalarda olduğu gibi kişinin özel soruşturmaya tabi olup olmadığına bakılmaz. Yani, kabahati işleyen kişinin sıfatı, uyuğu ya da görevi önemli değildir. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 82. maddesi “*sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır*” hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle hakimler ve savcılar hakkında doğrudan idari yaptırım uygulanmaz.¹²⁰ Konumuz açısından bu düzenlemenin bir önemi olmayacaktır. Çünkü, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu 48/4. maddesi uyarınca hakim ve savcılar, kanunlarda belirlenenlerden başka resmi ve özel hiçbir görev alamaz ve kazanç getiren faaliyette bulunamazlar.¹²¹

D. Genel Kanun Niteliği

Genel kanun niteliği bakımından ilk düzenleme “*Bu Kanun’un genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanır*” şeklindeydi. Ancak, bu madde, Anayasa Mahkemesi’nin 01.03.2006 tarih ve 108/35 sayılı kararıyla iptal edilmiş, bunun üzerine yasa koyucu; “*(1) Bu Kanunun; a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır*” şeklinde ilgili maddeyi düzenlemiştir. Yani Kabahatler Kanunu ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun birlikte ele alındığında, idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin

¹²⁰ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim, s. 46-47

¹²¹ RG. 26 Şubat 1983, S. 17971

hükümlerde bir farklılık olması halinde RKHK uygulanacaktır. Ayrıca, RKHK’da yer alan idari para cezaları için Kabahatler Kanunda yer alan genel hükümler uygulanacaktır.

Önemi nedeniyle söz konusu Anayasa Mahkemesi kararının¹²² değerlendirilmesi gerekmektedir. Kararda özetle şu hususlara değinilmiştir, iptal başvurusunun gerekçeleri, kuralın, hukuk devletinin unsurlarından olan belirlilik, hukuki güvenlik ilkeleri ve idarenin her türlü eylem ve işleminin idari yargı denetimine tabi tutulması gerektiği ile bağdaşmadığı bu nedenle Anayasa’nın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırı olduğu yönündedir. Anayasa 125., 140., 142. ve 155. maddelerine göre, idarî ve adlî yargının ayrılığı kabul edilmiştir. Bu ayırım uyarınca idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemleri idarî yargı, özel hukuk alanına giren işlemleri ise adli yargı denetimine tâbi olacaktır. Bu nedenle, yasa koyucu idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığı adli yargının görev alanında belirlemede geniş takdir hakkı yoktur. Ceza hukukun gelişmesiyle bazı suçlar idari yaptırım olarak belirlenmiştir. Ancak, idare hukuku esaslarına göre tesis edilen bir idari işlemin, sadece para cezası yaptırımını içermesine bakılarak denetiminin idari yargı alanından çıkarılarak adli yargıya bırakılması olanaklı değildir. Karşı oy gerekçesine göre ise, getirilen düzenleme ile uygulamada birlik ve ahenk sağlanarak, hukuk güvenliği tesis edilmiştir. Bu nedenle Anayasa’ya aykırı bulunmamıştır. Bir görüşe göre de; Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararının, iptal ve iptal sonrasında yapılan düzenleme ile “uygulamada birlik, ahenk ve hukuk güvenliğinin parçalandığı” savunulmuştur.¹²³

KK’nun üçüncü maddesinin Gerekçesinde ise şu hususlara yer verilmiştir; “Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi değiştirilmiştir. Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesinin yürürlükte olan metnine göre, bu Kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacaktır. Bunun sonucu olarak Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri diğer kanunlarda yer alan idari para cezasını gerektiren bütün fiiller açısından da uygulanabilecektir. Ancak, bu uygulama, üst kurular tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin olarak yargı

¹²² Anayasa Mahkemesi’nin 01.03.2006 tarih ve E., 2005/108 K. 2006/35 sayılı kararı, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/4ff3104f-c81c-4cc9-b5e3-2469088c0d6a?excludeGereke=False&wordsOnly=False> G.T. 03/02/2015

¹²³ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim Keskin, s. 42

yolu bakımından bir tartışmaya neden olmuştur. Üst kurullar tarafından belli sektörlerdeki faaliyetlerin denetlenmesi bağlamında yüksek meblağlarda idari para cezaları verilebilmektedir. Bu itibarla, madde metninde, özellikle üst kurullara ilişkin kanunlarda bu kurulların vereceği idari para cezalarına karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'a gidilebilmesine imkan tanıyan bir düzenleme yapılmıştır..."¹²⁴ Bu düzenleme ile RKHK'da yer alan idari para cezaları sonucunda idari yargı yoluna başvurabildiği, bunun gerekçesinin de Rekabet Kurulu gibi Kurullarca verilen yüksek meblağlı idari para cezalarının, ilk derece mahkemesi olarak Danıştayca incelenmesinin yolunun açıldığı görülmektedir. Fakat yasa koyucunun burada incelemenin Danıştayca yapılmasının istendiği mi yoksa idari yargı kolunca yapılmasının istendiği mi tartışılmalıdır. Çünkü, Rekabet Kurulu kararları daha önceleri Danıştay tarafından incelenmekte iken şimdi idare mahkemelerince incelenmektedir.¹²⁵ Bu kararların miktarlarına bakılarak, belli bir değeri aşanların ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay, bu miktarın altında kalanların ise idare mahkemelerince incelenmesi uygun olacaktır.

III. KABAHAİN İŞLENME ŞEKLİ

Kabahatler Kanunu'na göre, kabahatlerin başlıca işlenme şekli icrai hareketle ve ihmali hareketle kabahatin işlenmesi olarak değerlendirilmiştir.

A. İcrai Hareketle Kabahatin İşlenmesi

Kabahatler Kanunu 7. maddeye göre bir kabahat icrai ve ihmali davranışla işlenebilir. "*İcrai hareketle işlenen kabahat failin dış dünyada bir değişiklik meydana getirerek işlediği fiildir.*"¹²⁶

B. İhmali Hareketle Kabahatin İşlenmesi

Kabahatler Kanunu 7. maddesine göre, kabahat ihmali davranışla işlenebilir. Ancak, ihmali davranışla işlenen kabahatten kişiyi sorumlu tutmak için bazı şartların bulunması gerekir. Bunlar;

---

¹²⁴ İNAN, Atilla, DEMİR, İbrahim Demir, Açıklamalı Gerekçeli Kabahatler Kanunu, S. 91, Ankara, 2011

¹²⁵ Görevli-Yetkili Mahkeme ile ilgili olarak ileride değerlendirme yapılacaktır.

¹²⁶ BEKAR, Elif, "*Kabahatler Kanunu'nun Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi*", s. 1039,

- Kişi açısından belli bir icrai davranışta bulunma konusunda hukuki bir yükümlülük bulunmalı,
- Bu hukuki yükümlülüğe kişi uymamalıdır.

İhmali davranışın icrai davranışa eş değer olabilmesi için kişinin belli bir icrai davranışta bulunmak konusunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması ya da önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması gerekir.¹²⁷

IV. ORGAN VEYA TEMSİLCİNİN DAVRANIŞLARINDAN DOLAYI SORUMLULUK

Kabahatler Kanunu 8. maddeye göre organ veya temsilcinin davranışlarında dolayı sorumluluğun benimsendiği görülmektedir. Organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahat nedeniyle tüzel kişi hakkında da kabahat uygulanabilmektedir. Burada aranan şartlar, organ veya temsilcilik görevi yapan kişi veya organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti kapsamında görev üstlenen kişi bu görevi kapsamında bir kabahat işleyecek, bu kabahati nedeniyle de tüzel kişi de sorumlu tutulabilecektir.

Temsilcinin işlemiş olduğu kabahat nedeniyle sorumluluk: Ayrıca, temsilcinin üstlenmiş olduğu görev nedeniyle işlemiş olduğu kabahatten dolayı gerçek kişi temsilciye de idari yaptırım uygulanabilmektedir. Burada bulunması gereken öncelikle bir temsilci olacak, temsilci temsilcilik sıfatıyla bağlantılı olarak bir kabahat kuralını ihlal edecek, bunun neticesinde iş sahibine de idari yaptırım uygulanabilecektir.

Çalışanın işlemiş olduğu kabahat nedeniyle sorumluluk: Eğer gerçek kişi bir faaliyeti neticesinde bir kişi çalıştırıyor ve bu faaliyeti kapsamında bu kişi bir kabahat işliyorsa, çalışanın kabahati nedeniyle çalıştırana da idari yaptırım uygulanabilmektedir. Burada da aranan şartlar, bir gerçek kişi faaliyeti neticesinde bir kişi çalıştıracak, bu kişi de bu faaliyet kapsamında bir kabahat kuralını ihlal edecek,

---

¹²⁷ ÖNDER, Tozman, “İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme”, TBB Dergisi, S. 84, Ankara, 2009, s. 164, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-84-546> G.T. 04/02/2015

bunun neticesinde iş sahibi kişi ye de idari yaptırım uygulanabilecektir. Yukarıda yer alan ve bu son halde, kanun bir kişinin eyleminde bir başka kişiyi de sorumlu tutarak, ceza hukukunda yer alan şahsılık ilkesinden farklı bir sorumluluk türünü benimsemiştir. Bu düzenlemeler sadece şahsılık ilkesinden vazgeçmekle kalmamış aynı zamanda bir fiil nedeniyle iki ayrı kişinin sorumluluğunu gerektirmiştir. Kanunun, organ veya temsilcide ya da temsil edilen kişinin özel nitelikler aradığı hallerde de yukarıdaki hususların uygulanması gerekmektedir.

Organ veya temsilcik ya da hizmet ilişkisinin dayanağını oluşturan işlemin hukuken geçerli olmaması halinde bile tüzel kişinin, temsil edilen gerçek kişinin ve iş sahibinin sorumluluğu devam etmekte olup idari yaptırım uygulanabilmektedir. Ayrıca, buradaki sorumluluk müteselsil sorumluluk değildir. Yani sorumlulardan birisi sorumluluğunu yerine getirirse bile diğeri sorumluluktan kurtulamayacaktır. Diğeri bir husus ise idarenin tüzel kişi veya iş sahibi ile fiili işleyen kişiye ayrı ayrı idari para cezası uygulama takdir ve yetkisine sahip olduğu görülmektedir. Yani idare tek bir ceza veya iki ayrı ceza uygulanıp uygulanmayacağına kendisi karar verecektir. Kabahatler Kanuna göre, tüzel kişiler kabahatin faili olabilmektedir.¹²⁸ Ceza hukukuna göre ise tüzel kişilerin suçun faili olamayacağı savunulmaktadır.¹²⁹ Kanun koyucunun madde sekizde düzenlenen tüzel kişinin, temsilcinin ve iş sahibi hakkında da idari yaptırım uygulandığı hallerde, birden fazla kişiye idari yaptırım uygulama da idarenin tamamen takdir yetkisine sahiptir. Çünkü, Kanun, her bir hüküm de uygulanabilir demektedir.

Rekabet hukukunda ise daha önce incelendiği gibi RKHK'nun 16/4. maddesi uyarınca, teşebbüs veya teşebbüs birliklerine 16/3. fıkrada belirtilen idarî para cezaları verilmesi halinde, ihlalde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ya da çalışanlarına teşebbüs veya teşebbüs birliğine verilen cezanın yüzde beşine kadar idarî para cezası verilir. Burada öncelikli şart ise öncelikle ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliğinin RKHK'nun 16/3. Maddesi kapsamında bir rekabet ihlali yapması, daha sonra ihlalde belirleyici etkisi saptanan yönetici ya da çalışanın olması gerekmektedir. Tüm bunlar belirlendiğinde ceza verilmesi zorunlu olup

¹²⁸ İNAN, Atilla, DEMİR, İbrahim, s. 105

¹²⁹ ÖZEN, Muharrem, "Türk Ceza Kanunu Tasarısının Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerine Bir Bakış", AÜHFD, C. 52, S. 1, Ankara, 2003, s. 68
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/283/2585.pdf> G.T. 23/09/2014

Kurul'un takdirinde değildir.¹³⁰ Ayrıca daha önceleri, usule ilişkin idari para cezası uygulanan ve tüzel kişiliği olan teşebbüs ve teşebbüs birliklerine bu tüzel kişiliğin yönetim organlarında görev alan gerçek kişilere de şahsen verilen cezanın yüzde onuna kadar ayrıca para cezası uygulanmaktaydı. 23/01/2008 tarih ve 5228 sayılı Kanun ile bu durum yürürlükten kaldırılmıştır.

V. SORUMLULUK NEDENLERİ

Sorumluluk nedenleri kast, taksir ve hata nedeniyle sorumluluk olarak incelenecektir. KK ve RKHK bakımından özellikle taksir nedeniyle sorumluluk önem arz etmektedir.

A. Kast Nedeniyle Sorumluluk

Bir eylemin cezalandırılabilmesi için kural olarak kastla işlenmesi gerekir. Kanun bazı istisnai hallerde eylemin taksirle işlenmesi halinde de kişiyi sorumlu tutmaktadır. Örneğin mala zarar verme suçu ancak kastla işlenebilir. Yani taksirle mala zarar verme suçu işlenemez. Bugün öğretisi ve uygulamaya egemen olan görüş gereğince kast, kanunda öngörölmüş objektif suç unsurlarının somut olayda bilinmesi ve istenmesi ile oluşur. Böylece kastın bilme ve isteme unsurlarına dayandığı kabul edilmektedir.¹³¹

Yargıtay Ceza Kurulu'nun bir kararında kastla ilgili şu ifadeye yer verilmiştir;

“...Fail, hareketinin kanuni tipi gerçekleştireceğini biliyor ve bunu istiyorsa kasten hareket ettiği kabul edilmelidir, ancak failin hareketiyle hedeflediği doğrudan sonuçların yanı sıra, hareketinin zorunlu sonuçları ya da kaçınılmaz yan sonuçları da, açık bir isteme olmasa dahi kast kapsamında değerlendirilmelidir.”¹³²

Belli bir fiilin neticesinin gerçekleşeceği mutlak surette biliniyorsa doğrudan kast, bu neticenin gerçekleşmesi muhtemel olmasına rağmen, gerçekleşmesine katlanılmışsa da olası kast vardır.¹³³ Bir Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararında doğrudan kast ve olası kast ile ilgili olarak ayırıcı ölçütteki en belirgin unsurların,

¹³⁰ Bkz. Esasa İlişkin İdari Para Cezalarının Muhatapları,

¹³¹ İÇEL, Kayıhan, “Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli: “Kast””, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:6 S:12 Güz 2007/2 s. 62,

¹³² T. 28.05.2013, E., 2013/3-259, K. 2013/273

¹³³ GÖKPINAR, Mahmut, “Ceza Sorumluluğunun Temeli: “Kast””, TBB Dergisi, S: 79, 2008, s. 205

doğrudan kasttaki bilme ve isteme unsurları olduğuna vurgu yapılmış, olası kastta ise olursa olsun düşüncesi ile ve sonuca katlanmayı da göze alarak hareket etme ve muhtemel neticenin gerçekleşmemesi için de önlem alınmamasına değinilmiştir.¹³⁴

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında kasten hareket etme ile ilgili olarak şu kıstasları belirtmiştir;

- *Bir suçun kasten işlenebilmesi için öncelikle eylemin iradi olarak gerçekleştirilmelidir.*
- *Kast failin iç dünyası ile ilgilidir. Bu nedenle, kastının belirlenmesinde, dışa yansıyan, olay öncesi, olay sırası ve sonrasındaki davranışları ölçü olarak alınmalıdır.*
- *Örneğin, kasten öldürme ve yaralama sık sık karıştırılmaktadır. Bunun belirlenebilmesi için, mağdur ile fail arasındaki husumetin nedeni ve derecesi, failin suçta kullandığı saldırı aletinin niteliği, atış veya darbe sayısı ile mesafesi, mağdurun vücudunda meydana getirilen yaraların yerleri, nitelik ve sayıları, hedef seçme olanağı olup olmadığı, olayın akışı ve nedeni, failin işlemeyi kastettiği cürmün meydana gelmesine iradesi dışında bir engel bulunup bulunmadığı şeklinde sıralanmaktadır. Tüm bu olgular olaysal olarak değerlendirilip sanığın kastı belirlenmelidir.*¹³⁵

Görüldüğü gibi kast failin iç dünyasını ilgilendiren bir husus olup, kastı hareket ve netice ile fail arasındaki ruhsal bağıdır. Kastın belirlenebilmesi için failin dışa yansıya hareketlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Rekabet hukukunda bu konuyla ilgili olarak, uyumlu eylem karinesi dikkati çekmektedir. RKHK'nun 2. ve 3. fıkralarına göre, “*Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder. Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak*

¹³⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 28.05.2013, E. 2013/3-22, K. 2013/270

¹³⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 18.09.2012, E. 2012/1-941, K. 2012/1780

sorumluluktan kurtulabilir”. Ancak buradaki benzerliğin sıradan bir benzerlik olamayacağı, Kurulun objektif ekonomik verilerden hareketle uzman kişilerin bütün makul şüphelerini ortadan kalkmış olması gerektiği, savunulmaktadır.¹³⁶ Uyumlu eylem karinesine göre, dışa yansıya davranış olarak kabul edilen piyasadaki fiyat değişimleri veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi bir anlaşma olmasa bile teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil etmektedir. Yani bir anlaşma olmasa bile dışa yansıyan bu kriterlere göre teşebbüslerin rekabet ihlali yönünde anlaştıkları karinesi ortaya konulmaktadır. Teşebbüs bu şekilde hareket etmediğinin ispatını kendisi yapması gerekecektir.

Kurul bir kararında¹³⁷ Uzun demir çelik ürünleri pazarında yatay anlaşmalar yoluyla 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesini ihlal ettiği düşünülen teşebbüslerin kasıtlarının varlığını gösteren belgelere aşağıda yer verilmiştir denilerek sırasıyla ilgili belgelerde geçen metinler belirtilmiş, daha sonra bu belgelerden, 4054 sayılı Kanun’un kabul edilmesi, Rekabet Kurulu’nun oluşturulması gibi süreçlerin teşebbüsler tarafından yakından takip edildiği, rekabet kurallarının demir çelik sektörüne de uygulanacağından bahisle rekabet hukukunun öğrenilmesi ve uygulanması konusunda çalışmalar yapıldığı bu kapsamda 4054 sayılı Kanun’un bilinçli olarak ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

1998 tarihli İngiliz Rekabet Kanunu’nun 36. Maddesine göre ise kasten veya ihmalen Kanun’un I. ve II. Bölümlerindeki yasaklamaları ihlal eden teşebbüslere idari para cezası verilmesi kuralı getirilerek, kasten veya ihmalen gerçekleştirilen eylemin varlığına yer verilmiştir.¹³⁸

B. Taksir Nedeniyle Sorumluluk

TCK 22. maddede taksirin tanımı şu şekilde yapılmıştır; “*Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir.*” Bilinçli taksirin varlığı için ise şu

¹³⁶ BUDAK, Ali Cem, “*Türk Rekabet Hukukunda Deliller ve İspat Ve İspat Vasıtaları*”, s. 152-153, Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu Kayseri I, Erciyes Üniversitesi ve Rekabet Kurumu Yayını, Kayseri, 2004

¹³⁷ 14/10/2005 tarih ve 05-68/958-259 sayılı Kararı,

¹³⁸ AKTAŞ, Cihan, SARI, Haluk, “*Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda Para Cezalarının Uygulanması*”, Rekabet Dergisi, Ankara, 2002, s. 71,
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fRekabet%2bDergisi%2fdergi10.pdf>
GT. 20/09/2014

ifadeye yer verilmiştir; “ *Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır.*”

Taksirle ilgili olarak çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Bunlar hukuka aykırı araçlar kullanma teorisi, öngörebilme teorisi, önleyebilme teorisi ve yanılma teorisidir. Öğretide egemen olan görüş öngörebilme teorisidir. İnsanlar veya belirli mesleği icra edenler dikkatli davranması istenmektedir. Bu nedenle de belirli davranışlar cezalandırılmaktadır.¹³⁹ Kabahatler Kanunu 9. maddeye göre, kabahatler, kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, hem kasten hem de taksirle işlenebilir. Yargıtay 12. Ceza Dairesi bir kararında¹⁴⁰ taksirle ilgili olarak özetle şu değerlendirmelerde bulunmuştur;

Toplumsal yaşamda insanın başka insanlara ve çevreye zarar vermemesi için bir takım kurallara uyma zorunluluğu vardır. Bu kurallar kimi zaman toplum olarak yaşamının getirdiği zorunluluktan kimi zaman ise devletin müdahalesi sonucu ortaya çıkar. Fail tedbirli ve öngörülü davranmayarak bu kuralları ihlal ettiği için cezalandırılır. taksirin unsurları ise şunlardır; öncelikle fiilin taksirle işlenebilmesi gerekir. Hareket iradi olmalıdır. Neticenin ise iradi olmaması gerekir. Hareketle netice arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Neticenin öngörülebilir olmasına rağmen öngörülmemiş olması gerekir taksir ile bilinçli taksir arasındaki ayırıcı ölçüt, taksirde failin öngörülebilir nitelikteki neticeyi öngörmemesi, bilinçli taksir halinde ise bu neticeyi öngörmüş olmasıdır. Bilinçli taksirde gerçekleşen sonuç, fail tarafından öngörüldüğü halde istenmemiştir. Gerçekten neticeyi öngördüğü halde, sırf şansına veya başka etkenlere, hatta kendi beceri veya bilgisine güvenerek hareket eden kimsenin tehlike hali, bunu öngörmemiş olan kimsenin tehlike hali ile bir tutulamaz; neticeyi öngören kimse, ne olursa olsun, bu neticeyi meydana getirecek harekette bulunmamakla yükümlüdür.

Kabahatler Kanunda, TCK'nın yukarıda açıklanmaya çalışılan genel taksir anlayışına bağlı kalınmakla birlikte bilinçli taksir kurumuna yer verilmediğini görmekteyiz. Ayrıca, TCK. 22/6. maddede taksirli sorumlulukla ilgili şahsi cezasızlık nedeni öngörülmüştür. Bu maddeye göre, taksirli hareket sonucu neden olunan netice,

¹³⁹ ÇİFTÇİOĞLU, Cengiz Topel, “*Türk Ceza Kanununda Taksir*”, Ankara Barosu Dergisi, S. 2013/3, Ankara, 2013, s. 322-323-324

¹⁴⁰ Yargıtay 12. CD., T. 02.10.2013, E: 2013/1153, K. 2013/22308

münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir. Bir şahsi cezasızlık nedeni olan bu hal ile bilinçli taksir hali kabahatler bakımından önemli olmayacaktır.¹⁴¹

Rekabet hukukunda da kast ve taksir ayrımının yapılmadığı görülmektedir. Bu durum ise uygulamada bir takım adaletsizliklere yol açabilecek durumdadır. Esasa ilişkin idari para cezalarında taksir haline çok fazla rastlanmayabilir. Fakat özellikle usule ilişkin idari para cezalarında yer alan başvurularda yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi halinde taksire rastlanabilir. Yani bir teşebbüs taksirle bir belgede belirttiği miktarı yanlış yazabilir. İstenen belgeler yerine başka belgeler gönderebilir. Özellikle muhasebeleştirme işlemleri karmaşık, birçok belgenin istendiği teşebbüslerde böyle durumlara rastlanmak mümkündür. Bu durumlarda bile RKHK'nun emredici hükmü gereğince yasaya sıkı sıkı bağlı kalınarak ceza uygulanabilmektedir. Burada ise amaçsal yorumun yapılmadığı görünmektedir. Her durumda sıkı sıkıya Yasaya bağlı kalmak bazen adaletsiz sonuçlara neden olabilir.

Taksirin yargılama makamınca bile zor tespit edildiği, uygulamada kast-taksiri ayırmanın bazen güç olduğu haller (*özellikle olası kast ve bilinçli taksir hali*) olabilmektedir. İdari mercilerin kast ve taksire yönelik ayrımında sorunların olacağı, uygulamada, hem hukuk tekniği hem de bilgi ve deneyim eksikliğinin bu sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir.¹⁴²

C. Hata Nedeniyle Sorumluluk

TCK. 30. maddeye göre, fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır. Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır. Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır. Kabahatler Kanunu 10.

---

¹⁴¹ YALÇIN, İsmail, s. 73,

¹⁴² İNAN, Atilla, DEMİR, İbrahim, s. 107

maddeye göre, Türk Ceza Kanununun hata hallerine ilişkin hükümleri ancak kasten işlenebilen kabahatler için uygulanır. Kabahat oluşturan eylemin hukuka aykırı olduğunun failce bilindiği kabul edilir. İhlal edilen maddenin bilinmemesinin imkansız olduğu durumlar vardır. Böyle bir durumda fail işlediği fiilin kabahat olduğunu bilmediğini savunamaz. Ancak, bazen ülkeden ülkeye farklılık gösteren durumlar olabilir. Bu durumda yabancı bir ülke vatandaşının bu fiilin kabahat oluşturduğunu bilmemesi mazeret olarak kabul edilebilmektedir.¹⁴³

VI. SORUMLULUĞU KALDIRAN HALLER

Kabahatler Kanunu bakımından sadece yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı nedeniyle sorumluluk nedenleri etkilenmektedir.

A. Yaş Küçüklüğü

Kabahatler Kanunu 11/1. maddesi ise yaş küçüklüğü nedeniyle sorumsuzluğu farklı bir şekilde düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre; fiili işlediği sırada “*onbeş yaşını doldurmamış çocuk*” hakkında idarî para cezası uygulanamaz.

TCK 31. maddede yaş küçüklüğü hali ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde

---

¹⁴³ a.g.e., s. 109-110

onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz. İlk gruptaki çocuklar için kovuşturma işlemi yapılamasa da soruşturma işlem yapılması mümkündür. Bu çocuklar hakkında soruşturma işlemleri çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısınca bizzat yapılacaktır. Cumhuriyet savcısı, soruşturma sırasında gerek görmesi halinde çocuk hakiminden, çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirleri isteyebilir. Bu çocuklar hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmesine rağmen koruyucu ve destekleyici tedbirler istenebilir. Ayrıca, bu çocuklar hakkında yakalama, gözaltına alma ve tutuklama tedbirlerine başvurulamaz.¹⁴⁴

Rekabet ihlalinin 15 yaşını doldurmamış bir çocuk tarafından gerçekleştirilmesi halinde bu çocuk hakkında idari para cezası uygulanmayacaktır. Ancak, bu çocuğun bu ihlali yapmasını sağlayan gerçek veya tüzel kişilere bu yaptırım uygulanabilecektir. Eğer 15 yaşını doldurmuş bir çocuk tarafından yapılması halinde ise idari para cezası uygulanabilecektir. İncelenen kararlarda ise 18 yaş altında rekabet ihlali gerçekleştiren bir kişiye rastlanmamıştır.

B. Akıl Hastalığı Durumunda Ceza Verilmemesi

Türk Ceza Kanunu 32. madde de akıl hastalığı nedeniyle sorumsuzluğu iki şekilde düzenlemiştir. Bunlardan ilki, akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur. İkincisi ise ilk duruma girmemekle birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir.

---

¹⁴⁴ KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ, İlhan, s. 304

Kabahatler Kanunu 11/2 fıkrada Türk Ceza Kanunu'na benzer bir düzenleme getirerek; akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idarî para cezası uygulanmaz hükmüne yer vermiştir. RKHK'na göre verilen idari para cezalarında teşebbüse, yöneticiye veya çalışana ceza verirken Kabahatler Kanunu 11/2 madde uyarınca akıl hastalığı veya ilgili fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idari para cezası verilemeyecektir. Cumhuriyet savcılıklarının yaptığı soruşturmalarda ve mahkemenin yaptığı yargılamada böyle bir iddia ile karşılaşılır ise ilgili hakkında rapor alınmaktadır. Bu rapor ise Üniversite hastanelerinden, Adli Tıp Kurumundan¹⁴⁵ veya Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanelerinden temin edilmektedir. Rekabet Kurulu böyle bir durumla karşılaşır ise ilgili hakkında akıl hastalığına dair raporu nasıl temin edeceği konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Savcılıkların ve mahkemelerin sevk işlemlerinde özellikle ilgilinin akıl hastası olması durumunda çok zor şartlarda hastaneye sevki sağlanmaktadır. Örneğin ilgili kişi sevk edilmeye çalışılırken sinir krizi geçirebilmektedir. Bunun için kolluk kuvvetlerinin yetersiz olduğu ilgilinin fiziki saldırısına uğrandığı durumlarla karşılaşmaktadır. Rekabet hukuku sistemimizde Kuruma sevk yetkisi veren bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle yukarıda ifade edilen durumlarla karşılaşılması için bu konuda Yasa koyucunun düzenleme yapması gerekir.

VII. HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ İLE KUSURLULUĞU ORTADAN KALDIRAN VE AZALTAN NEDENLER

Kanunun hükmü ve amirin emrini ifa, meşru savunma ve zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası, cebir ve tehdit, haksız tahrik, sağır ve dilsizlik ve geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma bu başlık altında

¹⁴⁵ ATA, elde edilen delillerle ilgili olarak Polis Kriminalite veya Adli Tıp'a yazı yazılması durumunda Kurul'a cevap verilip verilmeyeceğini," *Ceza Hukuku Perspektifinde 4054 sayılı Kanundaki İdari Yaptırımlar*", konulu konuşmasında Rekabet Kurumu Perşembe Konferanslarında değerlendirmiştir. s.14, Ankara, 2012, [http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f7Pr%C5%9F.Konf.\(Serkan+Ata+22.11.2012\).pdf](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f7Pr%C5%9F.Konf.(Serkan+Ata+22.11.2012).pdf) G.T. 22/09/2014

incelenecektir. Rekabet Hukuku bakımından özellikle cebir ve tehdit hali önemli olmaktadır.

A. Kanunun Hükmü ve Amirin Emrini İfa

Kanunun emri kamu görevlisi tarafından yerine getirilmekte olup kamu görevlisini kamu erkini kullanan kişi olarak anlamak gerekir. Örneğin, savaşta adam öldüren asker, ölüm cezasını yerin getiren cellat, başkasının onuruna dokunan beyanda bulunan tanık, zanlıyı yakalayan, tutan veya kanun emrine uyararak silah kullanan kolluk görevlisi, kanunun emrini yerine getirdiklerinden bu filleri suç oluşturmayacaktır.¹⁴⁶ Amirin emrinin ifa edildiği halde de emri ifa eden sorumlu olmayacaktır. Ancak bunun için bazı şartların bulunması gerekir. İlk olarak emir geçerli bir emir olmalıdır. Kanun aradığı şartları taşıyan bir irade açıklaması emir olarak kabul edilebilir. Geçerli olmayan bir emir, yetkili merciin yazı ile tekrarlanması halinde yerine getirilebilir. Emrin geçerli olması için yetkili merciden verilmiş olması gerekir. Memur emri yerine getirmeden önce, amirin emir vermeye yetkili amir olup olmadığını denetlemek zorundadır. Yetkili olmayan amirin emrini yerine getiren memur hukuka uygunluk nedeninden yararlanamaz. Ayrıca, emrin yerine getirilmesi görevden kaynaklanmalıdır. Yani yetkili bir merciden bile verilse eğer kaynağını kanundan bulan bir görev yoksa yine emir yerine getirilmeyecektir. Kanunda suç sayılan bir fiilin ise emrini kimse veremez, böyle bir emrin yerine getirilmesi halinde hem emri veren hem de uygulayan sorumlu olur.¹⁴⁷ Ast kendisine verilen emri hukuka aykırı olup olmadığını kontrol etmekle yükümlüdür. Eğer kontrol etmeden hukuka aykırı olan emri yerine getirirse kendisi de sorumlu olacaktır. Eğer ast hukuka aykırılığı tespit ederse ve bunu üstüne bildirirse, üstün emri yazılı olarak yenilenmesi halinde ast emri uygulayacaktır. Ast bu durumda yazılı olarak yenilenen emri yerine getirmek zorunda kalacak ve hukuken sorumlu olmayacaktır. Bu durumda sadece amir sorumlu olacaktır. Bazı hallerde astın içerik bakımından hukuka uygunluk denetimini yapması engellenmiş olabilir. Böyle bir halde ast emrin hukuka aykırı olduğunu fark etse bile emri yerine getirecektir. Anayasa 137. madde de askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla

---

¹⁴⁶ HAFIZOĞLULARI, Zeki, ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 238, Ankara, 2012

¹⁴⁷ a.g.e., s. 241-242

gösterilen istisnaların saklı olduğu, TCK. 24/4'de emrin hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerden bahsedilmiştir.¹⁴⁸

Rekabet hukukunda ise eğer Kanunla bir fiyat düzenlemesi yapılmış ise ilgili teşebbüsler bu fiyat düzenlemesine uymak zorunda kalacaktır. Böyle bir durumda kanun'un emrini ifadan bahsedilebilir. Ayrıca, düzenleyici kurumun yaptığı düzenleme ve uygulamalar da bu kapsamda değerlendirilebilir. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmeliği'nin¹⁴⁹ (Ceza Yönetmeliği) 7. maddesinde idari para cezası verirken hafifletici unsurlar arasında ihlalde kamu otoritelerinin teşvikine yer verilmiştir. Kamu otoritelerinin teşviki halinde cezada indirim uygulanmasına Rekabet Kurulu'nun Okul Sütü Kararı¹⁵⁰ örnek verilebilir. Bu kararda şu ifadelere yer verilmiştir;

“ Diğer yandan mevcut bilgi ve belgelerden ilgili Bakanlığın ihale sürecinde firmaların davranışları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. İhale kapsamında üstlenilen iş sonucunda fiyatların muhammen bedelin altında gerçekleşmesi bunun bir göstergesidir. Ancak bu tespitler ilke olarak rekabeti sınırlayıcı bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi anlamındaki ihlal niteliğini değiştirmemektedir. Bununla birlikte yukarıda anılan hususlar ihlalin ağırlığı ve süresi ile birlikte taraflar hakkında hükmedilecek ceza miktarının tespitinde hafifletici unsurlar olarak göz önünde bulundurulmuştur”. Rekabet Kurulu bu kararında teşebbüse uyguladığı cezada indirim yaparken bir başka kararında hiç ceza vermemiştir. Örneğin Rekabet Kurulu Kayseri Sürücü Kursları¹⁵¹ ve Konya Sürücü Kursları II¹⁵² kararlarında rekabet ihlalinin ortaya çıkmasında teşebbüslerin yanı sıra düzenleyici kurumun yaptığı düzenleme ve uygulamalardaki belirsizlikler ve yargı organlarının açıklayıcı olmayan kararlarının da etkili olduğu gerekçesiyle ceza verilmesine gerek olmadığına karar verilmiştir.¹⁵³

¹⁴⁸ KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 278-279, Ankara, 2011

¹⁴⁹ RG. 15 Subat 2009 tarih ve 27142 sayılı

¹⁵⁰ 19/01/2004 tarih ve 04-05/54-15 sayılı Karar.

¹⁵¹ 23/08/2007 tarih ve 07-68/838-309 sayılı Karar.

¹⁵² 26/07/2007 tarih ve 07-62/761-263 sayılı Karar.

¹⁵³ ARI, M. Haluk, AYGÜN, Esin, “Rekabet Kurulu'nun Ceza Yönetmeliği: Yeni Bir Dönemin Ayak Sesleri”, Rekabet Dergisi, 10 (4), Ankara, 2009, s. 49

Aslında ilk bakışta idare'nin yaptığı düzenleyici işlemler veya idarenin yönlendirmesi sonucu ortaya çıkan teşvik ile rekabetin ihlal edilmesinde ilgili teşebbüse hiç ceza verilmemesinin hakkaniyete daha uygun olacağı düşünülebilir. Ancak burada şunu gözden kaçırmamak gerekir, TCK.'nun 22/2-a maddesine göre, suç işlemeye teşvik eden yardım eden sıfatıyla sorumlu olmaktadır. Yardım eden kişi ise ceza almaktan kurtulamaz. Sadece cezasında indirim gidilir. Azmettirmeyle, “suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek” suretiyle yardım etme eylemi arasındaki en önemli fark azmettirmede failin aklında suç işlemeye yönelik bir düşüncenin önceden olmamasıdır. Oysaki yardım etmede failde zaten önceden oluşmuş bir suç işleme düşüncesi bulunmakta ancak bu düşünce yardım eden tarafından kuvvetlendirilmektedir.¹⁵⁴ O halde, ihlalde kamu otoritesinin teşvikinden bahsedebilmemiz için teşebbüsün önceden rekabet ihlali düşüncesinin bulunması gerekir. Ancak bu durumda bir teşvikten bahsedilebilir. Aksi bir durum yani kamu otoritesinin tamamen gerçekleştirmiş olduğu düzenleyici işlem, sözlü veya yazılı başka bir yönlendirme sonucu teşebbüs rekabet ihlalini gerçekleştiriyorsa bu durumda azmettirme söz konusudur. Mevcut yönetmelikte sadece teşvikten bahsedilmekte azmettirmeden bahsedilmemektedir. Bu nedenle sonuç cezada yeni bir düzenleme yapılınca kadar yine indirim yapılması gerekecektir. Azmettirme halinde hiç idari para cezası uygulanmaması da ayrıca tartışılmalıdır. Teşebbüse yönelik teşvik değil de azmettirme niteliğindeki eylemlerin olması halinde ilgili teşebbüs durumu Rekabet Kurumu'na bildirebilir. Ayrıca, kamu otoritesi Kamu İhale Kanunu'na tabi ise Kamu İhale Kanunu'nda yer alan 54. ve 55¹⁵⁵ maddelerdeki şikayet ve itirazın şikayet başvurusunda bulunabilirler. Bu haklara sahip olan teşebbüs rekabet ihlalini gerçekleştirirse azmettirme olmasına rağmen hiç ceza verilmemesi yerine indirim yapılması hakkaniyete uygun olacaktır.

---

¹⁵⁴ YILDIZ, Ali Kemal, “Dolayısıyla Faillik”, *Ceza Hukuku Günleri: 70. Yılında Türk Ceza Kanunu-Genel Hükümler (26-27 Mart 1997-İstanbul)*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1998, s. 237, Murat Volkan DÜLGER, “Yeni Türk Ceza Kanununda Suç Ortaklığı (Suça İştirak)”, s. 27, <http://www.dulger.av.tr/pdf/ytckdasucortakligi.pdf> G.T. 07/09/2014

¹⁵⁵ 05.12.2008 tarih ve 27075 RG. de yayımlanan 5812 sayılı Kanun

B. Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali

TCK 25/1. madde uyarınca, gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK m. 25/1, maddesi ile 765 sayılı TCK'dan farklı olarak, her türlü hakka ve bu arada malvarlığına yönelik saldırılara karşı meşru savunmayı kabul etmiştir. Yeni TCK meşru savunmaya konu olan hakkın niteliği bakımından herhangi bir ayırıma gitmiş olmadığı için ceza hukuku korumasından yararlanan hukuksal yararlar yanında, genel kişilik hakkı ve hatta genel davranış özgürlüğü gibi bireysel nitelikteki tüm hukuksal yararlaraya yönelik saldırılar bakımından meşru savunma mümkündür.¹⁵⁶

Bir Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararı¹⁵⁷ meşru savunma ve meşru savunmada sınırın heyecan, korku durumunda aşılması hali ile ilgili olarak özetle şu hususlara yer verilmiştir; Meşru savunmanın kabulü için iki önemli şart vardır. Bunlardan bir tanesi saldırıya ilişkin şartlar diğeri ise savunmaya ilişkin şartlardır.

Saldırıya ilişkin şartlar:

- a) Bir saldırı bulunmalıdır.
- b) Bu saldırı haksız olmalıdır.
- c) Saldırı meşru savunma ile korunabilecek bir hakka yönelik olmalıdır.
- d) Saldırı ile savunma eşzamanlı bulunmalıdır.

Savunmaya ilişkin şartlar:

- a) Savunma zorunlu olmalıdır.
- b) Savunma saldırıya karşı olmalıdır.
- c) Saldırı ile savunma arasında oran bulunmalıdır.

---

¹⁵⁶ ERDEM, Mustafa Ruhan, "Malvarlığına Yönelik Saldırlara Karşı Meşru Savunma İçin İnsan Öldürme ve Yaşam Hakkı (AİHS M.2)", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C: 9, Özel Sayı, İzmir, 2007, s. 989

¹⁵⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 28.05.2013,E. 2012/1-1286, K. 2013/264,

Savunmanın, meşru savunma şartlarının bulunduğu sırada başladığı, ancak orantılılık ilkesinin ihlal edilmesi nedeniyle meşru savunmanın gerçekleştiğinin kabul edilmediği durumlarda, “sınırın aşılması” söz konusu olabilmektedir. Buna göre bu hükmün uygulanabilmesi için;

- 1- Meşru savunma ile korunabilecek bir hakkın bulunması,
- 2- Saldırıya ilişkin şartların var olması,
- 3-Savunmaya ilişkin şartlardan “ölçülülük ya da orantılılık” şartının, savunma lehine ihlal edilmesi suretiyle sınırın aşılması,
- 4- Sınırın aşılmasının mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmesi gerekmektedir.

Zorunluluk hali ise TCK 25/2 madde de şu şekilde düzenlenmiştir; “*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez*”. Zorunluluk hali ile meşru savunma hali birçok bakımdan karıştırılabilmektedir. Meşru savunmada saldırganın menfaatine, zorunluluk halinde ise üçüncü bir kişinin menfaatine zarar verilmektedir. Özel hukuk bakımından da zorunluluk durumunda zarar gören karşı hakkaniyete uygun bir ödeme yapılabilmektedir.¹⁵⁸ Yasal savunmayı zorunluluk (*ıztırar*) halinden ayıran diğer hususlar ise şöyle sıralanabilir; Meşru müdafaada mağdurun hakkına veya bir başka kişinin hakkına karşı, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerdir. Zorunluluk (*ıztırar*) hali ise, Bir kimsenin bilerek neden olmadığı bir tehlikeden kendisini veya başkasını(*üçüncü kişiyi*) kurtarma zorunluluğu karşısında, tehlikeyi uzaklaştırmaya yetecek ölçüde olan suç teşkil eden bir fiili işlemesi zorunluluğunda kalması durumudur. Meşru müdafaada kişi saldırıya karşı kendisini savunmaktadır. Zorunluluk halinde ise temel amaç tehlikeden korunmaktır. Meşru müdafaada savunma saldırganı karşı yapılmaktadır. Meşru müdafaada saldırının haksız olması gerekir. Oysa zorunluluk halinde ağır ve

---

¹⁵⁸ TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, s. 150, Ankara, 2008

muhakkak bir tehlikenin bulunması yeterlidir ve haksız olması gerekmez. Meşru müdafaa ancak insan fiillerine karşı olanaklı iken, zorunluluk halinde tehlike bir insan fiilinden doğabileceği gibi bir hayvan fiilinden veya doğa olaylarından (*deprem, yangın gibi*) kaynaklanabilir.¹⁵⁹ Meşru müdafaa ile zorunluluk halinin en belirgin özelliği, meşru müdafaa sadece insan fiiline karşı olabilmesidir. Yani bir hayvana verilen zararda meşru müdafaa söz edilemeyecektir.

Konu rekabet hukuku bakımından ele alındığında uygulamada bu yönde bir karara rastlanmamıştır. Ancak, iflastan kurtulmak için rekabet ihlali yapan bir teşebbüsün durumu tartışılabilir. Teşebbüs sırf iflastan kurtulmak amacıyla böyle bir ihlale başvurması halinde meşru müdafaa ve zorunluluk hali nedeniyle indirim yapılamaz. Çünkü iflas şartlarına ilgili teşebbüs kendi idaresi sonucunda düşmüştür. Ekonominin işleyişi kapsamında durum ele alındığında teşebbüs ekonomik kriz hallerinde bile bu yönetime başvurursa idari para cezası uygulanması gerekecektir. Yönetmelik Taslağı'nın 10. maddesine göre ödeme güçlüğüne objektif delillerle ispatı halinde Kurul idari para cezasında indirim yapabilecektir. Bu düzenleme dikkate alındığında iflas hali ancak ödeme güçlüğü kapsamında indirim nedeni olarak dikkate alınabilir.

C. Hakkın Kullanılması ve İlgilinin Rızası

Kişinin hakkını kullanması bir diğer hukuka uygunluk nedenidir. Hak sahibinin menfaati bu durumda diğer kişilerin menfaatine göre daha üstün tutulmuştur. Bir kişiyi şikayet eden kişi, şikayet konusu fiiller ile ilgili olarak hakaret ve sövme suçları bakımından suçlu bulunmayacaktır. Ancak, hakkı kullanan kişinin mevzuatın belirlediği sınırları aşmaması gerekmektedir.¹⁶⁰ Hakkın kullanılmasının suç olarak kabul edilmemesinin diğer bir nedeni ise bir fiilin hem suç hem de hukuken izin verilmiş bir fiil olmasıdır. Kanun'un izin verdiği hak kavramı ise her türlü hakkı kapsamakta olup hukukun herhangi bir dalından kaynaklanabilir. Hak sadece bir normdan değil aynı zamanda, bir mahkeme kararından, idari tasarruftan veya özel hukuka ait hukuki bir işlemde yahut hukuken tanınmış ve düzenlenmiş bir mesleğin icrasından kaynaklanabilir. Bunların yanı sıra hakkın örf ve adetten

¹⁵⁹ŞAHİN, Mehmet, "Yasal (Meşru) Savunma", TBB Dergisi, S. 75, Ankara, 2008, s. 293-294

¹⁶⁰ AKYAZAN, Ahmet Emrah, "5237 sayılı TCK'da Hukuka Uygunluk Sebepi", s. 88, Ankara, 2006

kaynaklanabileceği de kabul edilmektedir.¹⁶¹ TCK. 26/2. madde uyarınca da kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmeyecektir. Mağdurun birden fazla olması halinde suçun konusu nazara alınmalıdır. İştirak halindeki bir mala ortak olunması halinde ortaklardan biri tarafından izin verilmiş ve diğer ortak failce bilinmiyorsa hukuka uygunluk nedeni var kabul edilmelidir. Rızanın geçerli olabilmesi için, mağdurun mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkı olmalı, mağdur rıza göstermeye ehil olmalı ve rıza suçtan önce ve en azından fiil sona ermeden açıklanmalıdır.¹⁶² Rekabet hukuku bakımından konu ele alındığında, kanunla getirilen bir fiyat düzenlemesine uyulması halinde, bu durumun daha sonra ilgili teşebbüs tarafından rekabeti ihlal edecek sonuçlar doğurduğu anlaşılabilir bile ilgili teşebbüse idari para cezası uygulanamayacaktır. Çünkü burada teşebbüs kanunla kendisine verilen bir hakkı kullanmaktadır. RKHK'nın "Muafiyet" kenar başlıklı 5. maddesi, RKHK'nun 4. maddede sayılan rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve birlik kararlarının hangi hallerde yasaklama kapsamı dışında tutulabileceğini düzenlemiştir. İlk önce dört bent halinde muafiyet verilebilmesi için varlığı aranan şartlar sayılmış, sonra da muafiyetle ilgili diğer düzenlemelere yer verilmiştir. RKHK'nun 5. maddesine göre, Kurul, malların üretim veya dağıtımını ile hizmetlerinin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması, tüketicinin bundan yarar sağlaması, ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması, rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması, şartlarının tamamının varlığı halinde ilgililerin talebi üzerine, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir.¹⁶³ Muafiyet türleri ise bireysel muafiyet ve grup muafiyetidir.¹⁶⁴ Kurul bir kararında Mustafa Nevzat İlaç Sanayii A.Ş. ile Gül Ecza Deposu Sanayi ve Ticaret A.Ş. arasında akdedilen "İhale Satış Sözleşmesi"ne, içerdiği rekabete aykırı hükümler nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, 2. Anılan "İhale Satış Sözleşmesi"nin, kapsamında yer alan ilaçların

---

¹⁶¹ TOROSLU, Nevzat, s. 155-156,

¹⁶² BAKICI, Sedat, 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, s. 512, Ankara, 2007

¹⁶³ BADUR, Emel, a.g.e, s. 127

¹⁶⁴ GÜNER, Cemil, "Rekabet Hukukunda Yasak İlkesinden Muafiyet", TBB Dergisi, S. 77, Ankara, 2007, s. 157, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-71-338 GT. 05/02/2015>

bir kısmına ait pazar paylarının 2002/2 sayılı “*Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği*”nin 2. maddesinde belirlenen eşiği aşması nedeniyle grup muafiyetinden yararlanamadığına, bununla birlikte söz konusu sözleşmeye, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle ***bireysel muafiyet tanınmasına*** karar vermiştir.¹⁶⁵ Kurulun bu şekilde vermiş olduğu bir muafiyet kararı bulunması halinde bir hakkın kullanılması söz konusu olduğundan, rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve birlik kararı nedeniyle idari para cezası uygulanamayaktır.

D. Cebir ve Tehdit

Cebir ve tehdit altında bulunan kişinin irade yeteneği etkilenmiş olduğundan, oluşan netice bakımından sorumlu tutulamayacaktır. Bu durumda cebir ve tehdit kullanarak başkasına suç işleyen kişi işlenen suç nedeniyle dolaylı fail olarak sorumlu olacaktır.¹⁶⁶

Rekabet hukukunda teşebbüsün cebir ve tehdit sonucu rekabeti ihlal etmesi önemlidir. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmeliği’nin¹⁶⁷ (*Ceza Yönetmeliği*) 7. maddesinde idari para cezası verirken hafifletici unsurlar arasında “*diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunmasına*” yer verilmiştir. Kurul İzotaş kararında¹⁶⁸ soruşturmaya konu fiyat protokollerini baskı, denetim ve yaptırımlar ile İzotaş’ın hakim durumunu kötüye kullanması sonucu imzalanmış ve uygulanmış olması nedeniyle ceza verilmemiştir.

Tekrar TCK ile ilgili düzenlemeye bakılacak olursa, cebir ve tehdit sonucu hareket eden kişiye ceza verilmezken Yönetmelikte diğer teşebbüsün zorlaması ile hareket eden teşebbüse ceza verilmektedir. Diğer teşebbüsün zorlamasıyla rekabet ihlali yapan teşebbüs tüketicilerin, piyasanın ve KOBİ’lerin aleyhine hareket

---

¹⁶⁵ 04/11/20014 T. 14-43/797-358 sayılı Kararı,

¹⁶⁶ KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ, İlhan, s. 289,

¹⁶⁷ RG. 15 Subat 2009 tarih ve 27142 sayılı

¹⁶⁸ 05/06/2001 tarih ve 01-26/256-72 sayılı Karar,

etmektedir. Tabii ki rekabet hukukunun amacı bunları korumaktır.¹⁶⁹ Ancak zorlama ile hareket eden teşebbüsün piyasa, tüketici ve Kobilerin aleyhine gerçekleştirdiği eyleme diğer teşebbüsün zorlamasıyla gerçekleştiğinden cezadan indirim yapılması yerine hiç ceza verilmemesi uygun olacaktır. Bu durumda TCK'daki düzenlemeye paralel olarak diğer teşebbüse ceza verilmesi gerekecektir.

E. Haksız Tahrik

Haksız tahrik, 5237 sayılı TCK'nın 29. maddesinde; *“Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir; diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir”* şeklinde, ceza sorumluluğunu azaltan bir neden olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararın göre haksız tahrik şu şekilde değerlendirilmiştir; *“Haksız tahrik, failin haksız bir fiilin yarattığı hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket ederek bir suç işlemesini ifade eder ki, bu durumda fail suç işleme yönünde önceden bir karar vermeksizin, dışarıdan gelen etkinin ruhsal yapısında meydana getirdiği karışıklığın sonucu olarak suç işlemeye yönelmektedir. Haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için;*

- a) Tahriki oluşturan haksız bir fiil olmalı,
- b) Fail öfke veya şiddetli elemin etkisi altında kalmalı,
- c) Failin işlediği suç bu ruhi durumun tepkisi olmalı,
- d) Haksız tahrik teşkil eden eylem, mağdurdan sadır olmalıdır.

5237 sayılı Kanunda, 765 sayılı TCK'nunda yer alan ağır tahrik-hafif tahrik ayırımına son verilmiş ve tahriki oluşturan fiilin, somut olayın özelliklerine göre hakim tarafından değerlendirilmesi yapıp, sanığın iradesine olan etkisi göz önüne alınarak maddede gösterilen iki sınır arasında belirlenen oranda indirim yapılması şeklinde bir

---

¹⁶⁹ ARI, Zekeriyya, *“Rekabet Hukukunda Amaç Sorunu”*, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBFD, C.8, S. 3, Isparta, 2003, s. 28-31, <http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2003-3-11.pdf> GT. 07/09/2014

düzenlemeye yer verilmiştir.”¹⁷⁰ Haksız tahrik hakkında yapılan bu değerlendirmelerden sonra, Yüksek Mahkeme somut olayda “Mağdurun olay günü, kendisine telefonda soru soran sanığa sinkaflı şekilde küfür ederek ters bir şekilde cevap vermesi, sonrasında yanına gelen sanıkla alaycı bir şekilde konuşup sinkaflı küfürlerine devam etmesi, sanık lehine haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektiren haksız bir davranış olup, sanığın mağdurdan kaynaklanan haksız davranışın oluşturduğu öfkenin etkisi altında kalarak kasten öldürme suçuna teşebbüs eylemini gerçekleştirdiğinin kabulü gerekmektedir.” şeklinde karar vererek küfür ve alaycı tavırları haksız bir davranış olarak kabul ederek, haksız tahrik indirimine karar vermiştir.

Bir başka teşebbüsün yaptığı rekabet ihlaline tepki olarak yapılan rekabet ihlali konumuz açısından önemli olacaktır. Burada tepki olarak rekabet ihlali yapan teşebbüs hem ilgili teşebbüslerin zararına hareket etmiş olacak ve hem de tüketiciler aleyhine hareket ettiğinden haksız tahrik indirimi düşünülmecektir.

F. Sağır ve Dilsizlik

Sağır ve dilsizler için üç dönem olarak sorumluluk kriterleri belirlenmiştir. Bunlardan ilki 15 yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerdir. Bunlar ceza sorumluluğu bakımından sorumsuz grubu oluşturmaktadır. Bunlar hakkında 12 yaşını doldurmamış olan çocuklara ilişkin hükümler uygulanacaktır. İkinci dönem grup ise 15-18 yaş grubundaki sağır ve dilsizlerdir. Bunlar hakkında ise 12-15 yaş arasındaki çocuklara ilişkin hükümler uygulanır. 3. Dönem ise 18-21 yaş grubunun oluşturduğu sağır ve dilsizlerdir. Bunlar hakkında ise 15-18 yaş arasındaki küçüklere ilişkin hükümler uygulanır. Bu durumda 21 yaşını dolduran sağır ve dilsizler bakımından herhangi bir değişiklik bulunmayacak, bunların cezai bakımdan sorumluluğu olacaktır.¹⁷¹ Rekabet hukuku bakımından ise sağır ve dilsizlerle ilgili Kabahatler Kanununda herhangi bir hüküm olmaması nedeniyle idari para cezaları bakımından bir değişiklik olmayacak, sağır ve dilsizler yaş ve akıl hastalığı ile ilgili şartı taşımaları halinde sorumludurlar.

---

¹⁷⁰Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 24.09.2013, E. 2013/1-527, K. 2013/393

¹⁷¹ KOCA, Mahmut, Üzülmez, İlhan a.g.e., s., 308

G. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma

Akıl hastalığı gibi devamlılık göstermeyen ve bu düzeye ulaşmayan sadece geçici bir süre kişinin algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğini etkileyen haller geçici nedenlerdir. Geçici nedenlerin belirli örneklerle sınırlandırılması mümkün değildir ama istemeyerek alkol ve uyuşturucu madde alma, uyku hali veya ateşli hastalık gibi haller bu hallere örnek verilebilir. Geçici bir nedenin varlığı için kişinin bu halin oluşmasında kusurunun bulunmaması gerekir. TCK. 34. maddesine göre bu şekilde geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu maddenin etkisiyle kusur yeteneğinin ortadan kalkması halinde fail işlediği fiil nedeniyle sorumlu değildir.¹⁷²

Rekabet hukuku bakımından konu değerlendirildiğinde, örneğin ilgili teşebbüs yöneticisi söz konusu anlaşma veya karara, kendi kusurunun olmadığı alkol veya uyuşturucu madde etkisinde iken neden olmuş ise bu durumda idari para cezası verilmeyecektir. Bunun ispatı ise söz konusu kişiye düşecektir.

VIII. TEŞEBBÜS, ETKİN PİŞMANLIK, İŞTİRAK VE İÇTİMA

Teşebbüs, etkin pişmanlık, iştirak ve içtima kurumlarının rekabet hukuku bakımından uygulanabilirliği sık sık görülmektedir. Özellikle TCK anlamındaki teşebbüs ile RKHK'da yer alan teşebbüs kavramlarının farklı anlamı içerdiği göze çarpmaktadır. Etkin pişmanlığın ise Pişmanlık Yönetmeliğinde yer alan hususlarla benzerlik göstermektedir.

A. Teşebbüs

Türk Ceza Kanunu 35. maddede teşebbüse ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Kişi işlemek istediği suçu, elverişli hareketlerle icraya başlamasına rağmen, elinde olmayan nedenler ile tamamlayamaz ise teşebbüsten sorumlu tutulur. Suçun varlığı için gerekli olan dış davranışın gerçekleştirilmesi ile icra aşaması başlar.¹⁷³ RKHK'nun 3. maddesine göre ise teşebbüs; *“Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün*

¹⁷² a.g.e., s. 312-313

¹⁷³ TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, s. 248, Ankara, 2008

*teşkil eden birimleri” ifade etmektedir. Görüldüğü gibi teşebbüse rekabet hukukunda farklı bir anlam yüklenmiştir.*¹⁷⁴

Teşebbüsün cezalandırılmadığı özel bir hal ise gönüllü vazgeçme halidir. Gönüllü vazgeçme halinde, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçilir veya fail kendi çabasıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini engellerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Ancak, tamam olan kısım ayrı bir suç oluşturuyor ise sadece o suçtan dolayı cezalandırılır. Kabahatler Kanunu 13. maddeye göre, kabahatlerde teşebbüs halinde cezalandırma uygulanmamaktadır. Ancak, teşebbüsün özel olarak cezalandırıldığı hallerde TCK’da yer alan gönüllü vazgeçme ve teşebbüs hükümleri uygulanır. Şahsi cezasızlık nedeni olan gönüllü vazgeçmenin olması halinde CMK 223/4. maddede de yer alan ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.¹⁷⁵

Teşebbüsün özel olarak cezalandırıldığı hallere şu hükümler örnek olarak verilebilir;

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından yapılan uygulamaları engellemeye teşebbüs (53/7/16, 5015/19),

- Yasaklanmış olmasına rağmen, hurdaları yurt dışına çıkarmaya teşebbüs (3284/7),

- Kesik sulama tatbik olunan yerlerde çeltik komisyonun tespit ettiği zamanlarda suyu kesik ana arkların suyunu açmaya teşebbüs (3039/22),

- Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını pasaportsuz veya pasaport yerine kaim olacak bir vesikayı halim olmaksızın terke teşebbüs (5682/33)¹⁷⁶

Rekabet hukukunda konu değerlendirildiğinde, RKHK’nun 4/1. maddesinde, *“Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve*

---

¹⁷⁴ ATA, Serkan, “*Ceza Hukuku Perspektifinde 4054 sayılı Kanundaki İdari Yaptırımlar*”, Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları, s. 5, Ankara, 2012, [http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f7Pr%C5%9F.Konf.\(Serkan+Ata+22.11.2012\).pdf](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f7Pr%C5%9F.Konf.(Serkan+Ata+22.11.2012).pdf) G.T. 22/09/2014

¹⁷⁵ MERAN, Necati, Kabahatler Kanunu ve Kabahat İçeren Kanunlar, s. 37, B. 3, Ankara, 2008

¹⁷⁶ YALÇIN, İsmail, Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku, s. 79, Ankara, 2007

teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır” hükmü yer almaktadır. Bu madde de yer alan rekabet ihlali amacı taşıyan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri teşebbüs kapsamında değerlendirilmiştir.¹⁷⁷ RKHK’nun 6/d maddesine göre “*Belirli bir piyasadaki hâkimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticarî avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler*” hakim durumu kötüye kullanma hallidir ve Kanun’a göre yasaktır. Burada geçen “*amaçlayan eylemler*” teşebbüs kapsamında görülmüştür.¹⁷⁸ Bu tür bir eylemlerin teşebbüs niteliğinde değerlendirilmesi için öncelikle objektif olarak rekabet ihlali taşıma özelliğinin uzmanlarca tespiti gerekir. Bu tespiti yaparken ise “*elverişli hareketlerle icraya başlama*” ölçüsü üzerinde durulmalıdır. Bir diğer önemli husus ise böyle bir durumda bile Kurulca tamamlanmış gibi idari para cezası uygulanacağıdır. Çünkü Kanun’un lafzından amacı taşıyan anlaşma ile etkiyi doğuran hatta doğurabilecek nitelikte olan anlaşma arasında bir fark gözetilmediği anlaşılmaktadır.

B. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık, fiilin icrasını tamamlayan failin, fiilin neticelerinden vazgeçerek neticeyi önlemek için çaba göstermesi durumudur.¹⁷⁹ Kabahatler Kanunda etkin pişmanlık ile ilgili bir hükme yer verilmemiştir. Rekabet Hukukunda ise daha önce incelenen Pişmanlık Yönetmeliği’nde benzer düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. TCK’ye baktığımızda ise her bölümün sonunda veya ilgili suçun hemen ardından bu düzenlemeye yer verilmektedir.¹⁸⁰ Rekabet hukukunda ise söz konusu yönetmelik kartellerin ortaya çıkarılması amacıyla düzenlendiği için kartellere uygulanan cezalarla sınırlı kalmaktadır. Pişmanlık programının faydaları arasında, kartellerin ortaya çıkarılması ve soruşturulmasının kolaylaştırılması, ispat gücü yüksek delillere ulaşma imkanını artırması, kartelin ortaya çıkarıldığı pazarda bir daha kartel ortaya çıkarılmasının güçleşmesi ve mağdurların zararının tazminini kolaylaştırması sayılmıştır.¹⁸¹ Aslında pişmanlık programının faydaları incelendiğinde TCK’da

¹⁷⁷ ATA, Serkan, a.g.k s. 11

¹⁷⁸ ULUSOY, Ali, a.g.k, s. 12,

¹⁷⁹ CENTEL, Nur, ZAFER, Hamide, ÇAMMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 470, İstanbul, 2008

¹⁸⁰ a.g.e, , s. 79

¹⁸¹ KEKEVİ, H. Gökşin, “Pişmanlık Yönetmeliği”, http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/TUSIAD-GK.pdf G.T. 02/02/2015

düzenlenen bazı etkin pişmanlık hükümleriyle benzer faydalarının olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Ceza Yönetmeliğindeki hafifletici unsurlar arasında yer alan zararın tazmini ile TCK'da yer alan mala karşı suçlara karşı işlenen suçlarla ilgili olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasında yer alan zararın tazmini de benzer hükümler arasında görülebilir. Ceza Yönetmeliği 7/1. maddesinde zarar görenlere gönüllü olarak tazminat ödenmesi ve Ceza Yönetmeliği Taslağı'nın 8/1-b maddesinde, ihlal neticesinde ortaya çıkan zararın kısmen veya tamamen tazmin edilmiş olmasının ispat edilmesi halinde cezada indirim uygulanmaktadır. Bu benzerliklere ilgili düzenlemelerde sonra aşağıda değinilecektir.

Yargıtay bir kararında etkin pişmanlıkla ilgili şu değerlendirmelerde bulunmuştur; *“Kişi, suç işledikten sonra pişmanlık gösterebilir, ancak suçun işlenmesinden önceki hale döndüremez. Ancak gerçekleştirdiği haksızlığı mümkün oldukça ortadan kaldırabilir. Kanun koyucu bu hali öngörüp TCK.nun 168. maddesindeki yasa normuna yer vermiştir. Bu bağlamda; Suç tamamlandıktan sonra failin pişman olması durumunda suç sonunda elde edilen eşyanın iade edilerek veya tazmin suretiyle mağdurun zararının giderilmesi durumunda, şahsi bir hal olan etkin pişmanlıktan söz edilecektir. Anılan koşul yerine getirilirken duyulan pişmanlığın mutlaka sözle ifadesi zorunluluğu bulunmayıp, söz ve/veya davranışlar yoluyla ifade edilmesi olayın özelliğine göre olanaklıdır. Burada söz konusu olan, suçun fail tarafından ikrarı değil; suç sonunda elde olunanın serbest irade ile iadesidir. Fail veya ortağı, iade veya tazmini, mağdura doğrudan yapabileceği gibi ona ulaşması muhtemel kişiler aracılığı ile de yapabilir. Yasa, iadenin, sanığın pişmanlığının etkin bir yansıması olarak ortaya çıkmasını aramaktadır.”*¹⁸² Söz konusu karardan da anlaşılacağı üzere etkin pişmanlık suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkmaktadır. Tazmin ise fail tarafından mağdura doğrudan yapılabileceği gibi aracılar vasıtasıyla da yapılabilmektedir. Fakat etkin pişmanlık konusunda tartışmalı bir husus da etkin pişmanlık sonucunda gerçekleşen tazminin bizzat failce yapılıp yapılmaması gerektiğidir. Bir Yargıtay kararına göre, *“Etkin pişmanlık göstererek çalınan şeyin iade ya da bedelinin tazmininin suç failinin veya ortaklarından biri tarafından bizzat pişmanlık göstererek yerine getirilmesi gerekir ise de; tutuklu olmak gibi bazı nedenlerle, fail adına ve failin bilgisi ve pişmanlık göstermesiyle yakınları tarafından*

¹⁸² Yargıtay 6. CD., T. 11.12.2013, E. 2011/13081, K: 2013/24905

da yerine getirilebileceği, dolayısıyla sanığın tutuklu bulunduğu soruşturma aşamasında sanığın babası tarafından mağdurun zararının tazmin edilmesi nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 168/1 maddesinde tanımlanan etkin pişmanlık hükmünün uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, Bozmayı gerektirmiş...”¹⁸³ Görüldüğü gibi tazmin işleminin bizzat failce gerçekleştirilemediği durumlarda failin yerine bir başka kişinin tazmin işlemini yerine getirmesi de kabul edilmektedir. Burada önemli olan etkin pişmanlık hükmünden faydalanan failin pişmanlık göstermesidir. Rekabet hukukunda da ilgili teşebbüs pişmanlık göstererek kartelin ortaya çıkarılmasında kurumla işbirliği yapabilir. Bu kapsamda vereceği bilgi ve belgeleri kendisi sunabileceği biri aracılığıyla da sunabilir.

Ayrıca TCK.'nın ilgili suça ilişkin kısımlarında etkin pişmanlığın tek tip olarak düzenlenmediği anlaşılmaktadır. Örneğin TCK, 168/5. maddede “*Karşılıksız yararlanma suçunda, fail, azmettiren veya yardım edenin pişmanlık göstererek mağdurun, kamunun veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararı, soruşturma tamamlanmadan önce tamamen tazmin etmesi halinde kamu davası açılmaz; zararın hüküm verilinceye kadar tamamen tazmin edilmesi halinde ise, verilecek ceza üçte birine kadar indirilir. Ancak kişi, bu fıkra hükmünden iki defadan fazla yararlanamaz*” şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre, soruşturma aşaması tamamlanıncaya kadar ve hüküm verilinceye kadar gösterilen etkin pişmanlık hükümlerine ayrı bir düzenleme getirilmiştir. Ayrıca, karşılıksız yararlanma suçunda özel bir düzenlemeye gidilerek, failin bu suça ilişkin etkin pişmanlık hükümlerinden iki defadan fazla yararlanamayacağı hususuna yer verilmiştir. Benzer şekilde TCK’da etkin pişmanlığın zamanlamasına önem veren başka maddelerde vardır. Örneğin, organ ve doku ticareti ile ilgili TCK. 91. maddede,

“Organ veya dokularını satan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce durumu merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suç haber alındıktan sonra, organ veya dokularını satan kişi, gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve diğer suçluların yakalanmasına hizmet ve yardım ederse; hakkında verilecek cezanın, yardımın niteliğine göre, dörtte birden yarısına kadarı indirilir.” hükmü yer almaktadır. Bu maddede resmi makamlar tarafından haber

¹⁸³Yargıtay 13. CD., 17.12.2013, E. 2012/23195,K: 2013/39980

alınmadan önce ve sonra olmak üzere iki ayrı zamanlama şekli öngörülmüştür. Pişmanlık Yönetmeliğinde işbirliğinin zamanlaması ile ilgili olarak önaraştırma yapmaya karar vermeden önce yapılan başvurular ve RKHK'nun 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak deliller yokken, önaraştırma yapmaya karar verme ile soruşturma raporunun tebliğine kadar olan sürede yapılan başvurular olmak üzere iki ayrı zamanlama öngörülmektedir.¹⁸⁴ Ayrıca, TCK. 221. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuyla ilgili olarak etkin pişmanlık hükümlerinin düzenlendiği görülmektedir. TCK. 221/4. madde'ye göre, *“Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.”* Bu madde de etkin pişmanlığın uygulanabilmesi için gönüllü olarak teslim olma, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verme gibi şartlar düzenlenmiştir.¹⁸⁵ Benzer şekilde rekabet hukukunda cezada indirim yapılabilmesi için bir takım şartlar getirilmiştir. Örneğin, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesine göre, ceza verilmeme ve indirim yapılması hallerinden yararlanılabilmesi için; başvuru konusu kartelin etkilediği ürünler, kartelin süresi, karteğe taraf olan teşebbüslerin isimleri, kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları ve kartelle ilgili sahip olunan bilgi ve belgelerin sunulması gerekmektedir.¹⁸⁶ Bu düzenleme örgütlü suçlarla mücadelede bir yöntem olarak kullanılan etkin pişmanlık hükümleriyle benzer niteliktedir. Örgütlü suçlarda, kişiler örgütün ortaya çıkarılmasını sağlayacak bilgiler vermesi halinde etkin pişmanlıktan faydalanabilirken rekabet hukukunda ise kartelin ortaya çıkarılmasını sağlayanlar pişmanlıktan faydalanabilmektedir.

---

¹⁸⁴ Bkz. Aktif İşbirliği Durumunda Dikkat Edilecek Hususlar,

¹⁸⁵ YENİDÜNYA, A. Caner, İÇER, Zafer, *“Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”*, Marmara Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi, s. 826, <http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/2233/5000001567-5000000698-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y> G.T. 22/09/2014

¹⁸⁶ Bkz. Aktif İşbirliği Durumunda Dikkat Edilecek Hususlar,

C. İştirak

Kabahatler hukukunda her bir fail özel faillik statüsüne bakılmaksızın, ayrı ayrı idari para cezası ile cezalandırılır.¹⁸⁷ Rekabet hukukunda da aynı şekilde her bir fail ayrı ayrı cezalandırılmaktadır.¹⁸⁸

Kabahatler Kanunu'nun 14. maddesinde bu durum şu şekilde düzenlenmiştir; *“Kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idarî para cezası verilir. Özel faillik niteliğinin arandığı durumlarda, kabahate iştirak eden ve bu niteliği taşımayan kişi hakkında da fail olarak idarî para cezası verilir. Kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idarî para cezası verilir. Kanunda özel faillik niteliğini taşıyan kişi açısından suç, diğer kişiler açısından kabahat olarak tanımlanan fiilin, bu niteliği taşıyan ve taşımayan kişiler tarafından ortaklaşa işlenmesi halinde suça iştirake ilişkin hükümler uygulanır.”*

Kurumun internet sitesinde yer alan¹⁸⁹ Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun İhlali Halinde Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik Taslağı'nın (Yönetmelik Taslağı)¹⁹⁰ 5/son maddesine göre, ihlalin gerçekleştiği pazarda faaliyeti olmamasına rağmen ihlale iştirak eden teşebbüslere ise Kabahatler Kanunu'nun iştirake ilişkin hükümlerini düzenleyen 14. maddesi uyarınca idari para cezası verilir. Bu teşebbüsler bakımından, iştiraki oluşturan davranışın ilgili bulunduğu pazarda ki ciro esas alınır.

D. Bileşik Suç

Birden çok suçun tek bir çatı altında toplanması veya tek başına bağımsız bir suç oluşturan fiilin diğer bir suçun ağırlaştırıcı nedeni olması halinde birleşik suçtan söz

¹⁸⁷ OTACI, Cengiz ve KESKİN, İbrahim, s. 56

¹⁸⁸ Rekabet Kurulu'nun 20/12/2006 tarih ve 06-92/1186-355 sayılı Kararı, *“Total S.A. ve Banco Santander Central Hispano S.A. şirketlerinin her birine ayrı ayrı olmak üzere Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 2006/1 sayılı Tebliğ uyarınca 1.592 YTL idari para cezası verilmesine,”*

¹⁸⁹Yönetmelik Taslağı için bkz.

<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fG%C3%BCncel%2fk%C4%B1lavuzlar%2fcezaaa.pdf> G.T. 05/02/2015

¹⁹⁰<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fG%C3%BCncel%2fk%C4%B1lavuzlar%2fcezaaa.pdf>

edilecektir. Birleşik suç şeklinde oluşan suç basit veya nitelikli şekilde karşımıza çıkabilmektedir.¹⁹¹ Örneğin, tek başına hırsızlık ve tek başına cebir veya tehdit olan suçların bir araya gelmesiyle yağma suçu oluşmaktadır. Yağma suçunun nitelikli hallerinde, yağmanın konutta işlenmesi hali düzenlenmiştir. Bu halde konut dokunulmazlığını ihlalden ayrıca ceza verilmeyecektir. Çünkü yağmanın konutta veya işyerinde işlenmesi bir ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir.¹⁹²

E. Zincirleme Suç

*Ceza hukukunda yasadaki suç tanımına uygun olarak gerçekleşen her netice ilke olarak ayrı bir suç oluşturur ve fail kaç netice meydana getirmiş ise o kadar suç işlemiş sayılarak her birinden dolayı ayrı ve bağımsız cezalandırılır. Ancak bazı hallerde birden fazla netice meydana gelmiş olsa bile, faile meydana gelen netice kadar ceza verilmeyerek tek bir ceza verilmesi ile yetinilir. Birden fazla neticenin meydana gelmesine karşın faile tek ceza verilmesini gerektiren hallerden biri de zincirleme suçtur. Zincirleme suçta faile tek ceza verilirken, yasanın öngördüğü miktarda bir artırım da yapılması söz konusudur.*¹⁹³ Kabahatler Kanunu bakımından önemli olan aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahat için ayrı ayrı idari para cezası uygulanacağıdır. Bu bakımdan Türk Ceza Kanun'da yer alan zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.¹⁹⁴ Rekabet hukukunda da aynı ihlalin birden fazla işlenmesi durumunda ayrı ayrı ceza verildiği görülmektedir.

Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri aynı suç sayılır. Bir suçun temel şekli ile nitelikli hallerinin zincirleme şekilde birlikte işlenmesi halinde ise üzerinde artırım yapılması gereken ceza nitelikli şekline göre belirlenir.¹⁹⁵

Bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi de söz konusu olabilmektedir. Bu durumda verilecek cezada artırım yapılmaktadır ve bu artırımın yapılma biçimi için zincirleme suç hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Zincirleme suç ile bu son açıklamaya çalıştığımız ve doktrinde aynı neviden fikri içtima olarak kabul

¹⁹¹ İPEKÇİOĞLU, Pervin Aksoy, "Türk Ceza Kanununda Bileşik Suç", AÜFHD, C. 61, S. 1, Ankara, 2012, s. 49,

¹⁹² a.g.m., s. 53

¹⁹³ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 26.06.2012, E. 2011/15-420, K. 2012/249

¹⁹⁴ BEKAR, Elif, a.g.m, s. 1047

¹⁹⁵ ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 512-513, Ankara, 2008

edilen durum aslında cezanın artırılmasına ilişkin oran bakımından aynı fakat kurum olarak farklı kurumlardır. Bu nedenle Kanunda ayrı düzenlenmesi daha uygun olurdu.¹⁹⁶

F. İçtima

a) Fikri İçtima

Bir fiil ile birden fazla hükme aykırı davranan kişinin bunlardan en ağır ceza ile cezalandırılması fikri içtimadır.¹⁹⁷ Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesinin 1. fıkrasına göre, bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası öngörülmüş ise en ağır idari para cezası uygulanmaktadır. Bu hükmün TCK 44. maddede düzenlenen fikri içtima kurumuna uygun olduğu görülmektedir.

Rekabet hukukunda usule ilişkin idari para cezaları ve nispi para cezalarına bakıldığında aynı düzenlemenin olduğu görülmektedir. Bunlar, yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması ve RKHK'nun 14. ve 15. maddelerine istinaden istenen bilgi veya belgenin süresi içinde verilmemesine ilişkin hükümlerdir. RKHK'nun 16. ve 17. maddeleri aynı olayda bulunuyorsa Kabahatler Kanunu'nu 15. maddeye göre en ağırı hangisi ise ondan ceza verilmesi gerekecektir.¹⁹⁸

b) Gerçek İçtima

Gerçekleştirilen fiil sonucunda idari para cezası dışında bir yaptırımın da ihlali halinde hem idari para cezası hem de diğer yaptırım uygulanır. Bu durumda, ihlal edilen fiil ile sadece idari para cezalarının ihlali halinde fikri içtima kuralı, diğer idari yaptırımların da ihlali halinde hem idari para cezası hem de diğer bir idari yaptırımın uygulanması gerekecektir. Eylemin birden fazla işlenmesi (*Zincirleme*) halinde de gerçek içtima kuralları uygulanacaktır. Kanun'un 15. maddesinin 2. fıkrasına göre, aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahat için ayrı ayrı cezaya hükmedilecek, yukarıda da değinildiği gibi Türk Ceza Kanununda yer alan zincirleme

---

¹⁹⁶ a.g.e, s. 522, Ankara, 2008

¹⁹⁷ MERAN, Necati, Kabahatler Kanunu ve Kabahat İçeren Kanunlar, s. 39, B. 3, Ankara, 2008

¹⁹⁸ ULUSOY, Ali, a.g.k., s. 9,

suç hükümler kabahatler açısından uygulanamayacaktır.¹⁹⁹ Kesintisiz fiille işlenebilen bir kabahat ise, idari yaptırım kararı verilinceye kadar işlenen kabahat tek fiil sayılır. Kabahatler Kanunu 38. maddede yer verilen dilencilik ve 38. maddede yer alan işgal filleri, kesintisiz eylemlerdir. Burada fiili kesintinin önemi olmayıp hukuki kesinti önemlidir. Çünkü Kabahatler Kanunu'na göre idari yaptırım kararı verilinceye kadar bu eylemlerin kesintisiz devam ettiği kabul edilmiştir.²⁰⁰ Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde itiraz sürecinin sonuçlanmış olması veya kararın yerine getirilmesi önemli olmayıp hukuki kesintinin tespitinde idari yaptırım kararının verildiği an önemlidir.²⁰¹

IX. EYLEMİN SUÇ VEYA KABAHAHAT OLUŞTURMASI

Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesinin 3. fıkrası uyarınca bir fiilin hem kabahat hem suç oluşturması halinde, suçtan kaynaklanan yaptırım uygulanır. Ancak, suçtan kaynaklanan yaptırımın uygulanmadığı hallerde, kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.

Ancak yukarıda belirtilen maddeye önemli bir istisna getirilmiştir. Bu istisna 26/06/2009 tarih ve 5918 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Kabahatler Kanununa eklenen 43/A maddesi ile gelmiştir. Anılan Kanun ile TCK, CMK ve Kabahatler Kanunda yapılan değişikliklerin, yolsuzlukla mücadele kapsamında, uluslar arası kuruluşlar nezdinde yerine getirilmesi gereken sorumluluklar için düzenlendiği savunulmuştur.²⁰²

43/A maddesinin konumuz bakımından çok önemli bir düzenlemedir. Bu maddeyle tüzel kişilerin sorumluluğu şu şekilde düzenlenmiştir;

Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;

---

¹⁹⁹ a.g.e, s. 39,

²⁰⁰ OTACI, Cengiz Otacı, KESKİN, İbrahim, s. 50

²⁰¹ BEKAR, Elif, a.g.m, s. 1047

²⁰² UĞUR, Hüsamet, "Kabahatler Kanunu ve 5252 sayılı Kanun'a Göre İdari Para Cezası ve Yargıtay Uygulaması", s. 195-196, S. 85, Ankara, 2009,

- a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;
- 1) 157 nci ve 158 inci maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçunun,
  - 2) 235 inci maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karıştırma suçunun,
  - 3) 236 ncı maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karıştırma suçunun,
  - 4) 252 nci maddesinde tanımlanan rüşvet suçunun,
  - 5) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun,
- b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 ıncı maddesinde tanımlanan zimmet suçunun,
- c) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan kaçakçılık suçlarının,
- ç) 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun Ek 5 inci maddesinde tanımlanan suçun,
- d) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesinde tanımlanan terörün finansmanı suçunun, tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye onbin Türk Lirasından ikimilyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir.

Bu düzenleme ile 5237 sayılı TCK.'nın 235. maddesinde yer alan ihaleye fesat karıştırma suçunun tüzel kişinin yarına olarak işlenmesi halinde ihaleye fesat karıştırma eylemi aynı zamanda RKHK'un 4. maddesine göre rekabeti bozucu anlaşmadır. Bu durumda bu teşebbüs niteliğine haiz tüzel kişiye hem Kabahatler Kanunu 43/A hem de 4054 sayılı Kanun'un 16/3 uyarınca idari para cezası uygulanabilecektir. Yukarıda yer alan düzenleme ile tüzel kişinin sorumluluğuna gidilebilmesi için, öncelikle daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmaması gerekmektedir.²⁰³ Gerçek kişiler bakımından ise, sadece ihaleye fesat karıştırmak suçundan ceza verilecek 4054 sayılı Kanun'a göre herhangi bir idari para cezası uygulanmayacaktır. Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını değil güvenlik tedbiri

---

²⁰³ KOCABAŞ, Bekir, a.g.m., s. 463

niteliğindeki yaptırımların uygulanabildiğine dikkat edilmelidir.²⁰⁴ Ayrıca, sınırlı sayı ilkesine bağlı kalınarak belirlenen suçların ilgili tüzel kişi yararına işlenmesi gerekmektedir. Son olarak bu idari para cezasını vermeye yetkili makamın, ilgili suçlardan yargılama yapmakla görevli mahkeme olduğu görülmektedir.

X. CEZANIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN OLARAK KABAHAHLER KANUNU 17. MADDE KAPSAMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Cezanın belirlenmesine ilişkin olarak KK hükümlerini incelemeyen önce TCK, KK ve RKHK’da yer alan düzenlemelere genel bir şekilde incelenmesi gerekmekte olup daha sonra Ceza Yönetmeliği’nin ilgili hükümlerinden bahsedilecektir. Ceza yönetmeliğinde yer alan cezanın belirlenmesiyle ilgili hükümler idari para cezaları bakımından önemli bir yer teşkil etmektedir. Son olarak, KK 17. madde kapsamında, tekrerrün, sürenin, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücünün, ihlalin gerçekleşmesinde belirleyici etkinin, verilen taahhütlere uymamanın, incelemeye yardımcı olmamanın, muhtemel zararın ağırlığının ve diğer hususlar incelenecektir.

A. Cezanın Belirlenmesiyle İlgili Olarak TCK., Kabahatler Kanunu ve RKHK’da Yer Alan Düzenlemelere Genel Bir Bakış

Ceza Yönetmeliği öncelikle Rekabet Kanunu'nun 16. maddesinin 5. fıkrasında cezaların belirlenmesine ilişkin olarak öngörülen hükmün gereğini yerine getirmeyi amaçlamaktadır. Benzer şekilde, anılan fıkrada Kabahatler Kanunu'na yapılan atıf nedeniyle, Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesinin gereğinin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) "Cezanın Belirlenmesi" kenar başlıklı 61. maddesinde yer alan ve cezaların bireyselleştirilmesine ilişkin hükmün amacıyla aynıdır.²⁰⁵

Bu nedenle, cezanın belirlenmesine ilişkin kural ve mantığın tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle TCK'nun cezanın belirlenmesine ilişkin maddelerinin incelenmesi gerekir. Bu nedenle, sırasıyla, TCK'nun 61. maddesi kısaca açıklandıktan

²⁰⁴ a.g.m, s. 464

²⁰⁵ ODER, Burak Oder, KARCILIOĞLU, N. Kaan, "Ceza ve İdare Hukuku İlkeleri Açısından Rekabet Hukukundaki Yeni Yaptırım Politikasının Değerlendirilmesi", Haz. Kerem Cem Sanlı, s. 121, İstanbul, 2009

sonra Kabahatler Kanunu'nun 17/2. fıkrası, RKHK'nun 16/5.,6. fıkrası ve Ceza Yönetmeliği'nin cezaların belirlenmesine ilişkin maddelerinin değerlendirilmesinde fayda vardır.

Türk Ceza Kanunu birçok maddesinde cezada tek bir ceza değil de cezanın alt ve üst sınırları belirlenmiş olup hakime bu alt ve üst sınırlar içerisinde takdir yetkisini kullanarak ceza verebilme yetkisi tanınmıştır. Örneğin, “*insan üzerinde deneyi düzenleyen*” TCK 90. maddede insan üzerinde bilimsel bir deney yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır denilerek, hakime bir yıldan üç yıla kadar ceza verebilme yetkisi tanınmıştır. TCK 81. madde olduğu gibi bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır denilerek tek bir ceza hükmü belirlenen maddeler de bulunmaktadır. TCK 61. madde hakim tarafından bu alt ve üst sınırlar kapsamında cezanın nasıl tayin edileceğini düzenlemiştir. TCK. 61/1'e göre,

Hakim, somut olayda;

- a) Suçun işleniş biçimini,
- b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,
- d) Suçun konusunun önem ve değerini,
- e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,
- f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,
- g) Failin güttüğü amaç ve saiki, değerlendirerek Kanunla belirlenen alt ve üst sınırlar içerisinde vereceği cezayı belirleyecektir.

TCK 61/3. maddeye göre, eğer bu hususlar suçun unsurunu oluşturursa, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmayacaktır. TCK. 61/4. maddeye göre ise eğer daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılacaktır.

TCK 61/5. maddeye göre bu fıkralara göre belirlenen ceza üzerinden sırasıyla “*teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri*” uygulanarak sonuç ceza belirlenecektir. Takdiri indirim nedenlerinin en son sırada uygulandığı görülmektedir. Son olarak önemli olan bir başka hüküm aynı maddede düzenlenmiştir. Bu da TCK. 61/10. maddeye göre

Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezaların artırılmayacağı, eksiltilemeyeceği ve değiştirilemeyeceğidir. Yani çıkarılacak bir yönetmelikle Kanunda belirtilen cezaların üstünde bir ceza verilemeyeceği gibi altında da bir ceza verilemeyecektir. TCK 62/1. maddeye göre fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altında birine kadar indirilebilmektedir. Hakim takdiri indirim nedenini belirlerken, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususları göz önünde bulundurulabilir. Ayrıca, takdiri indirim nedenleri kararda gösterilmek zorundadır. Suçun olası kast veya bilinçli taksirle işlenmesi halinde yapılacak indirim veya artırım TCK. 61/2. maddeye göre belirlenen ceza üzerinden yapılır. Kabahatlerde olası kast ve bilinçli taksir ayrımı bulunmamaktadır.

Bu bilgiler ışığında hakim ancak belirli aşamalardan geçerek cezayı belirleyebilmektedir. Bunun birinci aşaması soyut aşamadır. Bu aşamada öncelikle sanığın eyleminin hangi kanun maddesinde düzenlenen hangi suçu oluşturduğu belirlenir. Örneğin, failin eyleminin hırsızlık, güveni kötüye kullanma veya dolandırıcılıktan hangisine girdiğine bakılır. İkinci aşama ise cezanın çeşidinin seçilmesidir. Bu aşamada eğer hapis veya adli para cezası diyorsa, bunlar arasından seçim yapılır ve neden bu cezanın seçildiği kararda açıklanır. Eğer sadece sahip veya sadece adli para cezası ise bu ceza uygulanır. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız alt ve üst sınırlar kapsamında cezanın belirlenmesi de üçüncü aşamadır. Yani TCK. 61/1. maddeye göre alt ve üst sınırlar içerisinde temel ceza belirlenecektir. Bu hususların sınırlı sayı ilkesine bağlı kalınarak düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca alt ve üst sınır belirlenirken alt sınırdan uzaklaşmış ise bu durumun gerekçesi kararda belirtilmelidir.²⁰⁶ Eğer fail birden fazla suç işlemiş ise ceza ayrı ayrı belirlenecektir.²⁰⁷ Görüldüğü gibi TCK'ya göre cezanın belirlenmesi sıkı şartlara bağlanmıştır.

Kabahatler Kanunu bu yönüyle TCK.'dan ayrılarak cezanın belirlenmesinde detaylı bir düzenleme getirmemiştir. KK 17/2. maddesine göre, idari para cezası kanunda gösterilen alt ve üst sınırlar içerisinde belirlenecektir. Bu ceza belirlenirken

²⁰⁶ Yargıtay 4. CD. T. 31/01/2011 E. 2008/22629, K. 2011/604 sayılı karar.

²⁰⁷ ARTUÇ, Mustafa Artuç, HIRSLI, Tahir, Hüküm Kurma Sanatı, s. 120-121-122-123, B. 5, Ankara, 2013

işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulacaktır.

RKHK'nun 16/5. maddesine göre; Kurul, üçüncü fıkraya göre idarî para cezasına karar verirken, KK'nun 17/2 fıkrası bağlamında, *“ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları”* dikkate alacaktır. Bu hususlar sırasıyla aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır. RKHK'nun 16/6. fıkrası ise aktif işbirliği durumunu düzenlemiştir, bu durumda Kanuna aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Kurumla aktif işbirliği yapan teşebbüs ya da teşebbüs birlikleri veya bunların yöneticileri ve çalışanlarına, *“işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması dikkate alınarak ve gerekçesi açık bir şekilde gösterilmek suretiyle”* üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen cezalar verilmeyebilir veya bu fıkralara göre verilecek cezalarda indirim yapılabilir.

RKHK'nun 16/son fıkrası ile Kurula Yönetmelik çıkarma yetkisi vermiş bu yetkiye göre Kurul çıkaracağı yönetmelikle, işbirliği halinde para cezasından bağışıklık veya indirim şartlarını, işbirliğine ilişkin usul ve esasları belirleyebilecektir (*Ayrıca Kanun'un 27. Maddesi ile Kurula verilecek para cezaları için tebliğ çıkarma ve düzenleme yapma yetkisi verilmiştir*). Bu bilgiler ışığında, bu hükümler doğrultusunda, RKHK'nun kapsamında uygulanacak idari para cezalarının tespitini ve esaslarını düzenlemek için Ceza Yönetmeliği çıkarılmıştır.²⁰⁸

B. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Ceza Yönetmeliği)

1. Cezanın Belirlenmesine İlişkin Temel İlkeler

Ceza Yönetmeliği'nin 4. maddesine göre para cezasının belirlenmesine ilişkin ilkeler şu şekilde belirlenmiştir;

- Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre temel para cezası hesaplanacaktır.
- Temel para cezası belirlenirken RKHK'nun 4. ve 6. maddelerinde yasaklanmış, *“piyasa, nitelik ve kronolojik süreç”* olarak birden fazla davranışın saptanması halinde her bir davranış için ayrı ayrı hesaplanacaktır.

²⁰⁸ 15 Şubat 2009 tarih ve 27142 sayılı Ceza Yönetmeliği'nin Gerekçe kısmından,

- Temel para cezasının hesaplanmasından sonra, Yönetmeliğin 6. ve 7. maddeleri çerçevesinde, ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar göz önüne alınarak artırma ve/veya indirim yapılacaktır.
- Ceza Yönetmeliği'ne göre hesaplanan para cezası RKHK'nun 4. ve 6. maddesini ihlal eden muhatabın nihai karardan bir önceki mali yılı sonunda oluşan veya bu hesaplanamaz ise nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen gayri safi gelirlerin yüzde onunu aşamaz. Aşması halinde yüzde ona indirilir ve koşulları var ise Ceza Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 2. ve 3. fıkraları ile Aktif İşbirliği Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- Teşebbüs veya teşebbüs birliklerine, RKHK'nun 16. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen para cezalarının verilmesi halinde, ihlalde belirleyici etkisi saptanan yönetici ve çalışanlara verilecek para cezası muhataba verilen cezanın yüzde beşini aşamaz. *(Burada RKHK'nun 16/3'de belirtilen bütün para cezaları dikkate alınmıştır. Oysa ki RKHK'nun 7. maddesinde belirtilen hallerde uygulanan para cezaları Yönetmelik kapsamında değildir.)*

Yönetmelik Taslağı'nın 4. maddesine göre idari para cezasının belirlenmesine ilişkin esaslar getirilmiştir. Yönetmelik Taslağı 5. maddede, temel para cezasına esas alınacak tutarın belirlenmesi düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, temel para cezasına esas olacak tutar, ihlale katılan teşebbüsün ihlale doğrudan ya da dolaylı biçimde ilgili bulunan mal ve hizmetlerine ilişkin ilgili pazar cirosu esas alınarak tespit edilir. İhlalin gerçekleştiği pazarda faaliyeti olmamasına rağmen ihlale iştirak eden teşebbüslere ise Kabahatler Kanunu'nun iştirake ilişkin hükümlerini düzenleyen 14. maddesi uyarınca idari para cezası verilir. Bu teşebbüsler bakımından, iştiraki oluşturan davranışın ilgili bulunduğu pazarda ki ciro esas alınır.

2. Temel Para Cezasının Belirlenmesi

Yönetmeliğin 5. maddesine göre, temel para cezası belirlenirken, Kanunun 4. ve 6. maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunan muhatapların, nihai karardan bir önceki mali yılsonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin;

a) Karteller için yüzde ikisi ile yüzde dördü, (%2-%4)

b) Diğer ihlaller için binde beşi ile yüzde üçü, arasında oran esas alınır.

Karar incelemelerinde çelişkili içtihatlar nedeniyle ciroların her zaman yönetmeliğe uygun olarak tespit edilmediği görülmüştür. Örneğin bir firma için 2002 yılı cirosunun esas alınması gerekirken, 2000 yılı cirosunun esas alındığı tespit edilmiştir.²⁰⁹

Yönetmelik taslağına göre bu ayırım terk edilerek ağır ihlal ve diğer ihlaller (veya hafif ihlal) ayırımı getirilmiştir.²¹⁰

Rekabet Kurulu AS Çimento Kararında, Göltaş, Konya Çimento ve Denizli Çimento'nun aralarında yaptıkları anlaşmanın “diğer ihlal” kapsamında olduğu dikkate alınmış ve teşebbüslere % 1 oranında temel para cezası verilmesine karar vermiştir.²¹¹

Ayrıca Yönetmelik tarafından bu şekilde alt ve üst sınır belirlenmesi Rekabet Kurulu'nun kararlarında Reşit GÜRPINAR tarafından karşı oy yazısında eleştiri konusu yapılmıştır. GÜRPINAR, Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesi ile getirilen kabahat tipleri ve bu kabahat tiplerine verilecek idari para cezalarına alt ve üst sınır konulması suretiyle kanuna aykırı yönetmelik hükümlerinin uygulanması noktasındaki karşı görüşünü, Rekabet Kurulu'nun 17.09.2013 tarih ve 13-54/755-315 sayılı Kararında ayrıntılı olarak ifade etmiştir.

Bu oranların belirlenmesinde, muhatapların “*piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususlar*” dikkate alınır. Kurul'un verdiği Aksaray Sürücü Kursları Kararında²¹², temel para cezası belirlenirken tespit edilen kartelin Aksaray il merkezindeki tüm teşebbüsleri kapsadığı ve tüketicilerin başka il ve ilçelerdeki kurslara gitme dışında kartele üye olmayan bir sürücü kursunda eğitim alma imkânlarının ortadan kalktığı hususu göz önünde

---

²⁰⁹ Sanlı, Cem Kerem, “*Ceza Yönetmeliğinin Geçmiş Dönem Kartel Kararlarına Uygulanması ve Yeni Döneme Dair Bazı Çıkarımlar*”, Rekabet Dergisi, C. 10, S. 4, s. 124 ve dipnot 14, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet%2BDergisi%2Fdergi40.pdf> G.T. 03/02/2015

²¹⁰ Sanlı, Cem Kerem, “*Rekabet Kurumunun Ceza Yönetmeliği Taslağı: Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Bir Değerlendirme*” Rekabet Dergisi, C. 15, S. 1, Ankara, s. 70, Yönetmelik taslağı hakkında ayrıntılı değerlendirme için bkz. http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet+Dergisi%2FRekabet+Dergisi_2014+Ocak_15%281%29.pdf G.T. 03/02/2015

²¹¹ T. 17.09.2013 tarih ve 13-54/756-316 sayılı Kararı,

²¹² T. 12/02/2014 tarih ve 14-06/127-56 sayılı Kararı,

bulundurularak, muhatapların piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususlar dikkate alınmıştır.

Temel para cezası belirlenirken ihlalin süresi de dikkate alınmış buna göre;

- a) Bir yıldan uzun, beş yıldan kısa süren ihlallerde yarısı oranında,
- b) Beş yıldan uzun süren ihlallerde bir katı oranında, ceza artırılır.

Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda da benzer şekilde ihlalin süresiyle ilgili olarak düzenleme yapıldığı görülmektedir. Genellikle bir yıldan az süren ihlallerde miktarda bir değişikliğe gidilmezken, bir ila beş yıl arasında süren ihlallerde yarısı oranında artış görülmektedir. Eğer ihlalin süresi beş yıldan fazla sürmüş ise her yıl için yüzde on artış öngörülmektedir.²¹³

Yönetmelik Taslağı'nın 6. maddesine göre temel para cezasının belirlenmesine ilişkin hükümler yeniden düzenlenmiştir. temel para cezası belirlenirken ihlalin ağırlığı ve süresi dikkate alınacaktır. Bu kapsamda Kurul, her bir muhatapın piyasadaki gücünü, ihlalin niteliğini, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zarar gibi unsurları dikkate alarak, yukarıda belirtilen şekilde tespit edilen cironun %30'una kadar belirleyeceği miktarı ihlalin gerçekleştiği yıl sayısı ile çarparak temel para cezasını tespit edecektir. Bu hesaplamada ihlalin 12 aydan kısa bölümleri bir yıl, altı aydan kısa süren müteakip her bir bölümü ise altı ay kabul edilecektir. Taslağın 6/2. maddesine göre, rakipler arasında fiyat tespiti, müşteri veya pazar paylaşımı, ihlallerde danışıklı teklif verme, arz miktarının kısılması, her türlü alım ve satım koşullarının belirlenmesi gibi ağır ihlaller için birinci fıkrada belirtilen temel para cezası oranının üst hadde yakın tespit edilmesi esas olacaktır.

3. Ağırlaştırıcı Unsurlar

Temel para cezası, belirlenirken Ceza Yönetmeliği'nin 6. maddesine göre ağırlaştırıcı unsurlar tespit edilmiştir. Bu maddeye göre, "*ihlalin tekerrürü ve soruşturma kararının tebliğinden sonra kartele devam edilmesi*" artırım nedeni olarak belirlenmiştir. Ayrıca, temel para cezası RKHK'nun 4. ve 6. maddeleri kapsamında ortaya çıkan rekabet sorunlarının giderilmesine yönelik olarak "*verilen taahhütlere*

²¹³ AKTAŞ, Cihan, ARI, Haluk, "Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda Para Cezalarının Uygulanması", s. 65, Rekabet Dergisi, Ankara, 2002
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fRekabet%2bDergisi%2fdergi10.pdf>
G.T. 20/09/2014

uyulmaması, inceleme yardımcı olunmaması ve diğer teşebbüslerin ihlale zorlanması gibi haller” artırım nedeni olarak sıralanmıştır.

Kabahatler Kanu’nun 17. maddesinde idari para cezalarının belirlenmesi usulü belirlenmişken mevcut Yönetmelikle ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerin belirlenmesi ve Yönetmelik Taslağı ile bunun devam ettirilmesi, cezalandırıcı hukuk alanının düzenleyici işlemlerle belirlenmesi nedeniyle eleştirilmiştir.²¹⁴

Yönetmelik Taslağı’nın 7. maddesinde ağırlaştırıcı unsurlar şöyle düzenlenmiştir.

- a) İhlalde lider veya başlatıcı konumda olma,
- b) Diğer teşebbüsleri ihlale zorlama
- c) İhlalin yürütülebilmesi amacıyla diğer teşebbüslere çeşitli yaptırım ve misillemelerde bulunma gibi eylemlerle ihlalde aktif rol oynamak suretiyle belirleyici etkide bulunulması,
- d) Teşebbüslere sunulan ve Kurul tarafından uygun bulunduğu teşebbüse bildirilmiş olan taahhütlere uyulmaması,

Bu durumlarda, Kurul her bir ağırlaştırıcı unsur için %50’yi, toplamda ise bir katını aşmamak üzere cezada artırım uygulayacaktır. Ayrıca, tekerrür hali de temel para cezasının bir katına kadar artırım nedeni olarak kabul edilmiştir.

Yönetmelik Taslağı’nın 9. maddesine göre de caydırıcılığın sağlanması için idari para cezasının artırılması hükmü getirilmiştir.

4. Hafifletici Unsurlar;

Hafifletici unsurlar olarak ise Ceza Yönetmeliği’nin 7. maddesinde düzenlenmiştir. Bazı şartların gerçekleştirilmesi halinde, dörtte bir ile beşte üç arasında indirim yapılabilmektedir. Bu şartlar şöyle sıralanabilir;

- Yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi haricinde incelemeye yardımcı olunması,
- İhlalde kamu otoritelerinin teşvikinin bulunması,

²¹⁴ KATOĞLU, Tuğrul, “Ceza Hukukçusu Gözüyle Rekabet Hukuku Mevzuatında Yapılması Öngörülen Değişiklikler”, Ankara Barosu Dergisi, 2014/3, Ankara, s. 399
<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2014-3/15.pdf> G.T. 05/02/2015

- Diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunması,
- Zarar görenlere gönüllü olarak tazminat ödenmesi,
- Diğer ihlallere son verilmesi,

Yukarıda belirtilen şartlar dikkate alınarak Rekabet Kurulu bir kararında, Linde Gaz A.Ş.'ye 594.641,26 TL idari para cezası vermiştir.²¹⁵ Ancak Rekabet Kurulu daha önce de belirtildiği gibi bir Kararında diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunmasını indirim nedeni olarak değil ceza vermeme nedeni olarak uygulamıştır.²¹⁶ Öte yandan Okul Sütü ile ilgili olarak Kararında, mevcut bilgi ve belgelerden ilgili Bakanlığın ihale sürecinde firmaların davranışları üzerinde etkili olduğu, bunun üstlenilen iş sonucunda fiyatların muhammen bedelin altında gerçekleşmesine neden olduğu, bu tespitin ilke olarak rekabeti sınırlayıcı bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamındaki ihlal niteliğini değiştirmeyeceği, bununla birlikte yukarıda anılan hususlar ihlalin ağırlığı ve süresi ile birlikte taraflar hakkında hükmedilecek ceza miktarının tespitinde hafifletici unsurlar olarak göz önünde bulundurulacağı belirtilerek, kamu otoritelerinin yönlendirmesini cezada indirim nedeni olarak uygulamıştır.²¹⁷

İhlal konusu faaliyetlerin yıllık gayri safi gelirler içerisinde payının çok düşük olması gibi haller muhatap tarafından ispatlanırsa dörtte bir ile beşte üç arasında temel para cezası indirilebilir.

Rekabet Kurulu bir kararında muhatabın gerek üyelerine gönderdiği yazılar gerekse basın açıklamaları yoluyla kredi kartlı satışlarda uygulanacak komisyon oranları ve promosyonlar konusunda bayilerin kendi iradeleriyle hareket etmeleri yönünde açıklamalarda bulunmak suretiyle ihlale son vermesini cezayı belirlerken dikkate almıştır.²¹⁸

Yürütülen bir soruşturmada Aktif İşbirliği Yönetmeliğindeki para cezası verilmemesine ilişkin düzenlemeden yararlanamayan bir teşebbüse verilecek ceza,

---

²¹⁵ T. 29/08/2013 tarih ve 13-49/710-297 sayılı Kararı,

²¹⁶ Rekabet Kurulu'nun 05/06/2001 tarih ve 01-26/256-72 sayılı Kararı, s. 16, "Yukarıda unvanları sayılanlar dışında haklarında soruşturma yürütülen ve İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'nden başka alternatif temin kaynağı bulunmayan diğer 77 taşımacı teşebbüsün, soruşturmaya konu fiyat protokollerini baskı, denetim ve yaptırımlar ile İZOTAŞ'ın hakim durumunu kötüye kullanması sonucunda imzalamış ve uygulamış olmaları nedeniyle, bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmiştir."

²¹⁷ Rekabet Kurulu'nun 19/01/2004 tarihli ve 04-05/54-15 sayılı Kararı,

²¹⁸ T. 27.11.2008 tarihli, 08-67/1091-424 sayılı Kararı,

başka bir karte ile ilişkin olarak Kurulun önaraştırma yapmaya karar vermesinden önce, Aktif İşbirliği Yönetmeliğinin 6. maddesinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunması halinde, dörtte bir oranında indirilir. Aktif İşbirliği Yönetmeliğinin para cezası verilmemesine ve verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

Diğer ihlalleri gerçekleştiren muhatapların ihlallerini kabul ederek, aktif işbirliğinde bulunmaları halinde, para cezası altıda bir ile dörtte bir arasında indirilir. Buna göre ihlali kabullenme cezada indirim nedenidir.

Yönetmelik Taslağı'nın 8. maddesi ile hafifletici unsurlara ilişkin madde yeniden düzenlenmiştir. Kurul aşağıda yer alan hafifletici nedenleri varlığı halinde her bir unsur için 1/3 oranına kadar indirim uygular. Maddenin son fıkrasına göre ise hafifletici nedenler uygulanırken indirim oranı toplamda 3/4 'ü aşamaz.

- a) Rakipler arasında fiyat tespiti, müşteki veya pazar paylaşımı, ihlallerde danışıklı teklif verme, arz miktarının kısıtlanması, her türlü alım ve satım koşullarının belirlenmesi gibi ağır ihlaller hariç olmak üzere, Kurul tarafından incelemeye başlanıldığından haberdar olunması üzerine ihlale son verildiğinin ilgililer tarafından ispat edilmesi,
- b) İhlal neticesinde ortaya çıkan zararın kısmen veya tamamen karşılandığının ispat edilmesi,
- c) Pişmanlık Yönetmeliği kapsamı dışında ve yasal yükümlülüğün ötesinde Kurul ile işbirliği yapılması,
- d) Teşebbüsün ihlal konusu davranışının kamu kurumlarının teşviki ve zorlaması gibi müdahaleleri neticesinde meydana geldiğinin ispat edilmesi,
- e) Teşebbüsün kayda değer ölçüde rekabetçi davranışlarda sergilemek suretiyle ihlale katılımının sınırlı olduğunun ispatlanması.

Yönetmelik Taslağı'nın 1/d-son fıkrasına göre, bir teşebbüsün anılan ihlale diğer teşebbüslere göre daha kısa süreli katılması hali temel para cezasının tespitinde dikkate alındığından bu kapsamda ayrıca indirim nedeni olarak değerlendirilmeyecektir.

Yönetmelik Taslağı'nın 10. maddesine göre de ödeme güçlüğü'nün objektif delillerle ispatı halinde Kurul idari para cezasında indirim yapabilecektir.

5. Yönetici ve Çalışanlara Ceza Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar

Yönetmeliğin 8. Maddesine göre yönetici ve çalışanlara ceza verilirken şu hususlar dikkate alınır;

Kartelde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs yönetici ve çalışanlarının her birine ayrı ayrı “*aktif işbirliği gibi hususlar*” dikkate alınarak teşebbüse verilen cezanın yüzde üçü ile yüzde beşi arasında bir oranda para cezası verilir. Kartellerin ortaya çıkarılması amacıyla Kurumla aktif işbirliği yapan yönetici ve çalışanlara Aktif İşbirliği Yönetmeliği hükümleri kapsamında ceza verilmez veya indirim yapılır.

Diğer ihlallerde belirleyici etkisi saptanan yönetici ve çalışanlara ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliğine verilen cezanın yüzde beşine kadar para cezası verilir. Kanuna aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Kurumla aktif işbirliği yapanlara, “*işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması*” dikkate alınarak ceza verilmeyebilir veya verilecek cezalarda indirim yapılabilir.

Rekabet Kurulu’nun bir kararında²¹⁹, kartelin oluşumunda belirleyici etkisi olması nedeniyle Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.’nin Yönetim Kurulu Başkanı ve Besd-Bir Başkanı Zuhal Daştan’ın RKHK’nun 16. maddesi 4. fıkrası ve Ceza Yönetmeliği’nin 8. maddesi uyarınca Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. için tespit edilecek ceza oranının % 5’ine kadar ayrıca takdiren idari para cezası ile cezalandırılması gerektiğine ait raportör görüşüne yer vermiş, Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.’nin Yönetim Kurulu Başkanı ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği Başkanı Zuhal DAŞTAN’ın RKHK ve Yönetmelik uyarınca, ihlalin oluşmasında belirleyici etkisi olması nedeniyle Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.’ye verilen cezanın takdiren %3’ü oranında olmak idari para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

Yönetmelik Taslağı’nın 12. maddesine göre, koordinasyon, organizasyon, teşvik ve ikna gibi eylemlerle ihlalin oluşmasında veya uygulanmasında aktif rol oynayan teşebbüs yöneticileri ve çalışanlarının her birine ayrı ayrı, ihlaldeki rolü ve durumu gibi hususlar dikkate alınarak teşebbüslere verilen cezanın yüzde beşine kadar idari para cezası verilir.

---

²¹⁹ 25/11/2009 tarih ve 09-57/1393-362 sayılı Kararı,

C. İhlalin Tekerrürü

Tekerrür, suç işleyen ve işlediği bu suç nedeniyle verilen cezası kesinleşen kimsenin, bu cezasının kesinleşmesinden sonra kanunda öngörülen süre geçmeden, yeni bir suç işlenmesidir.²²⁰

İdari yaptırımlarda tekerrür de suçta olduğu gibi, bir kişi hakkında idari yaptırım kararı verildikten sonra, aynı türden yeni bir kabahatin işlenmesi halinde, kanunda tekerrürün uygulanması gerektiği konusunda açık bir düzenleme var ise, uygulanabilecektir. Kabahatler Kanununda bu konuda genel bir düzenleme bulunmayıp, kabahat içeren özel kanunlarda tekerrüre ilişkin bir hüküm bulunması halinde, tekerrür hükümleri uygulanabilecektir.²²¹

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesinin 5. fıkrasında, Kabahatler Kanunu'na atıf yapılmış, buna göre de ihlalin tekerrürü para cezasının miktarının tespitinde önemli olmuştur. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmeliğin (Ceza Yönetmeliği) “*Ağırlaştırıcı Unsurlar*” başlıklı, 6. maddesinin, 1-a bendinde, ihlalin tekerrürü halinden, her bir tekrar için yarısından bir katına kadar artırım yapılacağı öngörülmüştür. Bu maddede, “*artırılır*” ifadesi geçmesi nedeniyle, şartlarının oluşması halinde zorunlu olarak uygulanması gerekecektir.

Tekerrürün oluşabilmesi için bazı şartların bulunması gerekir. Bunun için ilk olarak daha önceden işlenmiş bir kabahat eyleminin varlığı aranır. İkinci bir şart ise tekerrürün belirli bir süre içerisinde gerçekleşmesidir.²²²

Rekabet Kurulu As Çimento Kararında²²³ ihlalin tekerrürü ile ilgili olarak, Rekabet Kurulunun Denizli Çimento hakkında 20.09.2007 tarih ve 07-76/908-346 sayılı, Göltaş hakkında 20.09.2007 tarih ve 07-76/908-346 sayılı, Konya Çimento hakkında 05.12.2005 tarih ve 05-81/1118- 320 sayılı kararları ile söz konusu teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerini tespit etmiş ve bu

²²⁰ ÖZBEY, Özcan, “*Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri*”, S. 88, Ankara, 2010, s. 55

²²¹ KANGAL, Zeynel T., Kabahatler Hukuku, s. 232, İstanbul, 2011

²²² OTACI, Cengiz ve KESKİN, İbrahim, s. 51-52

²²³ T. 17.09.2013 tarih ve 13-54/756-316 sayılı Kararı,

teşebbüslere idari para cezası verildiği göz önüne alınarak, mevcut dosya bakımından da, ihlali tekrarlamış olan söz konusu teşebbüsler hakkında belirlenen temel para cezası ½ oranında arttırılarak % 1,5 olarak ağırlaştırıcı neden uygulanmıştır.

Yönetmelik Taslağı'nın 7/2. maddesine göre de tekerrür cezada artırım nedenidir. Bu maddeye göre, Kurul tarafından bir teşebbüsün rekabet ihlali yaptığının tespit edilmesinden sonra, gerekçeli kararın tebliğ edilmesinden itibaren sekiz yıl içerisinde Kanunun aynı teşebbüs tarafından tekrar ihlali halinde her bir ihlal için temel para cezası bir katına kadar arttırılır. Bunun için gerçekleşen ihlallerin Kanunun aynı maddesiyle ilgili olması gerekmez.

D. Süresi,

Kanun'un 6. maddesine ilişkin para cezasını gerektiren ihlallerde, süre bakımından bir değerlendirme yapılmaya çalışıldığında, yapılan araştırmaya göre rekabet ihlallerinin 1 seneden daha kısa veya 1 ila 5 sene arasında sürdüğü tespit edilmiştir. 5 seneden daha uzun süren bir ihlalin tespiti yapılamamıştır. Bu yönüyle kartellere göre süre bakımından bir değerlendirme yapılmış ve sürenin toplam para cezasındaki ağırlığının daha az olduğu tespitinde bulunulmuştur.²²⁴

Ceza Yönetmeliği'nin 6/1-b maddesinde, soruşturma kararının tebliğinden sonra kartele devam edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısından bir katına kadar arttırılacağı belirtilmiştir. Kartele devam etme şartı gerçekleştiğinde Kurul zorunlu olarak bu artırım maddesini uygulayacaktır.

Kurulun Aksaray sürücü kursları kararında sürelerle ilişkin düzenlemeler dikkate alınmış ve neticede; Ali İlker ŞİŞMAN'ın (*Özel Şişman MTSK*) ihlale bir yıldan kısa bir süre boyunca taraf olmaları nedeniyle bu teşebbüsler bakımından temel para cezası belirlenirken herhangi bir arttırmaya gidilmesine gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri tespit edilen diğer teşebbüslerin söz konusu ihlale bir yıldan uzun, beş yıldan kısa bir süre için taraf olmaları nedeniyle bu teşebbüsler bakımından belirlenecek temel para cezasının yarısı oranında arttırılması gerektiği kanaatine varılmıştır.²²⁵ Rekabet Kurulu bir başka kararında; soruşturma konusu olan iş alma sisteminin uygulamasının 2011 başlarında YDK'ların faaliyete geçmesiyle başladığı ve Bakanlığın 200 km. kuralına

²²⁴ SANLI, Kerem Cem, Hakim Durumun Kötüye Kullanılması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, B. 1, s. 44, İstanbul, 2011,

²²⁵ T. 12/02/2014 tarih ve 14-06/127-56 sayılı Kararı

kadar devam ederek 2012 sonlarına doğru bitirildiğini tespit ederek, ihlalin bir yıldan uzun beş yıldan kısa sürmesi nedeniyle söz konusu ihlal süresi ağırlaştırıcı unsur olarak dikkate alınmıştır.²²⁶

E. Teşebbüs veya Teşebbüs Birliklerinin Piyasadaki Gücü,

Kanun'un 16. maddesinin 5. fıkrasında, Kabahatler Kanunu'na atıf yapılmış, bu atıfa göre de teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, para cezasının miktarında dikkate alınacaktır. Piyasa da çok küçük bir paya sahip olan teşebbüs ile piyasanın büyük bir çoğunluğuna etki eden teşebbüsün ihlali devam ettirmesi arasında farklılıklar olacaktır. Aradaki bu farklılığın ihlalin sonuçlarına da etkisi olacaktır.

Rekabet Kurulu bir kararında şu değerlendirmede bulunmuştur; *“Ancak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 16. maddesinin 4. fıkrasında yer alan; (Kurul para cezasına karar verirken, kastın varlığı, kusurun ağırlığı, ceza uygulanan teşebbüs veya teşebbüslerin pazar içindeki gücü ve muhtemel zararın ağırlığı gibi unsurları dikkate alır) hükmü gereği, Ankara il sınırları içinde yer alan içten yanmalı motorların yenilenme pazarı ve söz konusu teşebbüs birliği üyelerinin pazar içindeki mali yapıları ayrıntılı olarak ele alınarak teşebbüs birliğine verilecek idari para cezasının muhtemel sonuçları üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Neticede, pazarda faaliyet gösteren firmalar ve dolayısıyla söz konusu firmalara ait ciroların kümülatif değerlerinin ortaya koyduğu pazarın toplam rakamsal büyüklüğüne ilişkin tabloda; 18 firmanın ciroları toplamından meydana gelen teşebbüs birliği cirosuna ağır bir idari para cezasının uygulanması durumunda cezanın olacak mezkur firmaların sahip oldukları ciroların farklı olması sonucu nispeten büyük olanların küçüklere karşı avantajlı duruma geleceği, hatta bu durumda küçük firmaların pazardan çekilerek, faaliyetlerine devam eden az sayıda firmanın pazarın iktisadi tanımını değiştirebileceği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, uygulanacak idari para cezası; Rekabet Hukuku’nun piyasaların doğal rekabet ortamında işlemesine yönelik denetleyici ve düzenleyici olma ya da rekabeti motive etme şeklinde de ifade edilebilecek genel amacı göz önünde bulundurularak alınmıştır”.*²²⁷

Rekabet Kurulu bir kararında²²⁸, Elazığ Altınova Çimento San. Tic. A.Ş. ve Yurt Çimento San. ve Tic. A.Ş. hakkında verilen idari para cezası teşebbüslerin piyasadaki

²²⁶ T. 02/12/2013 tarih ve 13-67/929-391 sayılı Kararı,

²²⁷ CENGİZ, Dilek, a.g.e., 354-355 dipnot, (Motor RK, 27-2-2001, 01-10-/100-24)

²²⁸ 06.04.2012 tarih ve 12-17/499-140 sayılı Kararı,

gücü dikkate alınarak cezada artırım yapılarak uygulanmıştır. Buna göre Elazığ Altınova Çimento Sanayi Tic. A.Ş.'ye 2.902.958,76 TL ve Yurt Çimento San. ve Tic. A.Ş.'ye 2.557.954,55 TL idari para cezası uygulanmıştır. Ankara 2. İdare Mahkemesinin 25.11.2013 tarihli, 2012/1789 E., 2013/1723 K. ve 2012/619 E, 2013/1724 K. sayılı kararları ile Elazığ Çimento ve Yurt Çimento'nun "piyasada etkin bir gücünün bulunmadığı", bu nedenle bu teşebbüsler açısından öngörülen ceza oranının hukuka aykırı olduğu şeklindeki değerlendirmede bulunmuş, bunun üzerine alınan yeni Kurul kararında, 2011 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirlerinin %2'si oranında olmak üzere, Elazığ Altınova Çimento San. Tic. A.Ş.'ye 1.935.305,84 TL, Yurt Çimento San. ve Tic. A.Ş.'ye 1.705.303,03 TL idari para cezası verilmesine karar vermiştir.²²⁹

F. İhlalin Gerçekleşmesindeki Belirleyici Etkisi,

Yukarıda belirtilen atıf gereğince, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etki para cezasının miktarında dikkate alınacaktır.

G. Verilen Taahhütlere Uyup Uymaması,

Verilen taahhütlere uyulup uyulmadığı hususu da, yine aynı atıf gereğince dikkate alınacaktır. Ceza Yönetmeliği'nin 6/2-a maddesinde; Kanununun 4. veya 6. maddeleri kapsamında ortaya çıkan rekabet sorunlarının giderilmesine yönelik olarak verilen taahhütlere uyulmaması halinde, verilecek cezanın yarısından bir katına kadar artırılacağı hususu öngörmüştür. Bu durum şartların oluşması halinde zorunlu olarak uygulanmayacak, artırılabilir denmesi nedeniyle Kurul takdir ederse uygulanacaktır.

Kurul kararında verilen taahhütlere uymama ile ilgili olarak şu değerlendirmelerde bulunmuştur; *"Turkcell ve Telsim'in GSM altyapı hizmetleri pazarında sahip oldukları birlikte hakim durumlarının, İŞ-TİM'in piyasaya sokmama amacı çerçevesinde birlikte hareketleri ile kötüye kullanılması, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde ağır bir ihlal oluşturmaktadır. Turkcell ve Telsim'in iki yıl süre ile İŞ-TİM ile ulusal dolaşım yapmaya yanaşmaması, daha sonra rekabet ihlali nedeniyle rekabet kurumu tarafından açılan soruşturmaya rağmen herhangi bir işbirliğine yanaşmayarak ihlali devam ettirmeleri bu ihlalin ağırlığını ortaya koyan unsurlar olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, her iki teşebbüsün GSM piyasasında sahip oldukları ekonomik büyüklükleri bu ihlali ağırlaştıran unsurlar olmuş ve ihlal*

²²⁹ 19/02/2014 tarih ve 14-07/138-M sayılı Kurul kararı,

dolayısıyla GSM hizmetleri piyasasında yüksek fiyat oluşmuştur. Tarafların 5054 sayılı Kanun'un kapsamı hakkında bilgileri olduğu muhakkaktır. Nitekim, Turkcell 2001 yılında Rekabet Kurulu tarafından rekabet ihlali nedeniyle cezalandırılmıştır. Buna rağmen, ulusal dolaşım ile ilgili rekabet soruşturması başladıktan sonra özellikle Turkcell'in davranışlarında değişiklik olmamıştır. Telsim ise yerinde incelemeye engel olmuş ve bu nedenle süreli para cezası ile cezalandırılmıştır.”²³⁰ Söz konusu kararda özellikle iki firmanın piyasadaki gücü ve ihlalin devamı halinin aynı anda bulunmasına vurgu yapıldığı, bu durumun ağır bir ihlal oluşturacağı, soruşturmaya rağmen bunun devam ettirmesinin piyasayı nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur. İhlalin devamı ile bu firmaların piyasadaki gücü bir araya geldiğinde oluşan ihlale göre ceza miktarında da ağırlaşma olacaktır.

H. İncelemeye Yardımcı Olup Olmaması,

İhlale neden olan teşebbüs veya teşebbüs birliğini, incelemeye yardımcı olup olmadığı para cezasının tespitinde dikkate alınması gereken bir diğer husustur. Yukarıda görüldüğü gibi para cezasının verilmesinde idari bir çok usul öngörülmektedir. Ayrıca, kurul birtakım belgeler isteyebilmekte ve yerinde inceleme yapabilmektedir. İncelemeye yardımcı olup olmaması ölçüsü söz konusu karar verilinceye kadar her aşama dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Aksi halde bunu sadece yerinde inceleme ile kısıtlı tutmak, rekabet ihlalinin tespitinde karşı taraftan beklenen işbirliğini güçlendirme amacına aykırı düşecektir. Ceza Yönetmeliği'nin 6/2-b maddesi uyarınca, incelemeye yardımcı olunmaması halinde verilecek ceza yarısına kadar artırılacaktır. Yönetmeliğin “*Hafifletici Unsurlar*” başlıklı 7. maddesine göre ise; yasal yükümlülükler dışında incelemeye yardımcı olunması halinde verilecek ceza dörtte bir ile beşte üç arasında indirilebilir. Görüldüğü üzere bu durum “*indirilebilir*” ifadesi nedeniyle Kurul'un takdirine bırakılmıştır. Yürütülen bir soruşturmada Aktif İşbirliği Yönetmeliğindeki para cezası verilmemesine ilişkin düzenlemeden yararlanamayan bir teşebbüse verilecek ceza, başka bir karte ile ilişkin olarak Kurulun önaraştırma yapmaya karar vermesinden önce, Aktif İşbirliği Yönetmeliğinin 6. maddesinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunması halinde, dörtte bir oranında indirilir. Aktif İşbirliği Yönetmeliğinin para cezası verilmemesine ve verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin hükümleri ise saklı tutulmuştur. Diğer ihlalleri

²³⁰ CENGİZ, Dilek, a.g.e., s. 355 dipnot. (Turkcell-Telsim, RK 9-6-2003, 03-40/432/186)

gerçekleştiren teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin ihlallerini kabul ederek, aktif işbirliğinde bulunmaları halinde, para cezası altıda bir ile dörtte bir arasında indirilir. Bu son iki durum ise “*indirilir*” ifadesi nedeniyle şartlarının sağlanması halinde zorunlu indirim nedenidir.

Aksaray Sürücü Kursları kararında ilgili muhatapları tarafından yapılan yazılı savunmalarda, Dernek’te yapılan yerinde incelemede soruşturma açılmasına dayanak olan tüm belgeler ve bilgiler hatta tutulmuş olan el yazmalı notların bile ön soruşturmayı yürüten görevlilere hiçbir engel çıkartılmadan teslim edildiği ve fotokopi almasının sağlandığı, bu konuda herhangi bir olumsuzluğun yaşanmadığı ileri sürülmüştür. Kurul ise, RKHK’nun ile raportörlere, teşebbüslerde yerinde inceleme yapma yetkisinin verildiği ve bu yetkinin kullanılmasının engellenmesi veya zorlaştırılması durumunda ceza uygulanması gerektiğinin öngörüldüğü belirtilerek, teşebbüslerin savunmalarında belirttikleri şekilde raportörlere engel olunmaması ve istenen belgelerin sunulması durumu 4054 sayılı Kanun ile teşebbüslerin yasal yükümlülüğü olarak görüldüğü, bunun haricinde incelemeye yardımcı olunması hali mevcut durumda söz konusu olmadığı, bu anlamda hafifletici unsur olarak kabul edilebilecek bir hususun oluşmadığına karar verilmiştir.²³¹

I. Gerçekleşen veya Gerçekleşmesi Muhtemel Zararın Ağırlığı,

Rekabet ihlali ile piyasada gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel bir zararın ağırlığı söz konusudur. İdari para cezasının miktarında bu durumda dikkate alınacaktır. Rekabet Kurulu Çorumda faaliyet gösteren yapı denetim firmalarına ilişkin kararında, Duru Bilişim bakımından, ceza oranı belirlenirken, ilgili teşebbüsün piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususlar hafifletici unsurlar olarak dikkate alınmıştır.²³²

Yönetmelik Taslağı’nın 6. maddesinin son fıkrasına göre, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığının takdirinde Kurul; ihlalin vuku bulduğu coğrafi pazarın kapsamı, ihlale katılan teşebbüslerin pazardaki toplam büyüklüğü ve ihlalin uygulanıp uygulanmadığı gibi unsurları göz önünde bulunduracaktır.

²³¹ 12/02/2014 tarih ve 14-06/127-56 sayılı Kararı s. 33

²³² T. 02/12/2013 tarih ve 13-67/929-391 sayılı Kararı, s. 24

J. Diğer hususlar

Kanun “*gibi hususlar*” diyerek, Kurul'a idari para cezasının tespitinde bir takdir yetkisi tanımıştır. Oysaki böyle bir yetkinin tanınması, hukuki güvenlik ilkesi ve eşitlik ilkelerine aykırı düşeceğinden indirim nedenlerinin kapsamı “*gibi hususlar*” denilerek genişletilmemelidir. Kurula yapacağı düzenlemede sınırsız bir yetkinin verilmesi çıkarılan yönetmeliklerde de karmaşaya neden olabilecektir. Rekabet Kurulu yukarıda belirtilen yapı denetim firmalarına ait Kararında, şu hususları diğer hususlar kapsamında değerlendirerek cezada hafifletici neden olarak uygulamıştır.

- Yapı denetimi sektörünün yeni oluşmakta olması,
- Firmaların havuz sistemi kurma çabalarının temelinde özellikle küçük illerde kamu otoritelerince mevcut kapasiteyi aşacak sayıda YDK kurulmasına izin verilmesinin yatması,
- İlgili mevzuatta sektöre ilişkin olarak sıklıkla değişikliklerin yapılması,
- Halihazırda sektöre ilişkin yeni bir kanun tasarısının varlığı ve sektörün önemli yapısal sorunlarının bulunması.

Görüldüğü gibi bu Kararda birçok husus değerlendirilebilmiştir. Değerlendirme konusunda bir kıstas olmadığı için Kurulun takdir ettiği her husus bu kapsama alınabilir. Örneğin Rekabet Kurulu bir kararında RKHK'nun 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan bildirimde derhal uyulması da ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliği hakkında uygulanacak idari para cezasının belirlenmesinde dikkate alınmıştır.²³³

XI. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI

RKHK'da düzenlenen idari para cezalarında iki tür zamanaşımına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki soruşturma zamanaşımı diğeri ise yerine getirme zamanaşımıdır. RKHK'da yer alan mülga 19. maddede şu hüküm yer almaktaydı;

“Kurulun para cezası ve süreli para cezası verme yetkisi aşağıdaki zamanaşımı sürelerine tabidir:

- a) *Teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin başvurusu veya bildirimle, bilgi verme ya da yerinde inceleme yapılmasıyla ilgili hükümlerin ihlali halinde üç yıl,*
- b) *Diğer hallerde beş yıl.*

²³³ T. 27.11.2008 tarihli, 08-67/1091-424 sayılı Kararı, s. 15,

Süre, ihlalin vuku bulduğu gün işlemeye başlar. Sürekli veya tekrarlanan ihlaller söz konusu ise süre, ihlalin sona erdiği ya da en son tekrarlandığı günden itibaren başlar. Bu ihlalle ilgili olarak Kurulun inceleme veya araştırma amacıyla yapacağı herhangi bir işlem, bu işlemin ilgili taraflardan birine tebliği anından itibaren zamanaşımını keser.

Karar aleyhine yargı yoluna başvurulmuş olması zamanaşımı süresini keser.”

Yukarıda belirtilen zamanaşımını düzenleyen maddenin 5728 sayılı Kanun’un 578. maddesi²³⁴ ile mülga edilmesi nedeniyle artık zamanaşımı bakımından Kabahatler Kanunu’nun 20. ve 21. madde hükümleri uygulanmaktadır. Zamanaşımı hususunda 5326 sayılı Kanun’da, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun aksine, herhangi bir durma ya da kesilme nedeni öngörülmemiş ve bu hususta başka bir Kanuna da atıf yapılmamıştır.²³⁵

A. Soruşturma Zamanaşımı

Soruşturma zamanaşımı Kabahatler Kanunu 20. maddeye göre; soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı kişi hakkında idarî para cezasına karar verilemeyecektir. Soruşturma zamanaşımı süresi; maktu idari para cezalarında miktara göre beş, dört ve üç yıllık sürelerle ayrılmıştır. Ancak, Kanun’un 89. uncu maddesi hariç olmak üzere 1111 sayılı Askerlik Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda belirtilen ve idari para cezasını gerektiren fiilin işlendiği tarihi takip eden takvim yılının son günü bitimine kadar idari para cezası verilerek tebliğ edilmediği takdirde idari yaptırım kararı verilemeyecek ve verilmiş olanlar düşecektir.

KK’nu nispi idari para cezaları için ise ayrı bir zamanaşımı süresi belirlemiştir. *Nispi idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıl olacaktır. Zamanaşımı süresi, kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesiyle veya*

²³⁴ RG. T. 8 Şubat 2008 S. 26781

²³⁵ ARI, Buket, “*Rekabet İhlallerinde Zamanaşımı Sorunu*”, Ankara, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=wr0WpghRHwQ3Rg+kBzPV0A==H7deC+LxBI8>= GT. 24/09/2014

neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlamaktadır. Kanun, kabahat fiilinin gerçekleştiği zaman olarak failin icraî veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zamanı esas almakta, neticenin oluştuğu zamanı dikkate almamaktadır. Ancak, soruşturma zamanaşımı bakımından neticeye önem atfetmiştir. Bu da fail bakımından aleyhe bir düzenleme olarak değerlendirilebilir. Fail kabahat fiilini gerçekleştirmiş fakat neticesi uzun zaman devam etmiş ise, zamanaşımı bakımından sorumluluğu uzun bir süre sürebilecektir. Zincirleme eylem için her fiil ayrı cezalandırıldığı için her bir eylemi kendi içinde değerlendirilmelidir.²³⁶ Bu hükümler Türk Ceza Kanundaki zamanaşımı hükümleriyle benzer nitelikler taşımaktadır. Eğer fiil temadi ediyorsa, temadinin kesilmesiyle zamanaşımı başlayacaktır.²³⁷

Rekabet Kurulu'nun bir kararında karşı oy olarak soruşturma zamanaşımının dolduğu ifade edilmiştir. Bu kararda, Rekabet Kurulu tarafından ihlallerin 1999 yılında gerçekleştiği, 21.10.1999 tarihinde ise Kurul'un ihlale son vermek için *geçici tedbir* kararı aldığı ve bu karar uyarınca tarafların uygulamalarına son verdiği, bu nedenle dosya bakımından ihlallerin 21.10.1999 tarihinde sona erdiği belirtilmiş, buna göre zamanaşımını bu tarihten itibaren işleterek, zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak 1999 yılı, dolduğu sürenin 2007 yılı olduğu tespit edilmiş, bu nedenlerle 8 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu, soruşturma zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle karar verilemeyeceği ifade edilmiştir.²³⁸

Ayrıca, bir başka Kararda soruşturma zamanaşımı ile ilgili olarak Kurula bildirilmemiş olan birleşme ve devralma işleminin 13.06.2007 tarihinde Kurul'un izni olmaksızın gerçekleştirilmiş olması nedeniyle idari para cezası verilmesi gerektiği ancak RKHK'un mülga 19. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre zaman aşımına uğradığından idari para cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.²³⁹

B. Yerine Getirme Zamanaşımı

Kabahatler Kanunu 21. maddesine göre, yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idarî para cezasına veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar artık yerine getirilemeyecektir. Yerine getirme zamanaşımının başlangıç tarihi ise, kararın

²³⁶ OTACI, Cengiz, KESKİN, İbrahim, s. 61

²³⁷ KARAGÜLMEZ, Ali, Suç Olmaktan Çıkarma İdari Para Cezaları Açıklamalı Kabahatler Kanunu, s. 264, Ankara, 2005

²³⁸ Rekabet Kurulu'nun 27/11/2008 tarih ve 08-67/1091-424 sayılı Kararı,

²³⁹ 04/05/2011 tarih ve 11-28/537-16 sayılı Kararı

kesinleşmesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başıdır. Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemeyecektir. Bu madde uyarınca, karar verilen ve kesinleşen idari yaptırımlar belli bir sürenin geçmesiyle artık yerine getirilemeyecektir. Bu idari yaptırımlar ise sadece, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi ile ilgilidir.²⁴⁰

Yerine getirme zamanaşımı süresi olarak, idari para cezaları için belli miktarlara göre, yedi, beş, dört ve üç yıl, mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin kararlar için ise 10 yıllık zamanaşımı süresi belirlenmiştir.

---

²⁴⁰ KANGAL, Zeynel T., Kabahatler Hukuku, s. 235, İstanbul, 2011

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4054 SAYILI KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI KARARI ALINMASI, UYGULANMASI VE KARARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI

I. İLK İNCELEME, ÖN ARAŞTIRMA VE SORUŞTURMA

İdari para cezaları bakımından başlangıç aşaması ilk inceleme aşamasıdır. Daha sonra bazı durumlara göre ön araştırma aşaması yer almaktadır. Son olarak ise soruşturma aşaması bulunmaktadır.

A. İlk İnceleme

Kanun'da ilk inceleme aşamasının öngörülmediği görülmektedir. Ancak, ilk incelemenin içeriği ise kısmen Yönetmelikte²⁴¹ belirtilmiştir. İlk incelemede amaç, Kurum'a yapılan başvurunun Kurum'un çalışma konularının içinde ve Kanun kapsamında olup olmadığını tespit edebilmektir. Yani ilk inceleme ile görevli makam tespit edilmeye çalışılmaktadır. Sonuç olarak ilk incelemede rekabet ihlali tespit edilmemektedir.²⁴² İlk inceleme aşamasında usule ve esasa ilişkin idari para cezaları ile nispi idari para cezaları uygulanmamaktadır.

B. Ön Araştırma

Kanun'un 40. maddesi, ön araştırma sürecini düzenlemiştir. Bu maddeye göre; Kurul, resen veya kendisine intikal eden başvurular üzerine doğrudan soruşturma açılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılmasına karar vermektedir. Madde metninden, ön araştırmanın her zaman olmadığı, sadece doğrudan soruşturma açmaya yetecek kadar bilgi toplanamadığı durumlarda, daha fazla bilgi edinebilmek için başvuru bir aşama

²⁴¹ Rekabet Kurumu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

²⁴² KOÇ, Emine, "4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Düzenlenen İdari Para Cezaları İçin Öngörülen İdari Usul", Ankara, 2012, s. 241,

olduğu anlaşılmaktadır. Ön araştırma yapılmasına Kurul karar vermektedir. Bu karar niteliği itibariyle bir nihai karar değildir. Bu yüzden 51/3. maddesine göre Kurul üyelerinin en az üçte birinin toplanması ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verilir. Ön araştırmanın zorunlu olmayışı onun tamamen Kurul'un takdirinde olduğu anlamına da gelmez. Kanun'da yer alan “karar verir” ifadesi, Kurul'un daha fazla bilgi edinmesini gerektiren durumlarda ön araştırmanın yapılmasını zorunlu tutmaktadır.²⁴³

RKHK'nun 40/son maddesine göre, önaraştırma yapmakla görevlendirilen raportör 30 gün içinde elde ettiği bilgileri, her türlü delilleri ve konu hakkındaki görüşlerini Kurula yazılı olarak bildirir. Ancak bu süre idarenin iç işleyişine ilişkin bir süre olup bağlayıcılığı yoktur. Yani 30 gün içerisinde tamamlanmayan daha fazla sürede tamamlanan bir rapor sonucu verilen idari para cezasının hukuka aykırı olması nedeniyle iptali söz konusu olamaz. Ankara İdare Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda²⁴⁴ bu sürenin hak düşürücü süre niteliğinde olmadığından, önaraştırma raporunun süresi içerisinde tamamlanmaması Kurul kararını sakatlayıcı nitelikte görülmemiştir.

Kurul'un vermiş olduğu kararlarda usule ilişkin idari para cezaları ile nispi idari para cezalarının bu aşamada verilebildiği görülmektedir. Örneğin rekabet ihlali tespit edilmese bile yerinde incelemenin engellenmesi veya eksik ya da yanlış bilgi verilmesi halinde idari para cezası ön araştırma aşamasında uygulanabilecektir.

C. Soruşturma

Soruşturma şekilde tanımlanabilmektedir; suç haberinin alınmasıyla başlayan, yazılı ve gizli adli nitelikteki faaliyetlerden oluşan ve amacı kamu davasının açılmasına gerek olup olmadığını araştıran safhaya soruşturma evresi denir. Soruşturma evresi ihbar, şikayet veya suçun doğrudan doğruya öğrenilmesi ile başlamaktadır. İhbar veya şikayetlerin soyut ve genel olmaması, kişi veya olay belirtmesi, ciddi bulgu ve belgelere dayanması ve ihbar veya şikayet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile adresinin bulunması gerekmektedir. İddiaya dayanak teşkil eden belgelerin şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya

²⁴³ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, B. 3, s. 322, Bursa, 2010,

²⁴⁴ Ankara 11. İdare Mahkemesi, T. 11/07/2013, 11. D. E. 2012/1727, K. 2013/1083,

konulması halinde ad, soyad ve imza ve adres bilgileri aranmaz.²⁴⁵ Kabahatler Kanunda soruşturma ve karar alma sürecine yönelik herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durum, bireylerin temel hak ve hürriyetlerini yakından ilgilendirdiği için idari yaptırımlar için de ayrıntılı bir şekilde soruşturma usulünün düzenlenmesi gerektiği şeklinde eleştirilmiştir.²⁴⁶ Kabahatler bakımından kanunda genel bir soruşturma usulü benimsenmese de Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin idari işlemler konusunda bireylerin korunması amacıyla aldığı tavsiye kararında yer alan ilkeler ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yanı sıra yargısal ve bilimsel görüşlere bakarak kabahatler konusunda soruşturma usulü belirlenmeye çalışılmıştır.²⁴⁷

Ceza muhakemesi iddia, savunma ve yargılamadan oluşur. Soruşturma evresinde kovuşturmaya hazırlanmaya çalışılır. Bu yönüyle soruşturma evresinde, deliller bulunmaya, koruma altına alınmaya ve yargılama makamına sunulmaya çalışılır.²⁴⁸

Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda ise soruşturma usulünün düzenlendiğini görmekteyiz. Kanun'un 40/1. maddesine göre, Kurul, resen veya kendisine intikal eden başvurular üzerine doğrudan soruşturma açılmasına karar vermektedir. Soruşturma açma işlemi iki türlü olabilmektedir. Bunlardan ilki biraz öncede ifade edildiği gibi, doğrudan doğruya soruşturma açma diğeri ise ön araştırmada ifade edildiği gibi, ön araştırma neticesinde, ön araştırma raporu görüşülerek soruşturma açılmasına karar verilebilir. Bu karar niteliği itibariyle bir ara karar niteliğindedir. Ön araştırma neticesinde, soruşturma açılmamasına da karar verilebilir. Soruşturma açılmaması yönündeki karar ise niteliği itibariyle bir nihai karardır.²⁴⁹ Kanun'un 43. maddesine göre; *Soruşturma yapılmasına karar verildiği takdirde, Kurul, ilgili daire başkanının gözetiminde soruşturmayı yürütecek raportör veya raportörleri belirlemektedir.* Kurul, başlattığı soruşturmaları, soruşturmaya başlanması kararının verildiği tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili taraflara bildirmekte

²⁴⁵ ÖZTÜRK, Bahri, TEZCAN, Durmuş, Mustafa Ruhan Erdem, vd. Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, S. 486-487, B 3, Ankara, 2010

²⁴⁶ GEDİK, Doğan, "Kabahatlerde Soruşturma Usulü", Terazi Hukuk Dergisi, S. 51, Ankara, Kasım, 2010 s. 138,

²⁴⁷ a.g.e, s. 141

²⁴⁸ CENTEL, Nur Centel, ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 6, s. 75, İstanbul, 2008

²⁴⁹ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, B. 3, s. 324,

ve tarafların ilk yazılı savunmalarını 30 gün içinde göndermelerini istemektedir. Taraflara tanınan ilk yazılı cevap süresinin başlayabilmesi için Kurulun bu bildirim yazısı ile birlikte, iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgiyi ilgili taraflara gönderir. Soruşturmanın en geç 6 ay içinde tamamlanması gerekir. Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir. Kurulun soruşturmaya başlama kararı kesindir. RKHK'nun 45/1. maddesine göre, soruşturma sonucunda bir rapor hazırlanır ve bu rapor Kurul üyeleri ve ilgililere tebliğ olunur. Bu raporun şöyle bir önemi vardır, eğer soruşturma raporu eksik bilgi ve belgelere, eksik araştırma neticesinde hazırlanmışsa ve bu rapor verilecek idari para cezasına dayanak teşkil edeceğinden, söz konusu idari para cezasının iptali söz konusu olabilecektir.²⁵⁰

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu bir Kararında, soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin, soruşturma raporunun oluşturulması aşamasında bulunmak, raporu imzalamak suretiyle görüşünü önceden oluşturduğu ve açıkladığı dikkate alındığında, aynı üyenin soruşturma raporunun ve savunmanın objektif bir şekilde tartışılıp değerlendirilmesinin gerekli olduğu nihai kararın verileceği toplantıya katılıp oy kullanmasının tarafsızlık ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay Onüçüncü Dairesinin 31.5.2005 günlü, E:2005/89, K:2005/2850 sayılı kararının bozulmasına karar vermiştir.²⁵¹

Rekabet Kurulu'nun soruşturma açılmamasına ilişkin olarak verdiği kararlardan bir tanesine bakılacak olursa, Kurul 18.07.2002 tarih ve 02-44/525-218 sayılı Kararında soruşturma açılmamasına ilişkin olarak şu kararı vermiştir; “*Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı (TFF) ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) arasında imzalanan ve Türkiye İkinci Lig maçlarının yayınına ilişkin sözleşme ile stadyumlara TRT dışındaki TV kuruluşlarının kameralarının alınmaması suretiyle 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak yapılan önaraştırma ve değerlendirme neticesinde; TFF ile TRT arasında imzalanan 04.07.1998 tarihli İkinci Lig Futbol maçlarının yayınına ilişkin sözleşmenin, TRT dışında televizyon kameralarının stadyumlara alınmamasının, 4054 sayılı Kanun anlamında rekabet ihlali oluşturduğuna dair bir bulguya rastlanmadığına, dolayısıyla konu hakkında*

²⁵⁰ Ankara 11. İdare Mahkemesi, T. 11/07/2013, 11. D. E. 2012/1727, K. 2013/1083,

²⁵¹ T. 18/12/2008, E. 2005/3032, K: 2008/2331

soruşturma açılmasına gerek olmadığına ve şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar vermiştir.”²⁵² Söz konusu karar değerlendirildiğinde, öncelikle ön araştırma yapılması gerekmesi üzerine bir ön araştırma yapıldığı, bunun neticesinde Kanun'un belirttiği anlamda bir rekabet ihlali oluşturmadığı, tespit edilmiştir. Ancak bu haliyle karar ele alındığında, Karar'ın sadece herhangi bir bulguya rastlanılamamıştır denilerek, red kararında menfaati olanlar için gerekli açıklığa sahip olmadığı görülmektedir. Kanun'un anladığı anlamda bir rekabet ihlali yoktur deyip reddetmek yerine, bunun neden ihlal kapsamında değerlendirilmediğinin hukuki gerekçesinin yazılması, hukuk devleti ilkesine uygun olacaktır. Böyle bir tutum, dava yoluna başvurabilecekler açısından da gerekli kolaylık ve açıklığı sağlar nitelikte olacaktır.

II. SÖZLÜ SAVUNMA TOPLANTISI

Sözlü savunma toplantısı ile ilgili olarak genel ilkelere değinildikten sonra, oturumun yapılma şekli, ispat vasıtaları ve bildirimler ile uzman görüşü ve tanık ve uzman görüşüne kısaca değinilmektedir.

A. Sözlü Savunma Toplantısına İlişkin Genel İlkeler

Kabahatler Kanununda savunma hakkı ile ilgili olarak bir düzenlemenin yer almadığını görmekteyiz. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ise “*İdari İşlemler Karşısında Bireylerin Korunması*” hakkındaki 77/31 sayılı kararında, savunma hakkının önemini vurgulamıştır. Bu karar uyarınca, “*haklarını, özgürlüklerini ya da yararlarını zedeler nitelikteki her idari işleme karşı ilgilinin olay ve delilleri ileri sürme ve gerektiğinde kanıt araçları sunma hakkı vardır. Bunlar idarece göz önünde bulundurulur.*”²⁵³

RKHK’da ise haklarında soruşturma ya da nihai inceleme yürütülenler için Kurul önünde sözlü savunma hakkı verilmiştir. Kurul, toplantı tarihini, yerini, saatini ve toplantıya katılmak isteyen şikâyetçiler ile üçüncü kişiler için başvuru süresini tespit ettikten sonra bu karar Kurum internet sayfasında duyurulmaktadır. Sözlü savunma toplantısı, soruşturma safhasının bitiminden en az 30 gün en çok 60 gün içinde yapılmaktadır. Kurul tarafından belirlenecek süre içerisinde şikâyetçiler

²⁵² SONGÖR, Tuncay, 4971 ve 5234 sayılı Kanunlarla Değiştirilmiş Şekliyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, s. 238, Ankara, 2005,

²⁵³ GEDİK, Doğan, a.g.m, s. 51-52

tarafından yazılı bir başvuru olması halinde şikayetçilerde toplantıya katılabilirler. Taraflar şahsen toplantıya katılabilirler. Bunun yanı sıra temsilcileri vasıtasıyla da katılmaları mümkündür. Toplantıya katılmak isteyen dinleyiciler makul bir sürede başvurmaları ve fiziki imkanların mümkün olması halinde, katılabilirler.

B. ALENİLİK VE GİZLİ OTURUM

Sözlü savunma toplantıları açık olarak yapılmaktadır. Kurul, genel ahlakın ve ticarî sırların korunması gerekçesi ile sözlü savunma toplantısının gizli olarak yapılmasına karar verebilir.

Ancak bu aleni görüşmenin Rekabet Kurulu kararının alınmasında yapılan görüşme ile karıştırılmaması gerekir. Rekabet Kurulu kararlarının gizli görüşme sonucu alındığını görmekteyiz (*Kanun 49. madde*). Yani mahkemelerde geçerli olan karar aşamasındaki gizlilik Kurul kararlarında da geçerlidir.

C. İSPAT VASITALARI VE BİLDİRİM

Rekabet Kurumu'nun yayımladığı 2010/2 sayılı Rekabet Kurulu Nezdinde Yapılan Sözlü Savunma Toplantıları Hakkında Tebliğ'in 11. maddesinde, tarafların sunacağı ispat vasıtaları ve bunların bildirilmesiyle ilgili olarak şu şekilde düzenlenmiştir; Taraflar, sözlü savunmada Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun İkinci Babının Sekizinci Faslında düzenlenen her türlü delil ve ispat vasıtasından yararlanabileceklerdir. Sözlü savunma toplantısından en geç yedi gün önce taraflar sözlü savunmada yararlanacakları ispat vasıtalarını Kurula bildirmekle yükümlüdürler. Süresi içinde bildirilmemiş ispat vasıtalarından yararlanılamaz. Sunuma ilişkin metin ya da slayt gibi diğer dokümanların da aynı süre içinde bildirilmesi gerekir. Aksi halde, bu dokümanlar; kayda alınmak ve Kurul üyeleri ve soruşturma heyetine dağıtımını temin etmek için sunumu yapacak tarafça çoğaltılarak toplantı başlamadan önce görevlilere teslim edilir. Yukarıda belirtilen kurallar toplantıya katılan şikâyetçiler ve üçüncü kişiler bakımından da geçerlidir.

D. Tanık ve Uzman Görüşü

Rekabet Kurumu'nun çıkarmış olduğu Rekabet Kurulu Nezdinde Yapılan Sözlü Savunma Toplantıları Hakkında 2010/2 sayılı Tebliğin²⁵⁴ 12-13 maddeleri uyarınca, taraflar toplantıda tanık dinlenmesini isteyebilirler. Ancak Kurul dinlenen tanıkların yeterli olduğu kanısına varırsa diğerlerinin dinlenmemesine karar verebilir. Ayrıca, taraflar dosya konusu ile ilgili olarak uzman görüşünden yararlanabilirler. Talep üzerine veya re'sen ilgili uzmanın toplantıda dinlenmesine karar verilebilir. Ayrıca, RKHK'nun 46. ve 47. maddelerine göre de, tanık diletilmesi ve uzman görüşünden yararlanılmasına dolaylı olarak imkan tanındığı söylenebilir.²⁵⁵

III. NİHAİ KARAR VE İÇERİĞİ

Karar safhasında yukarıda yer alan sözlü savunma aşaması tamamlanmaktadır. Soruşturma heyetinin ek görüşlerini bildirmesi ve tarafların görüşlerini bildirmesi için süre verilmesi ile birlikte soruşturma safhası biter ve soruşturma heyetinin de görevi sona erer. Bundan sonra çalışmalar Kurul tarafından yürütülmeye başlar. Kurul sözlü savunma toplantısı ve karar toplantısı dediğimiz iki aşama ile nihai karara ulaşır.²⁵⁶ Kanun'un 48. maddesine göre; Sözlü savunma toplantısı yapıldıktan sonra aynı gün, bu mümkün olmaz ise gerekçesi ile birlikte 15 gün içinde kararın verilmesi gerekmektedir. Sözlü savunma toplantısı yapılmasının taraflarca talep edilmediği ve Kurulun da kendiliğinden sözlü savunma yapılmasına karar vermediği hallerde, nihai karar dosya üzerinde yapılacak incelemeye göre, soruşturma safhasının bitiminden sonra 30 gün içinde verilir. Görüldüğü gibi sözlü savunma toplantısının yapılıp yapılmamasına göre kararın verilme süresi değişmektedir. Sözlü savunma yapılmasına karar verilmesine rağmen ilgili tarafların sözlü savunmaya gelmemesi halinde ise kararın, belirlenmiş toplantı tarihinden sonraki bir hafta içinde dosya üzerinde yapılacak incelemeye göre verilecektir. Karar aşamasında belirtilen sürelerin

---

²⁵⁴ RG. 24/04/2010 S. 27561,

²⁵⁵ GÜL, İbrahim, "Soruşturma Raporunda Önce Sözlü Savunma Toplantısı", Rekabet Forumu, S. 77, 2013, s. 14 www.rekabetderneği.org/rk_bulten/sayi77.doc+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=tr G.T. 03/02/2015

²⁵⁶ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, s. 336-337

konulması idareyi hızla bir karar almaya itecek niteliktedir.²⁵⁷ Bu durum aynı zamanda, firmalar karar sürecinde kendilerine ait ekonomik ve finansal kararları almaları güçleşeceğinden, bu etkinin en kısa zamanda kalkmasını da sağlar.

Kanun'un 52. maddesine göre, kararda şu hususların yer alması gerekir;

- a) Kararı veren Kurul üyelerinin adları ve soyadları,
- b) İnceleme ve araştırmayı yapanların adları ve soyadları,
- c) Tarafların ad ve unvanları ile ikametgahları ve ayırıcı nitelikleri,
- d) Tarafların iddialarının özeti,
- e) İnceleme ve tartışılan ekonomik ve hukukî konuların özeti,
- f) Raportörün görüşü,
- g) İleri sürülen bütün delillerin ve savunmaların değerlendirilmesi,
- h) Gerekçe ve kararın hukukî dayanağı,
- ı) Sonuç,
- j) Varsa karşı oy yazıları.

Aynı maddenin son fıkrasına göre ise verilen karar ile taraflara yüklenen görevler ve tanınan haklar şüphe ve tereddüde yol açmayacak şekilde açık yazılacaktır. Kararda belirtilen hususların kararda bulunmaması halinde kararın iptali söz konusu olabilecektir. Burada önemli olan husus şekil unsurundaki eksikliğin işleme esaslı bir şekilde etki edip etmediğidir.

Bir Danıştay kararında şu değerlendirmelerde bulunulmuştur; “...*Bilindiği gibi bazı işlemlerin yapılmasında uyulması gereken idari usul ve şeklin önceden yasayla tespitinin amacı, kişilere teminat sağlamaktır.*

Usul ve şekille ilgili kurallara uyulmaması hukuka aykırılık halini oluşturmakla beraber, bu aykırılığın her zaman, idari işlemin iptalini gerektirmeyeceği yargı kararları ile kabul edilmektedir.

Bu durumda, işlemin şekil unsuru üzerindeki yargı denetiminde yukarıda da değinildiği üzere, şekil unsurundaki aykırılık halinin işlem üzerindeki hukuki etkisine bakılması gerekir.

Olayda, 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesinden itibaren Rekabet Kurulu'nun inceleme ve araştırmalarında uyulması zorunlu usuller ayrıntılı olarak saptanmış ve

---

²⁵⁷ KOÇ, Emine, *a.g.m*, s. 271,

52. maddesinde ise, kararlarda bulunması gereken hususlar arasında “varsa karşı oy yazıların” da yer alacağı belirtilmiştir.

Birden çok iradenin katılım ile oluşan kararların, tarafların iddia ve savunmaları ile ileri sürülen delillerinin, kurulu oluşturanlarca ortaya konulan görüş ve karşı görüşlerin tartışılması sonunda olduğu göz önüne alındığında, kararın değerlendirilmesinde, çoğunluk oyları kadar, karşı görüşte olanların oylarının bilinmesi önemli olup, kararın bütünlüğü bakımından, kanun koyucu tarafından da bu hususa verilen önem dolayısıyla Yasa'nın 52. maddesinde, Kurul kararlarında varsa karşı oy yazısının bulunması gerekli görülmüştür.”²⁵⁸

Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın²⁵⁹ 28. maddesi ile kararlarda yer alması gereken zorunlu unsurlar şöyle belirlenmiştir;

- a) Kararı veren Kurulun üyelerinin adları ve soyadları.
- b) İnceleme ve araştırmayı yapanların adları ve soyadları.
- c) Tarafların ad ya da unvanları ile adresleri.
- d) İnceleme ve araştırmanın konusu ile varsa iddiaların özeti,
- e) Raportör görüşü.
- f) Varsa savunma ve görüşlerin değerlendirilmesi.
- g) Tespitler, gerekçe ve kararın hukuki dayanağı.
- h) Sonuç.
- i) Karara karşı yargı yolu.
- j) Varsa karşı oy yazıları.

Ayrıca, bu madde ile kararların gizli ve ticari sır niteliğini haiz bilgiler hariç tutulmak kaydıyla, Kurumun internet sitesinden yayınlanacağı hükme bağlanmıştır.

IV. KARARIN UYGULANMASI

Kararın uygulanması bazı aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikli aşama kararın tebliği aşamasıdır. Tebliğ aşamasını sırasıyla kesinleşme ve tahsil aşamaları takip etmektedir. Rekabet hukuku bakımından tahsil aşaması önemli bir yere sahiptir.

²⁵⁸ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Teori, Uygulama ve Mevzuat, s. 805-806, Danıştay, 10. D., E/K, 2001/550-2003/3963,

²⁵⁹ Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 23/01/2014 tarih ve 31853594-101-886-571 sayılı Kanun Tasarısı

A. İdari Para Cezasının Tebliği

RKHK'nun 54. maddesine göre, Rekabet Kurulu kararlarında süreler gerekçeli kararın taraflara tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır. Bu nedenle, tebliğ aşaması çok önemlidir. Çünkü usulüne göre tebliğ edilmeyen bir kararda sürenin başlamaması söz konusu olabilecektir. Tebliğ işlemleri Tebligat Kanunu hükümlerine göre yerine getirilecektir.

B. İdari Para Cezası Kararının Kesinleşmesi

Kurul tarafından verilen idari para cezası kararı, İdari Yargılama Usulü Kanunu 7. madde gereğince, 60 günlük dava açma süresi içerisinde yetkili idare mahkemesine dava açılmaması halinde kesinleşecektir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken husus, altmış günlük dava açma süresi kararın verildiği tarihten itibaren değil gerekçeli kararın taraflara tebliği tarihinden itibaren başlayacaktır. Çünkü, Kanun'un 54. maddesi gereğince, Rekabet Kurulu kararlarında süreler gerekçeli kararın taraflara tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır.

C. İdari Para Cezasının Tahsili

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 18. maddesinde “*Bu Kanuna Göre Verilen Para Cezalarının Niteliği ve Uygulanması*” başlığı altında bu konu şu şekilde düzenlenmekteydi; “Bu Kanunda düzenlenen her türlü para cezası idarî nitelikte para cezasıdır. Para cezası veya süreli para cezası bu Kanuna aykırı hareket eden tarafların her birine ayrı ayrı uygulanır. Süreli para cezası verilmesine ilişkin karara karşı yargı yoluna başvurulması halinde, süreli para cezası konusunda yürütmeyi durdurma kararı verildiği takdirde yargıya başvurma tarihinden itibaren süreli para cezası uygulanmaz.” Söz konusu düzenlemenin iptal edilmesiyle, bu düzenlemeyle çelişki oluşturmayan²⁶⁰ aşağıdaki düzenlemeye göre idari para cezaları tahsil edilmektedir.

Kabahatler Kanunu 17/3-4. maddesine göre, “*10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları Genel Bütçeye*

---

²⁶⁰ CENGİZ, Dilek, a.g.e, s. 353

gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları ise, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir. Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir.” Bu madde de tahsil usulü olarak idari para cezasını veren kamu idaresi ve idari para cezasının düzenlendiği kanunlar dikkate alınarak bir belirlemeye gidildiği görülmektedir.²⁶¹ Kanun’un 17/5. maddesine göre ise, “İdarî para cezası tamamen tahsil edildikten itibaren en geç bir ay içinde durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.”

İdare, kural olarak re'sen icra yetkisine sahiptir. Yani idare kendi aldığı kararı yine kendisi icra edebilmektedir. İdare re'sen icra yetkisini kullanarak, hukuk alanında oluşan değişikliği maddi aleme aktarmaktadır.²⁶² Kurul bu yetkisine göre idari para cezası kararını tahsil edebilecektir.

Kanun'un 55. maddesine göre, Kurul kararlarına karşı yargı yoluna başvurulması kararların uygulanmasını ve idarî para cezalarının takip ve tahsilini durdurmaz. Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu karar üzerine açılan dava, kendiliğinden yürütmeyi durdurmaz, bunun için ayrıca yürütmenin durdurulması talep edilecek, mahkeme de yürütmenin durdurulmasına karar vermesi gerekecektir. Bu durum, idarî işlemlerin kendiliğinden yürür işlemler olmasının da bir sonucudur.²⁶³

---

²⁶¹ GÜÇLÜ, Yaşar, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, s. 136, Ankara, 2008

²⁶² GÖZLER, Kemal, İdare Hukuku Dersleri, B. 6, s. 268, Bursa, 2007

²⁶³ ÜNAL, İbrahim, Rekabet Kurulu'nun Uyumlu Eylem Nedeniyle İdari Yaptırım Kararı ve Yargısal Denetimi, s. 92, İzmir, 2010, www.yok.gov.tr, tez veri tabanı,

RKHK'nun 55. maddesi 4971 sayılı Bazı Kanunlarda ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun'un²⁶⁴ 25/D maddesiyle değiştirilmeden önce, idari para cezasına karşı dava açılması tahsili durdurmakta idi, fakat bu değişiklikle açılan dava takip ve tahsili durdurmayacaktır. Bu kanun yürürlüğe girmeden önce açılan davalara dayanak teşkil eden idari para cezalarının tahsiline ilişkin çıkan tereddütlerin giderilmesi için Danıştay 1. Dairesi Başkanlığından görüş sorulmuş, alınan görüşte²⁶⁵ 4971 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce verilmiş ve tebliğ edilmiş kararlar için yeni hükmün uygulanmasının mümkün olmadığı yönünde istişari görüşü doğrultusunda tahsil işlemlerinden vazgeçilmiştir.²⁶⁶

V. İDARİ PARA CEZALARINA KARŞI İDARİ BAŞVURU YOLU

İdari para cezalarıyla ilgili olarak rekabet hukuku bakımından başvurulacak makam önemli bir yere sahip olup diğer hususlar diğer başkaca idari işlemlerle aynı usulle tabidir.

A. İdari Başvuru Yolunun Kanuni Dayanağı

Kurul'un vermiş olduğu idari para cezalarına karşı, idari başvuru kapsamında itiraz edilip edilmeyeceği tartışmalıdır. Danıştay, vermiş olduğu bir kararda Kanunda böyle bir başvuru yolu öngörülmediği için, sadece dava yolu öngörüldüğünden idari başvuru olarak itiraz yoluna başvurulamayacağını savunmuştur. Ancak bazı üyeler ise *"4054 sayılı Kanunda, özellikle 52. maddesinde Rekabet Kurulu kararlarına yönelik olarak idari usul açısından idareye itiraz yolunun düzenlenmemiş yada öngörülmemiş olması, anılan kararlara karşı 2577 sayılı Kanununun 11. maddesi anlamında itiraz edilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Çünkü 4054 sayılı Kanunun gerek 52 inci maddesi, gerekse 55. maddesinde itiraz yolunu kaldıran bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durumda, Rekabet Kanununun 52. maddesinde, Kurul kararlarına karşı idari usul çerçevesinde bir başvuru yolunun gösterilmemesi, 55. maddesinde ise sadece yargı yolu olarak Danıştay'a başvurulabileceğinin belirtilmesi karşısında;*

²⁶⁴ RG. 15/08/2003- S. 25200,

²⁶⁵ D. 10. D., 7/5/2004 tarih ve E. 2003/4308 sayılı YD kararı,

²⁶⁶ EĞERCİ, Ahmet, Rekabet Kurulu Kararlarının Hukuki Niteliği ve Yargısal Denetimi, Ankara, Rekabet Kurumu, s. 226-227 www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/.../tez95 G.T. 22/03/2013

Rekabet Kurulu kararlarına karşı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 11. maddesi kapsamında kararın kaldırılması, geri alınması yada değiştirilmesi için başvurulabileceği, yapılan bu başvuruların Kurulca incelenebileceğinin kabulü gerekir” gerekçesiyle, haklı olarak çoğunluğun görüşüne katılmamıştır.²⁶⁷ Biz çoğunluğun aksi olan görüş doğrultusunda, idari başvuru yolu olarak Kurul Kararlarına itiraz edilebileceğini düşünüyoruz. Bunun kanuni dayanağı ise, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nu “*Üst Makamlara Başvuru*” başlığını taşıyan, 11. maddenin 1. fıkrası uyarınca, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması istenebilecektir.

B. İdari Başvuru Yolunun Niteliği

İdari başvuru yoluna gidilmesi her ne kadar tartışmalı olsa da nitelik itibariyle bu başvuru İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 11'de yer alan üst makamlara başvuru niteliğinde bir başvurudur.

C. İdari Başvuru Yolunda Başvurulacak Makam

Ülkemizde bağımsız idari otoriteler idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak düzenlenmiştir. Bu otoritelerden biri olan Rekabet Kurumu'da idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişiliğidir.²⁶⁸ Bu durum Kanun'un 20. maddesinde şöyle düzenlenmiştir; “*Mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde teşekkülünün ve gelişmesinin temini ile bu Kanunun uygulanmasını gözetmek ve Kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz idarî ve malî özerkliğe sahip Rekabet Kurumu teşkil edilmiştir.*” Kanun'un 22. maddesinin 1. fıkrasına göre, Kurum'un karar organı Rekabet Kuruludur. Bu nedenle yapılacak idari başvuru Kurul'a yapılmalıdır. İdari Yargılama Usulü Kanunu, 11. maddenin 1. fıkrasına göre idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması için yapılan başvuru üst makama, üst makam yoksa işlemi yapan makama yapılmaktadır. Rekabet Kurulu kararlarına karşı

²⁶⁷ SEZER, Yasin, BİLGİN, Hüseyin, “*Danıştay Kararlarında İdari Başvurular*”, C.57 S.4, Ankara, 2008, s. 346-347,

²⁶⁸ GÖNEN, Eren, “*Bağımsız İdari Otorite Olarak Rekabet Kurumu*”, GÜHFD, C. 7, S.1-.2, Ankara, 2003, s. 4

yapılacak başvuru yine Kurul'a yapılacaktır. Ancak bunun yanı sıra Kurum'a yapılacak başvurularda hak mahrumiyetine neden olmamak için kabul edilebilmelidir.

D. İdari Başvuru Yoluna Gidebilecekler

Söz konusu başvuruyu yapabilecekler, aşağıda dava ehliyeti kısmında inceleneceği gibi, aleyhlerine karar verilen, teşebbüs, teşebbüs birliği, bu birliklerin üyeleri, yöneticiler veya çalışanlar olabilecektir.

E. Başvuru Süresi

İdari Yargılama Usulü Kanunu 11. maddeye göre, söz konusu başvuru dava açma süresinde yapılabileceğinden süre altmış gün olarak hesaplanacaktır. Bu sürenin hesaplanması, gerekçeli kararın ilgililere tebliğ tarihinden sonra başlar.

VI. İDARİ PARA CEZALARINA KARŞI DAVA YOLU

Rekabet hukukunda idari para cezalarına karşı daha önceden Danıştay'a başvurulmakta iken 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava Ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun²⁶⁹ 63. maddesi uyarınca artık idare mahkemeleri görevli kılınmıştır. Dava süresi bakımından ise herhangi bir değişiklik yer almamaktadır.

A. Görevli-Yetkili Mahkeme

Kanun'un 55. maddesine göre Rekabet Kurulu'nun nihai kararlarına karşı yargı yoluna başvurulabilmektedir. Bu nihai kararlarından bir tanesi de idari para cezalarıdır. Kanun'un ilgili maddesi 5.7.2012 tarihinde, 6352 sayılı Yasa'nın 63. maddesi ile değişikliğe uğramıştır. Maddenin eski haline göre, Kurulun nihai kararlarına, tedbir kararlarına ve idarî para cezalarına ilişkin kararlarına karşı iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da dava açılabilmekteydi. Yeni düzenlemeye göre ise, idari yaptırım kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilmekte ve Kurul kararlarına karşı açılan her türlü dava öncelikli işlerden sayılmaktadır. Rekabet Kurulu idari nitelikte bir Kurul ve verdiği kararlar idari nitelikte olduğundan, idarenin her

---

²⁶⁹ RG. 5 Temmuz 2012, Sayı, 28344

türlü işlem ve eylemi de istisnalar dışında yargı yoluna kapatılmadığından dolayı böyle bir düzenlemeye ihtiyaç olmadan da idari yargı yoluna başvurulabilme imkan vardı.²⁷⁰ İdari para cezalarına karşı açılan davalarda görevli mahkeme, genel görevli mahkeme olan idare mahkemeleri olarak belirlenmiştir. Yetkili mahkeme ise, söz konusu düzenlemede ayrıca bir yetki düzenlemesi bulunmadığından, genel yetki kuralı gereğince, yönetsel işlemi yapan yönetsel kuruluşun bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir (*İdari Yargılama Usul Kanunu 32/1*).²⁷¹ Yani Rekabet Kurulu'nun yeri Ankara ilinde bulunduğundan Ankara mahkemeleri yetkili idare mahkemesi olacaktır. Ancak burada şöyle bir husus önemlidir; 05/07/2012 tarihinden önce açılmış olan davalar yine ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'da görülecektir. Diğer önemli husus ise düzenleyici işlemler için yine Danıştay'da dava açılacaktır.²⁷²

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararında yer alan “*Daha ağır suç oluşturan eylemler için verilen idari para cezalarına karşı yapılacak başvurularda konunun idare hukukundan çok ceza hukukunu ilgilendirmesi nedeniyle adli yargının görevli olması doğaldır.*” gerekçesi, idari cezaların idari makamlarca tesis edilmesi, adli-idari yargı görev alanını belirleyen temel ögenin idarenin eylem ve işlemlerinin idari niteliğinden kaynaklanması, idari işlemin konu unsuruna göre bir belirleme yapmanın (*daha ağır suç oluşturan eylem*) uygun olmayacağı düşüncesiyle eleştirilmiştir.²⁷³

B. Dava Açmada Taraf ve Dava Ehliyeti

Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu idari para cezaları için yetkili idare mahkemelerine dava açılabilceğini yukarıda görmüştük. Bu davalardaki taraf ehliyeti Medeni Kanun hükümlerine göre çözümlenecektir. Dava ehliyeti değerlendirildiğinde, aleyhine karar verilen işletme veya işletmeler ile şikayeti reddedilen işletme veya işletme bu tür davalarda dava ehliyetine sahiptir. Ayrıca, aleyhlerine karar verilen, teşebbüs, teşebbüs birliği, bu birliklerin üyeleri, yöneticiler veya çalışanlar dava açabilecektir. Karara ilişkin meşru menfaati olanlar ise Avrupa Topluluğu uygulamasına göre, mevcut davaya katılma suretiyle katılabileceklerdir. Söz konusu davalarda davalı ise kararı veren Makam Rekabet Kurulu olduğundan, Rekabet Kurulu

²⁷⁰ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Teori, Uygulama ve Mevzuat, s. 928, Bursa, 2007,

²⁷¹ GÖZÜBÜYÜK, Şeref, Yönetsel Yargı, B. 27, s. 356, Ankara, 2008,

²⁷² ULUSOY, Ali, “*Üst Kurul Kararlarının Yargısal Denetiminde Yeni Dönem*”, s. 4,

²⁷³ KARABULUT, Mustafa, s. 67

olacaktır. Rekabet Kurulu'nun yanında davaya katılmakta mümkün görünmektedir.²⁷⁴ RKHK'na göre meşru menfaate sahip olma bakımından şikayetçilerle üçüncü kişiler arasında bir ayırım yapılmamış olup belli hakların sağlanmasında menfaat sahibi olma kriteri göz önüne alınmıştır. Bu bakımdan üçüncü kişiler de şikayetçinin sahip olduğu dava açma hakkına sahip olacaktır.²⁷⁵

C. Dava Açmada Süre

Kanun'da dava açma süresine ilişkin ayrıca bir hüküm bulunmadığından İdari Yargılama Usul Kanunu'nun idare mahkemeleri için belirlediği 60 (*altmış*) günlük dava açma süresi burada da uygulanacaktır. Kanun'un 54. maddesine göre, Rekabet Kurulu kararları için süreler, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacağından, dava açma süresi gerekçeli kararın tebliği ile başlayacaktır.²⁷⁶ 2577 sayılı Kanuna göre de süreler tebliğ, yayın veya ilan tarihi ile başlar. Sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, tatil gününü izleyen çalışma günün bitimine kadar süre uzar. Eğer idari izne rastlarsa süre uzamaz.²⁷⁷ İlanı gereken bir düzenleyici işlem için dava açma süresi ise ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacaktır. Bu işlemlerin uygulanması üzerine ise ilgililer, uygulama gerçekleştiği, yani bu düzenleyici işlem nedeniyle idari işleme ait gerekçeli kararın tebliği tarihinden itibaren başlayacaktır.²⁷⁸

Kararın kesinleşme süreci şu hususlar dikkate alınarak belirlenecektir; Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda ayrıca bir dava açma süresi öngörülmediğinden, 60 gün içerisinde idari yargı merciine başvurulmaması halinde sürenin bittiği tarihte, eğer süresi içinde idari yargı merciine başvurulmuş ve dava reddedilmiş fakat temyiz ve itiraz yoluna gidilmemiş ise red kararının tebliğinden itibaren temyiz veya itiraz süresi olan 30 günün bitiminde, eğer itiraz veya temyize başvurulmuş bu talepte reddedilmiş fakat 15 gün içerisinde karar düzeltme yoluna

---

²⁷⁴ ASLAN, Yılmaz, s. 815

²⁷⁵ ÜNLÜ, Hasan Hüseyin, Rekabet Hukuku Soruşturmalarında Taraf Kavramı ve Tarafların Hakları, s. 51, Ankara, 2003, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/Uzmanl%C4%B1k+Tezi/tez27.pdf> G.T. 20/09/2014

²⁷⁶ ASLAN, Yılmaz, s. 932

²⁷⁷ KAYAR, Nihat, Yönetmelik Kuruluş ve İşleyişi, s. 406, Bursa, 2010

²⁷⁸ a.g.e, s. 375

gidilmemiş ise bu sürenin sonunda, karar düzeltme yoluna başvurulmuş fakat bu talep red edilmiş ise bu halde idari para cezası kesinleşmiş olacaktır.²⁷⁹

D. İdari Para Cezalarında Yürütmenin Durdurulması ve Önemi

İdari işlemlerin telafisi güç veya imkansız sonuçlar doğurması ve açıkça hukuka aykırı olmaları durumunda yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmektedir. Bu kararlar, yürütmenin durdurulması kararı mevcut olduğu sürece idari işlemin uygulanmaz. Bu yönüyle kesin bir karar değildir. Bu karar aleyhine karar düzeltme veya temyiz yoluna da gidilemez. Sadece 7 gün içerisinde yasada belirtilen yargı mercilerine itiraz yoluna gidilebilir. Yürütmenin durdurulması kararının biçime ilişkin en önemli özelliği, yürütmenin durdurulması kararlarının öncelikle incelenmesi ve karar bağlanmasıdır.²⁸⁰ Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu kararlarda yer alan idari para cezalarının çok yüksek meblağlarda olabildiği göz önüne alındığında, yürütmenin durdurulması kararının özellikle bu tür kararlar için, teşebbüsler lehine olumlu ekonomik sonuçlarının olacağı değerlendirilebilir.

E. İdari Para Cezalarında Duruşma ve Önemi

İdari Yargılama Usulü Kanunu 17. maddeye göre, Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve yirmisekizbin Türk Lirasını aşan tam yargı davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır. Temyiz ve itirazlarda duruşma yapılması tarafların istemine ve Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi kararına bağlıdır. Görüldüğü gibi temyiz ve itirazlarda duruşmanın yapılabilmesi için, taraflardan birinin istemi yetmez aynı zamanda Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi bunu kabul etmelidir. Duruşma talebi, dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapılabilir. Bunun dışında, Danıştay, mahkeme ve hakim kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir.

Bilindiği üzere, idari para cezası kararı verilmeden önce aşamalardan biri olan sözlü savunma toplantısı zorunlu olmamakla birlikte, taraflar savunmalarını sözlü olarak daha iyi yapacaklarını düşünüyorlarsa Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre, tarafların vereceği cevap dilekçesi ya da savunma

---

²⁷⁹ GÜÇLÜ, Yaşar, a.g.e, s. 144-145

²⁸⁰ GÜRBÜZ, Reşit, İdare Hukuku, s. 239-294, Ankara, 2011

dilekçelerinde sözlü savunma hakkını kullanmak istediklerini bildirmeleri üzerine sözlü savunma toplantısı yapılır. Ayrıca, re'sen Kurul buna karar verebilir. Eğer sözlü savunma toplantısı yapılmamış veya yapılmasına rağmen kendisine idari para cezası uygulanan teşebbüs savunmasını tam olarak yapamamış ise duruşma safhasında bu eksikliğini giderip savunmasını daha etkili yapabilir.

F. İdari Para Cezalarında Bilirkişi İncelemesinin Önemi

Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu kararlarda geçen rapor, inceleme ve kararın kendisinin teknik bilgiler içermesi nedeniyle hem yargılama makamının hem de tarafların konuyu daha iyi anlayabilmesi için bilirkişi incelemesi önemli bir yere sahip olacaktır. Bilirkişi incelemesi yapılamayacak tek hal, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konulardır.

RKHK'nun 44. maddesine göre, Kurul adına hareket eden ve Kurul tarafından belirlenip görevlendirilen raportörlerden oluşan bir heyet, soruşturma safhasında bilgi isteme ve yerinde inceleme yetkilerini kullanarak, lüzum görülen evrakların ve her türlü bilginin istenmesi sonucunda, yapılacak incelemeler üzerine, bir rapor düzenlemektedir. Bu rapor tüm kurul üyeleri ve ilgili taraflara tebliğ olunmakta ve kararda önemli bir yere sahip olmaktadır. Fakat, bu raporu hazırlayanların kurul adına hareket eden ve kurul tarafından belirlenen bir heyet olması, teşebbüslerin itirazına neden olabilir. İşte bu tür durumlarda, raporun doğruluğuna inanmayan teşebbüsler yargılama aşamasında rapora itiraz ederek, tarafsız bir bilirkişi tarafından söz konusu belge ve evrakların incelenmesini isteyebilirler. Bilirkişi incelemesine ilişkin hükümler, İdari Yargılama Usulü Kanunu 31/1. maddeye göre, HMK hükümlerine göre yapılır. Ayrıca, Duruşmalı işlerde savcılar, bilirkişi incelemesi istedikleri takdirde, bu istekleri görevli daire veya kurul tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Rekabet hukuku bakımından ise Danıştay'da görülen temyiz yolunda ve idare mahkemelerde görülen iptal davalarında bilirkişi uygulamasının olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise bilirkişilere duyulan güven zafiyetidir. Bilirkişi incelemesi yapılmaması doğal sonucu olarak da idareni belgelerine ve tespitlerine itibar ediliyor.²⁸¹ Hukukçular arasında ve iktisatçılar arasında Rekabet Kurumu dışında bulunan alanda rekabet uzmanlığı yaygınlaştıkça bilirkişi incelemeleri daha önemli

---

²⁸¹ ULUSOY, Ali, a.g.k., s. 13

olacaktır. Böylelikle yargılama makamı karmaşık ve farklı konularda idarenin sunduğu belgeler dışında, yeminli bilirkişi raporları ile farklı bir bakış açısı daha edinebilecektir.

VII. MAHKEME KARARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI

Mahkeme kararına karşı başvuru yolları olağan kanun yolları ve olağan üstü kanun yollarıdır. Olağan kanun yolları itiraz, temyiz ve karar düzeltmesidir. Olağan üstü kanun yolları ise kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesidir. Bu aşamalar da kararı veren ilk derece mahkemesinin hukuka aykırı olarak verdiği kararların denetimi yapılabilecektir. Olağan kanun yolları, kesinleşmemiş kararlara karşı başvuru ve onların kesinleşmesine engel olan kanun yolları iken, olağan üstü kanun yolları kesinleşmiş kararlara karşı başvuru kanun yollarıdır.²⁸²

A. Olağan Kanun Yolları

Olağan Kanun yolları itiraz, temyiz ve karar düzeltmedir.

1. İtiraz

İdari Yargılama Usulü Kanunu 45. maddeye göre, tek hâkimle verilen nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

2. Temyiz

İdare ve vergi mahkemeleri ile Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davalar sonucunda, verdikleri nihai kararların hukuka uygunluğunun denetlendiği olağan kanun yoluna temyiz denir. Temyiz kanun yolu, kararlardaki hukuka aykırılığın giderilebilmesi için gereklidir.²⁸³ Temyiz incelemesi sonucunda karar verilmesi üzerine karar dosya ile birlikte kararı veren mahkemeye gönderilir.²⁸⁴

3. Kararın Düzeltilmesi

Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının temyiz üzerine verdikleri kararlar ile bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine

²⁸² GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, Yönetim Hukuku, B.15, Ankara, 2001, s. 404.

²⁸³ KAYAR, Nihat, Yönetmelik Yargı Kuruluş ve İşleyişi, s. 406, Bursa, 2010

²⁸⁴ GÖZÜBÜYÜK, Şeref, Yönetmelik Yargı, s. 513,

verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içinde taraflarca;

- a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması,
- b) Bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması,
- c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,
- d) Hükümün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması, hallerinde kararın düzeltilmesi istenebilir.

Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları ile bölge idare mahkemeleri, kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağılırlar.

Karar düzeltme isteminin incelenmesi sonucunda, yukarıda yer alan nedenlerin bulunmadığı veya talepte belirtilen nedenlerin yukarıda belirtilen nedenlerden olmadığı düşüncesinde ise istemi reddeder. Düzeltme talebini kabul ederse, eski karar ortadan kalkar ve düzeltme istemi ile bağılı kalarak, dosya yeniden incelenir ve karara bağlanır. Bu kabul gören düzeltme nedenleri kararı değiştirecek nitelikte olması halinde, kararda değişikliğe gidilir. Böylelikle ortaya yeni bir karar çıkar. Karar düzeltme talebi bir kez yapılacağından, istemin reddine ilişkin kararlara karşı yeniden düzeltme talebinde bulunulamaz.²⁸⁵

B. Olağanüstü Kanun Yolları

Olağanüstü kanun yolları ise yargılamanın yenilenmesi ve kanun yararına bozmadır. Bu ikisinin olağan kanun yollarından daha sıkı şartlara tabi olduğu görülmektedir.

1. Yargılamanın Yenilenmesi

Bazı davalarda, taraflardan birisi elindeki delilleri sunamayarak haklı olduğu bir davada haksız konuma düşebilir. Bu durumda hukuki gerçeklikle olaydaki gerçeklik farklılık taşıyacak, bu durum ise haksızlıklara neden olabilecektir. İşte bu haksızlığın giderilmesi için kanun sınırlı olarak saydığı nedenlerle yargılamanın

---

²⁸⁵ GÖZÜBÜYÜK, Şeref, AKILLIOĞLU, Tekin, Yönetim Hukuku, B. 6, s. 391, Ankara, 1993

yenilenmesi yolunu kabul etmiştir.²⁸⁶ Bu talep ise esas kararı vermiş olan mahkeme tarafından karara bağlanmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi şu hallerde istenebilir;

a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,

d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,

g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakimin katılmasıyla karar verilmiş olması,

h) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

ı) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

Yargılamanın yenilenmesi süresi, (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (ı) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.

---

²⁸⁶ a.g.e, s. 391

Rekabet hukuku bakımından ise kurum raportörlerinin kötü niyetli olarak gerçeğe aykırı rapor düzenlemeleri ve bu rapor neticesinde idari para cezası verilmesi halinde, bu durumun karar kesinleştikten sonra ortaya çıkması yargılamanın yenilenmesi nedeni olabilecektir. Ayrıca, rekabet ihlali oluşturduğu kabul edilen belgelerin sahteliği hali de önemli bir yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak kabul edilecektir.

2. Kanun Yararına Bozma

Temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan, Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı olanlar için kanun yararına bozma yoluna başvurulabilir. Bu yola, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozular. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır. Yöntem açısından bulunan sakatlık sonucu etkilemiyor ise kanun yararına bozulması gerekmez. Kanun yararına bozma kararı verilmesi halinde, önceden kesinleşmiş olan mahkeme kararlarının hukuksal sonuçları ortadan kalkmaz. Bozma kararına karşı mahkeme yeni bir karar alamaz ve direnme yoluna gidemez.²⁸⁷

Kanun yararına bozma yolu ile temyizın bazı farkları vardır. Bunları kısaca şöyle sıralayabiliriz,²⁸⁸

- Kanun yararına bozma yoluna gidilebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekir, temyiz için ise kesinleşmemesi gerekir.
- Temyiz nihai kararlar için yapılır, kanun yararına temyiz ise ara kararlar için de yapılabilir.
- Temyizde bir süre vardır, kanun yararına temyizde ise süre yoktur.
- Temyiz yoluna taraflar başvurabilirken, kanun yararına temyiz yoluna taraflar başvuramaz.

---

²⁸⁷ a.g.e, 389

²⁸⁸ YILDIZ, Müzeyyen, "Kanun Yararına Temyiz", S. 4, s. 53-54 Ankara, 1995, <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/1995-4/4.pdf>

- Temyizde esas kararı veren mahkeme yeniden yargılama yaparken, kanun yararına temyizde yeniden yargılama yapmaz.
- Kanun yararına temyiz kanun yararına olduğundan şahsi haklara etkisi olmaz.

SONUÇ

Türk rekabet hukuku sisteminde idari para cezalarının önemi açıkça görülmektedir. Bu yönüyle AB rekabet hukuku ile örtüşmektedir. RKHK'nun 4. maddesine göre rekabeti sınırlayıcı uyumlu eylem, anlaşma ve kararlar, 6. maddeye göre hakim durumun kötüye kullanılması, 7. maddeye göre ise belirli birleşme veya devralmalar yasaktır. Rekabet Kurulu bazı şartlarda Kanun'un 16. maddesinde yer alan idari para cezalarını bir yaptırım türü olarak uygulayabilmektedir. Bu kapsamda, rekabet yasaklarını ihlal edenlere Kanun'un 16/3. maddesinde yer alan esasa ilişkin idari para cezaları verilebilmektedir. Kanun'un 16/4. maddesi uyarınca, ihlalde belirleyici etkisi saptanan yönetici veya çalışanlara da belirli miktara kadar idari para cezası uygulanabilmektedir. Kurul, esasa ilişkin idari para cezalarının yanı sıra usule ilişkin ve nispi idari para cezaları da uygulayabilmektedir.

RKHK'nun idari para cezalarına ilişkin bölümü uygulanırken “*Yönetmelik*” düzeyinde yapılan düzenlemelerin kanun ve Anayasa aykırı olmaması için kabahatler hukukunun temel ilkelerinden ayrılmamak gerekir. Bunun en önemli nedenleri ise, Kurul'un çok yüksek meblağlı idari para cezaları uygulaması, yeri geldiğinde yargı organı benzeri bir işlev yüklenmesidir.

Yerinde yapılan incelemeler bakımından konuya bakıldığında, Kurul uzmanları aracılığıyla teşebbüslerde yerinde inceleme yapabilmektedir. Teşebbüslere ait defterler, belgeler, kayıtlar ile teşebbüslerin her türlü mal varlığına ilişkin mahallinde inceleme yapılabilmektedir. Bu yetkinin ceza muhakemesi hukukunda Cumhuriyet savcısı veya hakim kararıyla yerine getirilebildiği görülmektedir. Resmi defter ve kayıtların dışındaki aramaların gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı, diğer hallerde ise hakim kararıyla yapılabilmesi gündeme gelecektir. RKHK'da yer alan yerinde incelemelerin CMK'da yer alan arama ve elkoyma hükümlerinden daha yumuşak şartlara tabi olması özel hayatın gizliliğini ihlal ve konut veya işyeri dokunulmazlığını ihlal iddialarını gündeme getirebilmektedir. Bu nedenle bu tür hükümlerin yeniden ele alınarak belirli defter ve kayıtların dışındaki incelemeler için CMK'da yer alan arama-elkoyma hükümlerine benzer bir düzenleme getirilebilir.

Ayrıca, bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama yapılması CMK'ya göre ancak hakim kararıyla yapılabilmektedir. İşyerlerinde yer alan bilgisayar, bilgisayar programları ve kütüklerinde yapılan aramalarında CMK ile benzer hükümleri ifadesi etmesi sağlanırsa, bilgisayarlarda elde edilen bilgi ve belgelere karşı karşı yapılan “*aidiyet*” itirazlarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilmiş ve sonuçlandırılmış olacaktır.

Türk rekabet hukuku sistemi açısından değerlendirilebilecek bir diğer konu ise sadece idari para cezaları ile yaptırım öngörülmesidir. Bunu yanı sıra Amerikan rekabet hukukunda hapis cezalarının yeri geldiğinde tutuklamaların da olduğu görülecektir. 02 Ekim 2009 tarih ve 27364 sayılı Resmi Gazete’de **Yüksek Planlama Kurulu’nun** 29/09/2009 tarih ve 2009/31 sayılı Kararıyla **İstanbul Uluslar arası Finans Merkezi Stratejisi Belgesi** yayımlanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye’nin genç ve dinamik nüfusu, nitelikli iş gücü, jeopolitik avantajları, hızlı büyüyen ve gelişen ekonomisi, kültürel ve tarihsel birikimi, gelişmiş piyasaları, finansal ürün, hizmet ve uygulama çeşitliliği, finans sektöründeki güçlü düzenleme çerçevesi ile dünyanın önemli sayılı finans merkezleri arasındaki yerini yakın vadede alınması hedeflenmektedir. Türkiye gelişmiş bir finans merkezi haline getirilmeye çalışılırken rekabet sisteminin düzgün işlemesi önemli olacaktır. Özellikle KOBİ’lerin üretmiş oldukları ürünlerin markalaşma sürecinin hızlanması, AB ülkeleriyle eşit şartlarda rekabet edebilir ekonomik güç ve rekabet yapısına sahip olması, üretilen ve marka değeri olan ürünlerin iç piyasada satışı ve dış piyasaya ihracı gerekmektedir. Eğer amaçlandığı gibi yakın tarihte Türkiye finans merkezleri arasında yerini alırsa, kartelleşme ve tekelleşmenin ile diğer rekabet ihlallerinin yaratacağı etki ve yıkım böyle bir ortamda daha büyük olacaktır. Bu doğrultu da sağlıklı büyüme ve rekabet edilebilir ortam önemli bir yer tutacaktır. Yüksek Planlama Kurulu’nun kararı doğrultusunda birçok Kanun yeniden ele alınmıştır. RKHK’da aşağıda belirlenen önerilere benzer değişikliğe gidilerek Türk rekabet hukuku sistemi güçlendirilmeli ve yeni bir vizyon getirilmelidir. Aksi halde sadece idari para cezalarıyla sorunu çözmeye çalışmak yeterli olmayacaktır.

İdari para cezalarının yanında alternatif bir düzenleme olarak şu öneriler getirilebilir;

İdari para cezalarının yanı sıra, bazı rekabet ihlallerinde hapis cezalarının belirlenmesi gerekir.

Bu rekabet ihlallerini Rekabet Kurulu ilgili soruşturma raporunu yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına göndererek suç duyurusunda bulunabilir. Ayrıca, bu kapsamda Cumhuriyet savcılarının da re'sen harekete geçme yetkileri zaten vardır.

Cumhuriyet savcısı ilgili soruşturma raporu hakkında yapacağı inceleme ve değerlendirme sonucunda **Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar** vermesi halinde Rekabet Kurumuna gerekli bildirim yapılmalıdır.

Bir diğer husus ise yönetici veya çalışanlara hak yoksunluğunun (*belirtilen iş alanında belirli bir süre faaliyette bulunmama gibi*) getirilmesi önemli bir yenilik olacaktır.

İdari yargı alanında da bazı değişikliklere ihtiyaç bulunmakta olup bunlar şöyle sıralanabilir;

Belirli eşik değeri aşan idari para cezalarının Danıştay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakılmasının önü açılmalıdır.

İdari para cezası verilirken yerine getirilen ön araştırma ve soruşturmanın yerine getirilmesi sırasında Cumhuriyet savcısının soruşturma usulüne benzer usuller yerine getirilmektedir. Ayrıca, idari para cezaları kabahatler hukuku ve ceza hukuku ile çok sıkı ilişki içerisindedir. Bu nedenle idare mahkemelerinin rekabet hukuku ile ilgili sorunlara bakan mahkemelerinde Cumhuriyet savcılarının da görevlendirilmesi yerinde olacaktır.

İdari yargıda yapılan incelemelerde başvurulmayan rekabet hukuku alanında uzman hukukçu ve iktisatçı bilirkişilerden faydalanılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin gerek AB sürecinde aldığı yol ve gerekse kendi büyümesi dikkate alındığında, ileri tarihlerde AB ve Dünya'nın diğer firmalarıyla rekabet edebilir yapısının oluşturulması için rekabet oyununun kurallarını belirleyen rekabet hukukuna gereken önem verilmelidir. Kurum içerisinde barındırdığı ve yetiştirdiği uzmanlarla bunu şimdiye kadar sağlamaya çalışmıştır. Bu uzmanların alanlarında çok iyi şekilde yetişmeleri ve Kurul'un çalışma prensipleri, ortaya çıkan kararların hukuki bakımdan olumsuz yönde sorgulanmasını engellemiştir. Kurumun bu çalışma yapısı, kısa vadede Türk rekabet hukukunun iyi derecede gelişmesine önemli

katkısı olmuştur. Bu alt yapıdan da faydalanarak Türk rekabet hukukuna yeni perspektifler getirilmeli ve idari para cezalarının uygulanmasının yanı sıra hapis cezaları gibi alternatif yöntemler geliştirilmelidir.

BİBLİYOGRAFYA:

A) Kitaplar

- Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2011
- Artuç, Mustafa, Hırslı, Tahir, Hüküm Kurma Sanatı, B. 5, Ankara, 2013
- Aslan, Yılmaz, Rekabet Hukuku Teori, Uygulama ve Mevzuat, B. 34, Bursa, 2005
- Aslan, Yılmaz., Rekabet Hukuku Teori, Uygulama ve Mevzuat, B. 34, Bursa, 2007
- Aslan, Yılmaz., Rekabet Hukuku Dersleri, B. 3., Bursa, 2010,
- Atasayar, Kublay., Danıştay ve Rekabet Kurulu Kararlarıyla 4971, 5234 ve 5388 sayılı Kanunlarla Değiştirilmiş 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Ankara, 2010,
- Aygün, Esin Rekabet Hukukunda Para Cezaları: Teori ve Uygulama, Ankara, 2008
- Badur, Emel, Türk Rekabet Hukukunda Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar (Uyumlu Eylem ve Kararlar), Rekabet Kurumu,
[www.rekabet.gov.tr /File/?path= ROOT/Documents /... /tez90 G.T. 22/03/2013](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/.../tez90%20G.T.%2022/03/2013)
- Bakıcı, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, Ankara, 2007
- Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu, Ankara, 2010
- Cengiz, Dilek, Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ve Bu Eylemin Hukuki Sonuçları, İstanbul, 2006
- Centel, Nur., Zafer, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 6, , İstanbul, 2008
- Centel, Nur., Zafer, Hamide, Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 470, İstanbul, 2008
- Çağlayan, Ramazan, İdari Yaptırımlar Hukuku, B. 1, Ankara, 2006,
- Çağlayan, Ramazan, İdari Yargılıma Hukuku, B., 2, Ankara, 2012

- Dönmezer, Sulhi, Sahir, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, B. 12, C. 2, İstanbul, 1999
- Eğerci, Ahmet., Rekabet Kurulu Kararlarının Hukuki Niteliği ve Yargısal Denetimi, Ankara, Rekabet Kurumu, www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/.../tez95 G.T. 22/03/2013
- Gedik, Doğan, Yüce, Ersoy, Bir İdari Yaptırım Türü Olarak Kabahatler Hukukunda Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, İstanbul, 2011,
- Gözübüyük, A. Şeref, Yönetim Hukuku, B.15, Ankara, 2001,
- Gözübüyük, Şeref, Yönetim Hukuku, B. 27, Ankara, 2008
- Gözler, Kemal, İdare Hukuku Dersleri, B. 6, Bursa, 2007
- Güçlü, Yaşar, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, Ankara, 2008
- Günday, Metin, İdare Hukuku, B. 8., Ankara, 2003
- Gündüz, Harun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Rekabet Hukuku Uygulamasına Etkileri, Uzmanlık Tezi Serisi No: 99, Ankara,
- Gürbüz, Reşit, İdare Hukuku, Ankara, 2011
- Güven, Pelin, Rekabet Hukuku, Ankara, 2008
- Hafizoğulları, Zeki, Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2012
- İkizler, Metin, Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler, Ankara, 2005
- İnan, Atilla, Demir, İbrahim, Açıklamalı Gerekçeli Kabahatler Kanunu, B. 3, Ankara, 2011
- Kangal, T. Zeynel., Kabahatler Hukuku, İstanbul, 2011
- Karagülmez, Ali, Suç Olmaktan Çıkarma İdari Para Cezaları Açıklamalı Kabahatler Kanunu, Ankara, 2005,
- Kayar, Nihat, Yönetim Hukuku Kuruluş ve İşleyiş, Bursa, 2010
- Koca, Mahmut, Üzülmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 2, Ankara, 2009,
- Koca, Mahmut, Üzülmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 5, Ankara, 2011

- Kocaer, Şenol, Kartellerle Mücadelede Pişmanlık Programlarının Uygulanması, Ankara, 2005,
- Kunter Nurullah, Yenisey Ferudun, Nuhoglu Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi, İstanbul, 2006,
- Meran, Necati, Kabahatler Kanunu ve Kabahat İçeren Kanunlar, B.3, Ankara, 2008,
- Otacı, Cengiz., Keskin, İbrahim, Türk Kabahatler Hukuku, B., 2, Ankara, 2010
- Özbek, Özer Veli, Kanbur Nihat, Doğan, Koray v.d., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 2, Ankara, 2011
- Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, B. 3., Ankara, 2008
- Öztürk, Bahri, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 3., Ankara, 2010
- Sanlı, Kerem Cem, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, Ankara, 2000
- Sanlı, Kerem Cem, Hakim Durumunu Kötüye Kullanılması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul, 2011
- Songör, Tuncay, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Ankara, 2005
- Toroslu, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara, 2008
- Ünal, İbrahim, Rekabet Kurulu'nun Uyumlu Eylem Nedeniyle İdari Yaptırım Kararı ve Yargısal Denetimi, İzmir, 2010, www.yok.gov.tr
- Yalçın, İsmail, Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku, Ankara, 2007,

B) Makaleler

- Aktaş, Cihan, Arı, Harun, “Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda Para Cezalarının Uygulanması”, S. 10, Rekabet Dergisi, Ankara, 2002, s. 52- s. 79
- Arı, Buket, “Rekabet İhlallerinde Zamanaşımı Sorunu”, Ankara, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, Son G.T., 30/08/2011,
- Arı, Zekerriya, “Rekabet Hukukunda Amaç Sorunu”, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBFD, C.8, S. 3, Isparta, 2003, s. 27-48
<http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2003-3-11.pdf> G.T. 27/01/2014
- Aslan, Yılmaz, Ünal, Orhan, “Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun İhlali Halinde Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik Taslağı Hakkında Tespit ve Değerlendirmeleri İçeren Hukuki Görüş”, Rekabet Forumu, S. 81, Rekabet Derneği, 2014, s. 20-38

www.rekabetderneği.org/rk_bulten/sayi81.doc+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=tr G.T. 03/02/2015

Bekar, Elif, “*Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi*”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LXIX, S.1-2 İstanbul, 2011, s. 1033-1050,
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023010586/1023009822>
G.T. 27/01/2015

Budak, Ali Cem, “*Türk Rekabet Hukukunda Deliller ve İspat Ve İspat Vasıtaları*”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu Kayseri I*, Erciyes Üniversitesi ve Rekabet Kurumu Yayını, Kayseri, 2004, s. 45-52

Çiftçioğlu, Cengiz Topel “*Türk Ceza Kanununda Taksir*”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2013/3, Ankara, 2013, s. 317-338
<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2013-3/2013-3-11.pdf>
G.T. 27/01/2015

Çolak, Haluk., Uğurtan, Altun., “*Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi*”, *TBB Dergisi*, S. 69, Ankara, 2007, s. 241-338
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-306> G.T. 27/01/2015

Dülger, Murat Volkan “*Yeni Türk Ceza Kanununda Suç Ortaklığı (Suça İştirak)*”, s. 1-36 <http://www.dulger.av.tr/pdf/ytckdasucortakligi.pdf> G.T. 07/09/2014

Erdem, Mustafa Ruhan “*Malvarlığına Yönelik Saldırıların Karşı Meşru Savunma İçin İnsan Öldürme ve Yaşam Hakkı (AİHS M.2)*”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C: 9, Özel Sayı, İzmir, 2007, s. 987-998
<http://kutuphane.dogus.edu.tr/makale/13036963/2007/cilt9/os1/M0006058.pdf> G.T. 27/01/2015

Evren, Çınar Can “*Kabahatlerde Kanunilik İlkesi*”, (Prof. Dr. İlhan ÖZAY'a Armağan), İstanbul, 2011, s. 951-966
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023010583/1023009819>
G.T. 27/01/2015

Gedik, Doğan, “*Kabahatlerde Soruşturma Usulü*”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Ankara, 2010, s. 137-147

Gökmen, Murat “*Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik*”, <http://www.haberturizm.com/Yazar/Murat-Gokmen/ETKINLIKETKILILIK-VE-VERIMLILIK.php> G.T., 05/09/2014

Gökpınar, Mahmut, “*Ceza Sorumluluğunun Temeli: “Kast”*”, *TBB Dergisi*, S: 79, 2008, s. 198-233
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-79-469> G.T. 27/01/2015

Gönen, Eren (2003) “Bağımsız İdari Otorite Olarak Rekabet Kurumu”, GÜHFD, C. 7, S.1-2, Ankara, 2003,
http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/7_9.pdf G.T. 27/01/2015

Gül, İbrahim, “Soruşturma Raporunda Önce Sözlü Savunma Toplantısı”, Rekabet Forumu, S. 77, Rekabet Derneği, 2013, s. 14-16
www.rekabetderneği.org/rk_bulten/sayi77.doc+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=tr G.T. 03/02/2015

GÜNER, Cemil, “Rekabet Hukukunda Yasak İlkesinden Muafiyet”, TBB Dergisi, S. 77, Ankara, 2007, s. 146-173, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-71-338> GT. 05/02/2015

İpekçioğlu, Aksoy Pervin, “Türk Ceza Kanununda Bileşik Suç”, AÜFHD, C. 61, S. 1, Ankara, 2012, s. 43-67

Karabulut, Mustafa, “İdari Yaptırımların Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesinin Kabahatler Kanunu Hakkındaki Kararı”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, S. 3, Ankara, 2006, s. 63-68,

Katoğlu, Tuğrul “Ceza Hukukçusu Gözüyle Rekabet Hukuku Mevzuatında Yapılması Öngörülen Değişiklikler”, Ankara Barosu Dergisi, 2014/3, Ankara, s. 396-411
<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2014-3/15.pdf>
G.T. 27/01/2015

Kekevi, H. Gökşin, “Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak”, Rekabet Dergisi, S. 34, Ankara, 2008, s. 3-50
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet%2BDergisi%2Fdergi30.pdf> G.T. 27/01/2015

Kızılkaya, Ezgi, “Türk Hukuku ve Karşılaştırmalı Hukukta Arama, Elkoyma ve Gözaltı”, TBB Dergisi, S. 89 Ankara, 2010, s. 507-542
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-89-635> G.T. 27/01/2015

Kocabaş, Bekir, “İzne Tabi Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Kurul İzni Olmadan Gerçekleştirilmesi Nedeniyle Verilecek İdari Para Cezalarının Zaman Bakımından Uygulanması”, s. 1, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, Ankara, G.T. 30/08/2013

Koç, Emine, “4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da Düzenlenen İdari Para Cezaları İçin Öngörülen İdari Usul”, TBB Dergisi, S. 98, Ankara, 2012, s. 231-282
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-98-1127> G.T. 27/01/2014

Kurt, Hayrettin, “İDARI YAPTIRIMLARA KARŞI GÜVENCELER” GÜHFD, C. XVIII, Y. S. 1, Ankara, 2014, s. 131-178
http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/18_1_7.pdf G.T. 27/01/2015

N, Ayşe, “Kanunilik İlkesi Işığında 554 Sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”, s. 677-696

http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BCItdergisi/prof.dr.ergun%20%C3%B6ner/33yrd.do_dr.ay_e_nuho_lu.pdf G.T. 03/02/2015

Oder, Burak, Karcılıoğlu, N. Kaan, “*Ceza ve İdare Hukuku İlkeleri Açısından Rekabet Hukukundaki Yeni Yaptırım Politikasının Değerlendirilmesi*”, Haz. Kerem Cem SANLI, s. 117-142 İstanbul, 2009,

Özen, Muharrem, “*Türk Ceza Kanunu Tasarısının Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerine Bir Bakış*”, AÜHFD, C. 52, S. 1, Ankara, 2003, s. 63-88
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/283/2585.pdf> G.T. 27/01/2015

Sanlı, Cem Kerem, “*Rekabet Kurumunun Ceza Yönetmeliği Taslağı: Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Bir Değerlendirme*” Rekabet Dergisi, C. 15, S. I, Ankara, 2014, s. 65-109
http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet+Dergisi%2FRekabet+Dergisi_2014+Ocak_15%281%29.pdf G.T. 03/02/2015

Sanlı, Cem Kerem, “*Ceza Yönetmeliğinin Geçmiş Dönem Kartel Kararlarına Uygulanması ve Yeni Döneme Dair Bazı Çıkarımlar*”, Rekabet Dergisi, C. 10, S. 4, Ankara, 2009 s. 117-154
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet%2BDergisi%2Fdergi40.pdf> G.T. 03/02/2015

Şahin, Mehmet, “*Yasal (Meşru) Savunma*”, TBB Dergisi, S. 75, Ankara, 2008, s. 284-332
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-75-411> G.T. 27/01/2015

Topçuoğlu, Metin, “*Rekabet Hukuku Uygulamasında Teşebbüs Birlikleri*”, AÜHFD, C. 50, S. 4, Ankara, 2001, s. 129-171,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/288/2625.pdf> G.T. 03/02/2015

Tozman, Önder, “*İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme*”, TBB Dergisi, S. 84, Ankara, 2009, s. 160-187, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-84-546> G.T. 04/02/2015

Türkkan, Erdal, “*Rekabet İhlallerinde Ciroya Dayalı İdari Para Cezalarının Sakıncaları ve Katma Değer Kriteri: Basitleştirilmiş bir analiz*”, Rekabet Forumu, S. 82, Rekabet Derneği, s. 17-20 http://www.rekabetdernegi.org/rk_bulten/sayi82.pdf G.T. 03/02/2015

Uğur, Hüsamettin, “*Kabahatler Kanunu ve 5252 Sayılı Kanun'a Göre İdari Para Cezası ve Yargıtay Uygulaması*”, TBB Dergisi, S. 85, Ankara, 2009, s. 189-219
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-85-565> G.T. 27/01/2015

Ulu, Harun, “*Kartel Terimi/Kavramı –I*”, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=MnQE5sm2MSLvtqj9AZETFQ==H7deC+LxBI8>= GT. 24/09/2014

Ulu, Harun, “*Kartel Terimi/Kavramı-II*”, www.rekabet.gov.tr, rekabet yazıları, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=opI6zpoqfiBFsV26wIO+Dg==H7deC+LxBI8>= GT. 24/09/2014

Uyanık, Pelin, “*Pişmanlık Programları (Leniency Programmes)*”, Rekabet Dergisi, Ankara, 2010, s. 32-52
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FRekabet%2BDergisi%2Fdergi10.pdf> G.T. 27/01/2015

YENİDÜNYA, A. Caner, İÇER, Zafer., “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Marmara Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi, s. 797-828
<http://e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/viewFile/5000001567/5000000632> G.T. 27/01/2015

Yıldız, A. Kemal, “*Dolayısıyla Faillik*”, Ceza Hukuku Günleri: 70. Yılında Türk Ceza Kanunu-Genel Hükümler (26-27 Mart 1997-İstanbul), İstanbul, 1998, s. 235-244

C) Konferans Metinleri

Aslan, Yılmaz, Amerikan Rekabet Hukuku Sistemi, “*Perşembe Konferansları*” Ekim, 2009, Ankara,
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FPer%25c5%259fembe%2BKonferans%25c4%25b1%2BYay%25c4%25b1n%2Fperskonfyyn91.pdf>
G.T. 27/01/2015

Ata, Serkan, ” *Ceza Hukuku Perspektifinde 4054 sayılı Kanundaki İdari Yaptırımlar*”, Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları, Ankara, 2012,
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2F7Pr%C5%9F.Konf.%28Serkan+Ata+22.11.2012%29.pdf> G.T. 27/01/205

Coşar, Vedat, Ahsen, “*Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve El Koyma*” Panel Konuşması, Ankara, 2008,
www.ankarabarusu.org.tr/PANELLER/2008/09.07.2008%2520B%25C4%25B0LG%25C4%25B0SAYAR%2520PROGRAMLARINDA%2520VE%2520K%25C3%259CT%25C3%259CKLER%25C4%25B0NDE%2520ARAMA%2520KOPLAMAMA%2520EL%2520KOYMA_PANEL.doc+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr G.T. 27/01/2015

Kekevi, Gökşin, Bozoğlu, E. Sevi “*4054 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinde Düzenlenen Yerde İnceleme Yetkisine İlişkin Kararların Değerlendirilmesi*”, (Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu), Ankara, 2010, s. 341-343

Kekevi, H. Gökşin, “*Bilgi İsteme Yetkisine ve Eksik, Yanlış, Yanıltıcı Ya da Geç Bilgi Verilmesine İlişkin Rekabet Kurulu ve Danıştay Kararlarının Değerlendirilmesi*”, (Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu), Ankara, 2011, s. 82

KEKEVİ, H. G., “*Pişmanlık Yönetmeliği*”,
http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/TUSIAD-GK.pdf G.T. 02/02/2015

Kocabaş, Bekir, “*4054 Sayılı Kanunda Düzenlenen İdari Para Cezalarının Tabii Olduğu Hukuki Rejim ve Bu Alanda Hakim Olan İlkeler: TCK, Kabahatlar Kanunu ve İlgili Yargı Kararları Çerçevesinde Bir Değerlendirme*,” (Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu), Ankara, 2010, s. 461-463

Tekinalp, Ünal., Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Güncel Gelişmeler, Perşembe Konferansları, Ankara,

Ulusoy, Ali, “*Üst Kurul Kararlarının Yargısal Denetiminde Yeni Dönem*”, Perşembe Konferansları, Ankara, 2012,
[http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f6Pr%C5%9F.Konf.+\(Prof.+Ali+Ulusoy\)04.10.2012.pdf](http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fPer%C5%9Fembe+Konferans%C4%B1+Yay%C4%B1n%2f6Pr%C5%9F.Konf.+(Prof.+Ali+Ulusoy)04.10.2012.pdf) G.T. 27/01/2015

Whish, Richard, “*Rekabet Otoritelerinin Faaliyetleri Kapsamında Kartel Uygulamalarında Verilecek Göreli Ağırılık/Göreceli Ağırılık*”, Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VII, Kayseri,2009, s. 111,
<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/1/Documents/Di%C4%9Fer+Etkinlik/Ric hardWHISH.pdf> G.T. 27/01/2015

D) Rapor

TUSİAD, Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (“Ceza Yönetmeliği”) Hakkında Görüş Raporu, TS, ŞİB, 12-41
http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/Ceza-Yonetmelik---TUSIAD-GORUSU.pdf G.T. 27/01/2015

E) Kararlar

1. Rekabet Kurulu Kararları

05/06/2001 tarih ve 01-26/256-72 sayılı kararı,
06/02/2001 tarih ve 01-07 / 62-19 sayılı kararı
19/01/2004 tarih ve 04-05/54-15 sayılı kararı,
13/01/2005 tarih ve 05-05/42-17 sayılı kararı
14/10/2005 tarih ve 05-68/958-259 sayılı kararı,
02/06/2005 tarih ve 05-38/511-121 sayılı kararı,
15/11/2006 tarih ve 06-84/1081-313 sayılı kararı,
20/12/2006 tarih ve 06-92/1186-355 sayılı kararı,
23/08/2007 tarih ve 07-68/838-309 sayılı kararı,
26/07/2007 tarih ve 07-62/761-263 sayılı kararı,
27/11/2008 tarihli, 08-67/1091-424 sayılı kararı,
05/08/2009 tarih ve 09-34/837-m sayılı kararı,
25/11/2009 tarih ve 09-57/1393-362 sayılı kararı,
26/08/2010 tarih ve 10-56/1089-411 sayılı kararı,
04/05/2011 tarih ve 11-28/537-16 sayılı kararı
30/12/2011 tarih ve 11-65/1692-599 sayılı kararı.
16/03/2012 tarih ve 12-12/383-112 sayılı kararı,

03/05/2012 tarih ve 12-24/711-199 sayılı kararı,
06/04/2012 tarih ve 12-17/499-140 sayılı kararı,
11/07/2013 tarih ve 13-44/543-m sayılı kararı,
17/09/2013 tarih ve 13-54/756-316 sayılı kararı,
18/07/2013 tarih ve 13-46/601-m sayılı kararı.
29/08/2013 tarih ve 13-49/710-297 sayılı kararı,
02/12/2013 tarih ve 13-67/929-391 sayılı kararı,
26/12/2013 tarih ve 13-72/997-428 sayılı kararı
16/04/2014 tarih ve 14-15/277-119 sayılı kararı.
17/01/2014 tarih ve 14-03/60-24 sayılı kararı.
12/02/2014 tarih ve 14-06/127-56 sayılı kararı,
19/02/2014 tarih ve 14-07/138-m sayılı kararı,
04/11/20014 T. 14-43/797-358 sayılı Kararı,

2. Danıştay Kararları

Danıştay İDDK, T. 18/12/2008, E. 2005/3032, K: 2008/2331
Danıştay 10. D. T. 16/06/2003, E. 2001/27, K. 2003/2431,
Danıştay 10.. D., T. 7/5/2004 tarih ve E. 2003/4308 sayılı YD kararı,
Danıştay 13. D. T. 10/10/2005, E. 2005/1049, K. 2005/4932 sayılı
Danıştay 13. D., T. 09/02/2005, E. 2005/5132,
Danıştay 13. D. T. 13/12/2006, E. 2005/8957,K : 2006/4722

3. Yargıtay Kararları

Yargıtay CGK T. 26/06/2012, E. 2011/15-420,K. 2012/249
Yargıtay CGK T., 30/04/2013,E. 2013/8-162 K.2013/173
Yargıtay CGK, T. 28/05/2013,E. 2012/1-1286, K. 2013/264,
Yargıtay CGK T. 24/09/2013, E. 2013/1-527, K. 2013/393
Yargıtay CGK, 25/11/2014 tarih ve E. 2013/610, K. 2014/512,
Yargıtay 1. CD., T. 12/04/2012, E. 2011/437 ve 2012/113
Yargıtay 4. CD. T. 31/01/2011 ve E. 2008/22629, K. 2011/604 .
Yargıtay 6. CD., T. 11/12/2013, E. 2011/13081, K: 2013/24905
Yargıtay 11. CD., T. 30/10/2013, E. 2012/11750, K: 2013/15642
Yargıtay 12. CD. T. 02/10/2013, E: 2013/1153, K. 2013/22308
Yargıtay 10. CD, T. 15/11/2013, E. 2011/2194 K. 2013/10235
Yargıtay 13. CD., 17/1/.2013, E. 2012/23195,K: 2013/39980
Yargıtay H.G.K, T. 02/02/2005 E:2005/12-21,K:2005/4,
Yargıtay 12. HD 1998/862 E, K. 1998/1589

4. Diğer Kararlar

Case, 374/87, Orkem v Commission, 18/10/1989
Ankara 11. İdare Mahkemesi, T. 11/07/2013, 11. D. E. 2012/1727, K. 2013/1083,
Anayasa Mahkemesi Kararı, 31/01/2007 tarih ve E. 2004/31, K. 2007/11